

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇOCUK GELİŞİMİ VE EV YÖNETİMİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ BİLİM DALI

OYUN VE HAREKET TEMELLİ BÜYÜK KAS BECERİ
EĞİTİM PROGRAMLARININ 4-5 YAŞ ÇOCUKLARIN
BÜYÜK KAS BECERİLERİNE ETKİSİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI

Özgür GÜL

DOKTORA TEZİ

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Nurcan KOÇAK

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Kezban TEPELİ

KONYA- 2012

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇOCUK GELİŞİMİ VE EV YÖNETİMİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ BİLİM DALI

OYUN VE HAREKET TEMELLİ BÜYÜK KAS BECERİ
EĞİTİM PROGRAMLARININ 4-5 YAŞ ÇOCUKLARIN
BÜYÜK KAS BECERİLERİNE ETKİSİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI

Hazırlayan
Özgür GÜL

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Nurcan KOÇAK

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Kezban TEPELİ

Tez Jüri Üyeleri : **Prof. Dr. Ramazan ARI**

Prof. Dr. Tayyip DUMAN

Yrd. Doç. Dr. Nurcan KOÇAK

Yrd. Doç. Dr. Kezban TEPELİ

Yrd. Doç. Dr. Mehibe AKANDERE

Tez Sınav Tarihi: 19.07.2012

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	ÖZGÜR GÜL	
	Numarası	054138031007	
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Çocuk Ge. ve Ev Yab. Eğ. / Çocuk Ge. Eğ.	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐	Doktora ☒
	Tezin Adı	Oyun ve Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim Programlarının 4-5 Yaş Çocuklarının Büyük Kas Becerilerine Etkisinin Karşılaştırılması	

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin imzası
(İmza)

ÖZGÜR GÜL

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

DOKTORA TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Özgür GÜL
	Numarası	054138031007
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Göçm. Gel. ve Ev. Yö. / G. E. E.
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐ Doktora ☒
	Tez Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Nurcan KOÇAK Yrd. Doç. Dr. Ketban TEPELİ
Tezin Adı	Oyun ve Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim Programlarının 4-5 Yaş Çocukların Büyük Kas Becerilerine Etkisinin Karşılaştırılması	

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan başlıklı bu çalışma ..19../07../2012 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından ,.....doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler	İmza
Yrd. Doç. Dr. Nurcan Koçak	Danışman	
Yrd. Doç. Dr. Ketban Tepeli	Danışman	
Prof. Dr. Ramazan Arı	Üye	
Prof. Dr. Tayyip Duman	Üye	
Yrd. Doç. Dr. Mehtabe Akandere	Üye	

ÖNSÖZ

“Oyun ve Hareket Temelli Büyük Kas Eğitim Programının 4-5 Yaş Çocukların Büyük Kas Becerilerine Etkisinin Karşılaştırılması” başlıklı Doktora tez çalışmasının yapılmasında Tez Danışmanlarım Sayın Yrd. Dr. Nurcan KOÇAK ve Sayın Yrd. Dr. Kezban TEPELİ’ye akademisyenlikleri, bilimsel katkıları ve desteğinden ötürü sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez izleme komitesi üyeleri Sayın Prof. Dr. Ramazan ARI ve Sayın Yrd. Dr. Mehibe AKANDERE’ye, değerli vakitlerini harcayıp tezimi inceleme nezaketleri gösterdikleri, bilimsel katkıları ve açtıkları ufuklar nedeniyle sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bilimsel çalışmalara verdikleri önemin göstergesi olarak çalışmayı yürütebilmem için her türlü kolaylığı sağlayan S.Ü. Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Dr. İhsan Doğramacı Uygulama Anaokulu müdürü Sayın Öğr. Gör. Figen GÜLEŞ, ve Selçuklu Ayşah Bağımsız Anaokulu müdürü Sayın Belgin EFE’ye, ana sınıfı öğretmenlerine teşekkür ve minnettarlığımı sunarım.

Çalışma süresince desteklerini esirgemeyen sevgili anneme, oğullarım Batın Yağız ve Adem Uraz, eşim Bünyamin Salih GÜL’e teşekkürlerimi sunarım.

Özgür GÜL

Konya 2012

	T. C. SELÇUK ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü		
Öğrencinin	Adı Soyadı	Özgür GÜL	
	Ana Bilim/Bilim Dalı	ÇOCUK GELİŞİMİ VE EV YÖNETİMİ EĞİTİMİ /ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐ Doktora ☒	
	Danışmanı	Yrd.Doç.Dr. NURCAN KOÇAK Yrd.Doç.Dr. KEZBAN TEPELİ	
Tezin Adı		OYUN VE HAREKET TEMELLİ BÜYÜK KAS BECERİ EĞİTİM PROGRAMLARININ 4-5 YAŞ ÇOCUKLARIN BÜYÜK KAS BECERİLERİNE ETKİSİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	

ÖZET

Bu çalışmada; oyun ve hareket temelli büyük kas beceri eğitim programlarının 4-5 yaş çocukların büyük kas becerilerine etkisinin olup olmadığının incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu, S.Ü. Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Dr. İhsan Doğramacı Uygulama Anaokulu (oyun temelli büyük kas beceri eğitim grubu ve hareket temelli büyük kas beceri eğitim grubu) ve M.E.B.'na bağlı Selçuklu Ayşah Bağımsız Anaokuluna (kontrol grubu) devam eden 4-5 yaş çocukları oluşturmaktadır.

Bu çalışma oyun temelli büyük kas beceri eğitim grubuna katılan 22, hareket temelli büyük kas beceri eğitim grubuna katılan 22 ve kontrol grubunda yer alan 21 olmak üzere toplam 65 çocuk üzerinden gerçekleştirilmiştir. Her iki eğitim programına dahil olan deneme grubundaki çocuklara haftada ikişer gün ve günde 45 dakika olmak üzere 12 hafta süreyle eğitim verilmiştir. Büyük kas beceri eğitim programları

okuöncesi eğitim kurumunda ve araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Kontrol grubuna bu süreç içerisinde böyle bir eğitim verilmemiştir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak Ulrich (1992) tarafından geliştirilen ve Tepeli, Arı ve Büyüköztürk (2007) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılan “Büyük Kas Becerilerini Ölçme Testi -BüKBÖT (Test of Gross Motor Development -TGMD-2)” kullanılmıştır. Test çocuklara deneme öncesi ve sonrasında uygulanmıştır.

Çalışmada elde edilen veriler SPSS programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Çalışmada yer alan gruplardaki çocuk sayıları 30’un altında olduğu için; parametrik olmayan testlerden yararlanılmıştır. Çalışmaya alınan deneme ve kontrol gruplarındaki çocukların deneme öncesi (ön-test) ve deneme sonrası (son-test) Büyük Kas Beceri Ölçme Testinden aldıkları puanların karşılaştırılmasında Kruskal Wallis Testi, deneme ve kontrol gruplarındaki çocukların deneme öncesi (ön-test) ve deneme sonrası (son-test) puanları arasında bir farklılaşmanın olup olmadığı ise Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi ile test edilmiştir.

Sonuç olarak Oyun ve Hareket Temelli Büyük Kas Beceri eğitim programı uygulamalarının 4-5 yaş çocukların büyük kas becerilerini olumlu yönde geliştirdiği, ancak Oyun Temelli Büyük Kas Beceri eğitim programının bu yaş grubu çocuklar üzerinde daha etkili olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Oyun ve hareket temelli eğitim, okul öncesi eğitim, büyük kas gelişim, beceri eğitimi, oyun, hareket, Büyük Kas Becerilerini Ölçme Testi (BüKBÖT).

	T. C. SELÇUK ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü		
Student's	Name Surname	Özgür GÜL	ID: 054138031007
	Department/Field	ÇOCUK GELİŞİMİ VE EV YÖNETİMİ EĞİTİMİ / ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ	
	Program	Tezli Yüksek Lisans ☐ Doktora ☒	
	Advisor	Yrd.Doç.Dr. NURCAN KOÇAK Yrd.Doç.Dr. KEZBAN TEPELİ	
Research Title		THE COMPARISON OF THE EFFECT OF GAME AND MOTION-BASED GROSS MOTOR SKILLS TRAINING PROGRAMMES ON THE 4-5 YEAR-OLD CHILDREN'S GROSS MOTOR SKILLS	

ABSTRACT

The aim of this study is to research whether game-based and motion-based Gross Motor Development Programs have an effect on of 4-5 aged kids' large muscle skills.

The study group of the research consists of 4-5 aged kids who are the students of Selcuklu Aysah Independent Kindergarten of Ministry of National Education (control group) and Selcuk University, Department of Vocational Training, Prof. Dr. İhsan Doğramacı Application Kindergarten (game-based Gross Motor Development Program group and motion-based Gross Motor Development Program group).

This study has been carried out with total 65 kids; 22 of whom participated in game-based Gross Motor Development Program group, 22 of whom participated in motion-based Gross Motor Development Program group and 21 of whom were in the control group. The kids in the test group who were included to the both training programs received training for 45 minutes in a day for two days in a week in 12 weeks.

Gross Motor Development Programs were performed in pre-school education institution and by researchers. The control group did not receive such education in this process.

Test of Gross Motor Development (TGMD-2) which was developed by Ulrich (1992) and was adapted to Turkish language by Tepeli, Arı and Büyüköztürk (2007) was used in the study as a data collection tool. The test was applied to the kids as pre-test and final-test.

The data obtained were evaluated using SPSS program in the study. Since the number of the kids was under 30, non-parametric tests were taken benefit of. Kruskal Wallis Test was used in comparison of scores from Gross Motor Development Test as pre and final test of the kids in experiment and control group in the study while Wilcoxon Signed-ranked Test was used for whether there is a differentiation between pre and final test scores of the kids in the experiment and the control group.

Consequently, It has been determined that Game and Motion Based Gross Motor Development Program applications developed muscle skills of 4-5 aged kids positively and that Game-based Gross Motor Development Program was more effective on the kids of that age group.

Key Words: Game and motion-based education, pre-school education, gross motor development, skill training, game, motion, Test of Gross Motor Development-Second Edition (TGMD-2).

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	i
DOKTORA TEZİ KABUL FORMU	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ	xi
GRAFİKLER LİSTESİ	xii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1 PROBLEM	1
1.2 AMAÇ	3
1.2.1 Alt Amaçlar.....	3
1.3 DENENCELER.....	4
1.4 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	5
1.5 SINIRLILIKLAR	6
1.6 TANIMLAR	6

BÖLÜM II

PROBLEMİN KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

2.1 MOTOR GELİŞİM	8
2.1.1 Tanımı Ve Önemi.....	8
2.1.2 Bilim Dalı Olarak Motor Gelişimin Kapsamı Ve Gelişimi	9
2.1.3 Motor Gelişimi Etkileyen Faktörler.....	10
2.1.3.1 Doğum Öncesinde Motor Gelişimi Etkileyen Faktörler:.....	10
2.1.3.2 Doğum Sırasında.....	15
2.1.3.2 Doğum Sonrası.....	15
2.1.4 Motor Gelişim Dönemleri.....	19
2.1.4.1 Refleks Hareketler Dönemi.....	20
2.1.4.2 İlkel Hareketler Dönemi.....	20
2.1.4.3 Temel Hareketler Dönemi.....	20
2.1.4.4 Uzmanlaşmış Sporla İlişkili Hareketler Dönemi	28

2.2 ÇOCUK VE OYUN	29
2.2.1 Okul Öncesi Dönemde Oyun	32
2.2.2 Oyun ve Gelişim	34
2.2.2.1.Fiziksel ve Motor Gelişim Üzerine Etkileri.....	35
2.2.2.2. Duygusal - Sosyal Gelişim Üzerine Etkileri.....	36
2.2.2.3. Psikolojik (Kişilik) Gelişim Üzerine Etkileri.....	37
2.2.2.4. Zekâ (Zihinsel) Gelişimi Üzerine Etkileri	38
2.2.2.5 Dil Gelişimine Etkisi.....	40
2.3 ÇOCUK VE HAREKET EĞİTİMİ.....	40
2.3.1 Çocuğun Gelişiminde Hareketin Önemi	40
2.3.2 Okul Öncesi Dönemde Hareket Eğitimi	41
2.3.3 Okul Öncesi Dönemde Hareketin Önemi	43
2.4 KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	44
2.4.1. Okul Öncesi Dönemde Oyun ve Hareket Eğitimi İle İlgili Araştırmalar	44
2.4.2 Okul Öncesi Dönemde Yapılan Motor Gelişim İle İlgili Araştırmalar	51

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1 ARAŞTIRMA MODELİ	57
3.2 ÇALIŞMA GRUBU	57
3.3 VERİ TOPLAMA ARACI	58
3.4 EĞİTİM PROGRAMININ HAZIRLANMASI	60
3.4.1 Oyun Temelli Beceri Eğitim Programının Hazırlanması.....	61
3.4.1.1 Programın Amacı	61
3.4.1.2 Temel İlkeleri.....	62
3.4.1.3 Programın Uygulanması	62
3.4.1.4 Oyunlarda Kullanılan Materyaller	63
3.4.2 Hareket Temelli Beceri Eğitim Programının Hazırlanması.....	64
3.4.2.1 Programın Amacı	64
3.4.2.2 Temel İlkeleri.....	65
3.4.2.3 Programın Uygulanması	65
3.4.1.4 Gerekli Materyaller.....	65
3.5 PROGRAMIN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	66
3.6 VERİLERİN TOPLANMASI	67
3.6.1 Öntest verileri.....	67

3.6.2 Eğitim programının uygulanması.....	67
3.6.3 Sontest verileri	68
3.7. VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE İSTATİSTİKSEL ANALİZİ	68

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

4.1. Oyun Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim Programı ve Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim Programının 4-5 yaş çocuklar üzerindeki etkisine İlişkin Öntest Bulguları ve Yorum.....	70
4.2 Oyun ve Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim Programının 4-5 yaş çocuklar üzerindeki etkisine İlişkin Sontest Bulguları ve Yorum	74
4.3 Oyun Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim Grubunun Öntest ve Sontest Ölçümleri Arasındaki Farklara İlişkin Bulgular ve Yorum.....	78
4.4 Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim Grubunun Öntest ve Sontest Ölçümleri Arasındaki Farklara İlişkin Bulgular ve Yorum.....	80
4.5 Kontrol Grubunun Öntest ve Sontest Ölçümleri Arasındaki Farklara İlişkin Bulgular ve Yorum.....	83

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1 SONUÇ.....	86
5.2 ÖNERİLER	90
KAYNAKÇA	92
EKLER	104
EK-1: Tablo-1 Bir Günlük Eğitim Programı	105
EK-2: Tablo-2 Programda Yer Alan Beceri ve Bunlara Yönelik Oyunlar.....	106
EK-3: Tablo-3 Büyük Kas Becerilerini Ölçme Testi (BüKBÖT) Protokolünün Bir Bölümü.....	107

TABLOLAR LİSTESİ

Şekil 1: Gallahue'ye göre Motor Gelisim Dönemleri (1982).....	20
Tablo 3.1: Çocukların Gruplara Yaş Ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	58
Tablo 4.1: Deneme ve Kontrol Gruplarında Yer Alan Çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi'nin Alt Test ve Toplamından Aldıkları Öntest Puanlarına Ait Kruskal Wallis Testi Sonuçları	71
Tablo 4.2: Deneme ve Kontrol Gruplarında Yer Alan Çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi'nin Alt Test ve Toplamından Aldıkları Sontest Puanlarına Ait Kruskal Wallis Testi Sonuçları	75
Tablo 4.3: Oyun Temelli Kaba Motor Beceri Eğitimi Verilen Deneme Grubu Çocukların Lokomotor, Nesne Kontrol ve Büyük Kas Beceri Öntest-Sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları	79
Tablo 4.4: Hareket Eğitimi Verilen Deneme Grubu Çocukların Lokomotor, Nesne Kontrol ve Büyük Kas Beceri Öntest-Sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları	81
Tablo 4.5: Kontrol Grubu Çocuklarının Lokomotor, Nesne Kontrol ve Büyük Kas Beceri Öntest-Sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları	84

GRAFİKLER LİSTESİ

- Grafik 1: Deneme ve Kontrol Gruplarında Yer Alan Çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi'nin Alt Testlerinden Aldıkları Ön-test Puan Ortalamalarının Grafik ile Gösterimi 74
- Grafik 2: Deneme ve Kontrol Gruplarında Yer Alan Çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi'nin Alt Testlerinden Aldıkları Sontest Puan Ortalamalarının Grafik ile Gösterimi 78

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1 PROBLEM

Döllenmeden ölüme kadar devam eden süreçte, insan vücudunda pek çok büyüme, gelişme ve değişimler yaşanmaktadır. Doğumdan sonra görülen hareketler önceleri refleksif bir yapıda iken, zamanla bazı faktörlerin devreye girmesiyle yerini bilinçli davranışlara bırakır. Bir nesneyi yakalama, vurma, fırlatma, itme çekme, yürüme, koşma, sallanma, sıçrama, yuvarlanma gibi hareketler çocuğun motor davranışlarından bazılarıdır. Büyüyen ve gelişen vücutla beraber motor hareketlerde gelişim gösterir (İnan, 1996).

Büyük kas gelişimi, çocukların temel hareket yeteneklerinin devamlı gelişimini içerir. Okul öncesi çocuklar bebeklik periyodunu geride bırakmışlar ve karyolalarının sınırlarını aşmışlardır. Artık hareket edebilmekte, nesnelere kuvvet uygulayabilmekte, yer çekimi kuvvetine cevap olarak dengelerini sağlayabilmektedirler. Etkili hareket gelişimi, çocuklara serbest bir şekilde hareket etme ve vücutlarını kontrol etme imkanı sağlar. Hareket etmeyi öğrenmeye çalışan çocuklar sürekli olarak araştırma, inceleme, keşfetme, uygulama yapma ve karar verme aktiviteleri içerisindeyler. Bir yandan hareket etmeyi öğrenirken diğer yandan öğrenmek için hareket ederler (Mengütay, 2005).

Okul öncesi dönemde motor becerilerin gelişmesinde cinsiyetin etkileri görülmeye başlar. Bu sürede atlama, dikey sıçrama ve sürat koşularında cinsiyet farkının erkekler lehine ortaya çıktığı görülür. Buna karşılık kız oyunlarında daha çok ip atlama ve sek sek oynadıkları için koordinasyonu ve dengeyi gerektiren becerilerde erkeklerden daha üstündürler. Daha sonraki yıllarda cinsiyet farkı daha belirgin şekilde ortaya çıkar. Bu dönemde yapılan testler erkeklerin kizlardan daha hızlı koştuklarını, daha kuvvetli atış ve atlama yapabildiklerini, bazı denge becerilerinde daha dayanıklı ve sağlam olduklarını ortaya koymaktadır. Ancak bu farklar, ergenlik dönemindeki farklılıklarla karşılaştırıldığında önemsiz değerlerdir. Buna karşılık motorik özellikler olarak esneklik söz konusu olduğunda kızlar erkeklerden daha avantajlıdır (Muratlı, 1997).

Okul öncesi dönemde (3-4-5-6 yaş) çocuklar yaşlarına göre farklı özellikler gösterir. 3-4 yaşındaki çocuk dinamik ve bu dinamikliği bütün davranışlarına yansıtan, tek başlarına bir takım motor etkinlikleri gerçekleştirmeye büyük ilgileri olmasına rağmen çoğu zaman en iyi sonucu alamayan özelliktedir. 4-5 yaş grubundaki çocuk psikolojik, motor ve davranış dengesi daha fazla olan, çevresinde olup bitenlere dikkat edip, taklit etme ve merak etme kapasitesine sahip bir yapıdadır. 5-6 yaş grubu çocuklar ise fiziksel zayıflık ve çevreye uyum gösterememesine karşın algılama kapasitesi önceki dönemlere göre daha fazla gelişmiş olup harfleri ve sayıları öğrenme çabası içindedir (Günsel, 2004).

Bilinçli hareket edebilme yeteneği kontrol altına alındıkça, hareket dağarcığı gelişir, daha etkili ve karmaşık yeni hareket becerileri üretmek üzere birleşir. Günlük yaşantıda önemli bir yeri olan yürümeyi becermeden önce, dengeli olarak ayakta durabilme, dizi bükerek bir adım alma, ağırlığını öndeki ayak üzerine aktarma gibi daha bir çok basit hareketi yapmak zorundadır. Bütün bunların uygulanması halinde yürüme hareketi gerçekleşir (Muratlı, 1997).

Oyun; fiziksel ve zihinsel yeteneklerle sosyal uyum ve duygusal olgunluğunu geliştirmek amacıyla, gerçek hayattan farklı bir ortamda yapılan sonunda maddi bir çıkar sağlamayan, kendine özgü belirli kurallara sahip, sınırlandırılmış yer ve zaman içinde süren, gönüllü katılım yoluyla toplumsal grup oluşturan ve katılanları tümü ile etkisi altında tutan eğlenceli bir etkinliktir (Akandere, 2006).

Eğitim bilimine göre çocukların eğitiminde en etkin yol oyundur. Çocuk yaşam için gerekli olan davranış, bilgi, beceri vb. şeyleri oyun içinde kendiliğinden öğrenir. İnsanlarla ilişkileri, konuşma, yardımlaşma, bilgi edinme, alışkanlık, deneyim kazanma, yaşamın (ana-baba, kadın-erkek, öğretmen-öğrenci gibi) rollerini anlama olgularını oyun içinde kavrar, benimser ve pekiştirir. Çocuğun kişiliği oyun içinde daha belirgin ortaya çıkar ve gelişir. Yetenekleri oyun içinde daha iyi görülebilir, gelişmesi yönlendirilebilir (Seyrek ve Sun 1999).

Oyun çocuğun eğitiminde ve kişiliğin gelişiminde önemli bir ter tutmaktadır. Aynı zamanda çocuğun çevresi ile ilişki kurmasına (sosyal gelişimini destekleyici),

duygu (duygusal gelişimini destekleyici) ve düşüncelerini yansıtmaya (dil gelişimi ve bilişsel gelişimini destekleyici) yardımcı olmaktadır (Hazar, 2000).

Çocuğun büyük kas becerileri farklı yollarla desteklenebilir. Çocuğun büyük kaslarının gelişimini desteklemede oyun ve hareket en temel unsurlardır. Ancak oyun ve hareketin çocukların büyük kas becerilerine etkilerinin ne olduğuna yönelik çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu çalışmada da oyun ve hareket temelli büyük kas beceri eğitiminin 4-5 yaş grubu çocukların büyük kas motor becerileri üzerinde etkililiği araştırılmıştır.

1.2 AMAÇ

Bu çalışmanın amacı; oyun ve hareket temelli büyük kas beceri eğitim programları 4-5 yaş arası çocukların büyük kas becerilerini etkilemekte midir?

1.2.1 Alt Amaçlar

Yukarıdaki genel amaca bağlı olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1.Oyun Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan deneme grubu çocukları ile kontrol grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi öntest puan ortalamaları arasında anlamlı fark var mıdır?

2.Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan deneme grubu çocuklar ile kontrol grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi öntest puan ortalamaları arasında anlamlı fark var mıdır?

3.Oyun Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan deneme grubu çocuklar ile Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi öntest puan ortalamaları arasında anlamlı fark var mıdır?

4.Oyun Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan deneme grubu çocuklar ile kontrol grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi son test puan ortalamaları arasında anlamlı fark var mıdır?

5.Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan deneme grubu çocuklar ile kontrol grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi son test puan ortalamaları arasında anlamlı fark var mıdır?

6.Oyun Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan deneme grubu çocuklar ile Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi son test puan ortalamaları arasında anlamlı fark var mıdır?

7. Oyun Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan deneme grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi ön test puan ortalamaları ile son test puan ortalamaları arasında anlamlı fark var mıdır?

8. Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan deneme grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi ön test puan ortalamaları ile son test puan ortalamaları arasında anlamlı fark var mıdır?

9.Kontrol grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi ön test puan ortalamaları ile son test puan ortalamaları arasında anlamlı fark mıdır?

1.3 DENENCELER

1.Oyun Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan deneme grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi ön test puan ortalamaları ile kontrol grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi ön test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur.

2.Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan deneme grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi ön test puan ortalamaları ile kontrol grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi ön test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur.

3.Oyun Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan deneme grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi ön test puan ortalamaları ile hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi ön test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur.

4.Oyun Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan deneme grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi son test puan ortalamaları ile kontrol grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır.

5.Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan deneme grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi son test puan ortalamaları ile kontrol grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır.

6.Oyun Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan deneme grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi son test puan ortalamaları ile hareket Temelli Kaba Motor Beceri Eğitim programına katılan çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır.

7.Oyun Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan deneme grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi ön test puan ortalamaları ile son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır.

8.Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan deneme grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi ön test puan ortalamaları ile son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır.

9.Kontrol grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi ön test puan ortalamaları ile son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur.

1.4 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Normal gelişim gösteren çocukların vücutları büyümeye bağlı olarak belirli zamanda belirli miktarda gelişmektedir. Bu gelişimi kalıtım, yaş, cinsiyet, çevre, beslenme, spor vb. etkenler ve çocuklar arasındaki bireysel farklılıklar etkilemektedir.

Çocuk gelişimi alanında yapılan çalışmalar, çocuğun gelişim durumu ve yönü hakkında bilgi vermekle kalmaz aynı zamanda çocuğun gelişimine yapılacak katkılarla, neyin nasıl öğretileceği gibi konularda bilimsel veriler sunar.

Okul öncesi eğitim programları ve uygulamaları belirlenirken, çocukların psikomotor gelişim durumları da göz önünde tutulmakta, bu alana yönelik amaç ve kazanımlarda 2006 okulöncesi eğitim programında yer almaktadır. Ancak uygulamalarda öğretmen ve çevre faktörüne dayalı farklılıklar görülmektedir. Okulöncesi eğitime devam eden çocuklar psikomotor becerileri yönünden farklılık göstermektedir. Çünkü alan öğretmenlerine kaynaklık edecek uygulama örnekleri, kitap ve broşür yeterli değildir.

Bu çalışmada elde edilecek verilerin okulöncesi dönemde fiziksel özellikler ve motor beceri gelişimi bakımından öğretmenler, uzmanlar, araştırmacılar ve aileler için önemli bilgiler sağlayacağı düşünülmektedir.

Ayrıca oyun ve hareket temelli büyük kas beceri eğitimi programlarının uygulaması, yeni fikirlere zemin hazırlanması, yeni geliştirilecek okulöncesi eğitim programı hazırlık çalışmalarına kaynaklık etmesi bakımından da önem arz etmektedir.

1.5 SINIRLILIKLAR

1.Araştırma grubunu S.Ü. Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Dr. İhsan Doğramacı Uygulama Anaokulu, ve M.E.B.'na bağlı Selçuklu Ayşah Bağımsız Anaokuluna devam eden 4-5 yaş çocukları oluşturmaktadır.

2.Çalışmaya kurumlarda görevli öğretmenler ve uzmanlardan alınan bilgiler doğrultusunda fiziksel ve zihinsel engeli olmayan sağlıklı çocuklar katılmıştır.

1.6 TANIMLAR

Psikomotor Gelişim: Fiziki büyüme ve merkezi sinir sisteminin gelişmesine paralel olarak organizmanın isteme bağlı hareketlilik kazanmasıdır (İnan, 1996).

Motor Öğrenme: Deneyim ile bir hareketin öğrenilmesine bağlı olarak performansta meydana gelen ilerlemeyi ifade eder. Motor öğrenme teriminin kullanılması için performansın, öğrenmenin bir sonucu olarak ilerlemesi gerekir (Özer ve Özer, 2005).

Motor Beceri: Bir hareketin yapılabilmesi için gerekli olan kuvvetin, gerekli şekilde kullanılmasını ifade eder. Bu kullanım, deneyim ve öğrenme ile hareketin doğru bir şekilde yapılmasıyla yapılmasını içermektedir (Mengütay, 2005).

Büyük Kas Beceri: Geniş kasların kullanımını içeren hareketleri yapabilme becerisidir. Büyük kas hareketleri üç grupta incelenir:

-Lokomotor Hareketler: Yürüme, koşma gibi yer değiştirmeyi gerektiren hareketlerdir.

-Lokomotor Olmayan Hareketler: Yer değiştirmeden yapılan dönme, eğilme, salınım gibi hareketlerdir.

-Denge: Bir yerde belirli bir pozisyonu sürdürebilme hareketleridir (Özer ve Özer 2005).

Küçük Kas Beceri: Bu beceriler, el maniplasyonlarını ve parmakların gelişimini kapsar. Elin yakalama ve kavrama kabiliyeti bu becerinin derecesini belirler. Ayrıca zihinsel gelişim içinde önemlidir (Akandere, 2003).

BÖLÜM II

PROBLEMİN KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

2.1 MOTOR GELİŞİM

2.1.1 Tanımı Ve Önemi

Motor gelişim; fiziksel büyüme ve gelişme ile birlikte beyin-omurilik gelişimi sonucu organizmanın isteme bağlı olarak hareketlilik kazanmasıdır. Kilo artışı, boy uzaması ve kas gelişimine, diğer bir deyişle fiziksel gelişimine paralel olarak hareket ve becerilerin kazanılmasında sinir sistemi ve kasların gelişimi önemli bir yer tutar. Bu becerilerin kazanılması doğum öncesi dönemde başlar ve ömür boyu devam eder (Aral ve Baran, 2011).

Fiziksel büyüme; bütün vücudun veya vücudu oluşturan parçaların büyümesi anlamına gelir. Fiziksel büyümenin sebebi, hücrelerin sayısının artması ve hücrelerin ölçülerinin büyümesidir. Fiziksel büyüme nitelik taşıyan bir süreçtir (Günsel, 2004).

Gabbord 1996, Payne and Isaacs 2005, Gallahue and Ozmun 2006; gelişim için zaman içerisinde bireyin yaşadığı nitel ve nicel değişimleri kapsamaktadır diyerek gelişimi üç temel özelliklerle açıklamaktadırlar. İlk özellik olarak, gelişimi fonksiyonel kapasitede meydana gelen sürekli değişimler olarak görmektedirler. Yaşayan organizmalar sürekli bir gelişim içerisinde ancak bu gelişim zaman zaman gözle görülebildiği gibi bazı dönemlerde gözle görülemeyebilmektedir. İkinci olarak gelişimi yaş ile ilişkili fakat bağımlı olmayan bir süreç olarak belirtmişlerdir. Yaş büyüdükçe gelişim ilerleme kaydeder. Bununla beraber farklı zamanlar da gelişim hızlı veya yavaş olabilir ve gelişim hızı aynı yaş grubundaki kişiler arasında farklılık gösterebilir. Kişiler yaşlarına göre aynı gelişim hızını göstermeyebilirler. Gelişimin üçüncü özelliği ise değişimlerin ardışık olarak meydana gelmesidir. Bir adım, sonraki adıma basamak olur ve bu gelişim sırası tersine çevrilemez. Değişimler bireyin kişilerle ve çevresiyle olan etkileşimlerinin sonucudur. Bireyler daha önceden bilinen bir gelişim çizgisini takip ederler ancak gelişimin sonucu her zaman kişiler arasında farklılık gösterir. Olgunlaşma

en üst seviyeye ulaşsa bile gelişim devam eder. Kısacası gelişim fiziksel büyüme ve olgunlaşmayı içine alan, döllenme ile başlayan ve ölüme kadar devam eden, düzenli, uyumlu, sürekli ve ileriye dönük bir süreçtir (Mülazımoğlu Ballı, 2006).

Olgunlaşma; gelişimden farklı olarak biyolojik (yapısal) değişikliklerin tamamlanması ile ilgilidir ve organizmanın temelindeki potansiyelin iş yapmaya hazır olduğunu ifade eder. Bir organizmanın büyüyerek bir işi, bir görevi yapabilecek seviyeye ulaşması için geçirdiği değişimdir. Vücut belli bir davranışı yapabilecek derecede olgunlaşmazsa, o davranışı öğrenemez (Yalçın, 2010).

Motor gelişim; çocuğun hareketlerinin ve becerilerinin gelişimi, fiziki büyüme ve merkezi sinir sisteminin gelişmesine paralel olarak organizmanın isteme bağlı hareketlilik kazanması olarak da tanımlanabilir. Motor gelişim ve fiziksel büyüme birbirlerine bağlıdır. İki yaşından altı-yedi yaşına kadar olan çocuklar koşmak, atlamak, zıplamak, atmak ve yakalamak gibi temel hareket aktivitelerini yaparlar. Bu hareketler ileri düzeyde sporla bağlantılı becerileri oluşturur (İnan, 1996).

2.1.2 Bilim Dalı Olarak Motor Gelişimin Kapsamı Ve Gelişimi

Motor gelişim, fiziksel büyüme ve merkezi sinir sisteminin gelişimine paralel olarak organizmanın isteme bağlı hareketlilik kazanmasıdır. Motor gelişimi, özünde hareket olan becerilerin kazanılmasını içerdiği için belirli bir yaş ile sınırlamak doğru değildir. Doğum öncesi dönemden başlayarak ömür boyu devam eden bir süreçtir (Mengütay, 2005).

Motor gelişimle ilgili ilk çalışmalar Bayley (1935), Gessel ve Thompson (1934), Mc Graw (1935), Shirley (1931) tarafından yapılmıştır. İlk öncü güç olmalarından dolayı motor gelişim araştırmalarında isimlerine sık sık rastlanan bu araştırmacılar motor gelişimin sırasını çok iyi saptamaları nedeniyle tarihe geçmişlerdir. Çocuklar üzerinde doğal gözlemler yaparak, en basit hareketlerden olgun hareket modellerinin kazanılmasına kadar normal gelişim sürecinin sıralaması hakkında büyük bilgiler elde etmişlerdir. Hareketlerin kazanılması sırası sabit ve evrenseldir. Ancak hareketleri kazanılma yaşı geniş dilimler içinde gerçekleşmekte ve bireysel farklılıklar söz konusu olabilmektedir. Gessel ve Thompson (1929) ve Mc Graw (1935), özdeş ikizler üzerinde

yaptıkları gelişimsel araştırmalarla tanınırlar. Yaptıkları gelişimsel araştırmalarla, hareket becerilerinin kazanılmasında zengin uyarıcı ve araştırma olanağı sağlayan çevre ile kısıtlayıcı çevre koşullarının etkisini anlamaya çalışmışlardır. Monica Wild'in (1938) çalışması ise, fırlatma davranışlarının gelişimsel boyutuna dikkat çekmesi yönünden önem taşır. Bu çalışmalardan sonra hemen hemen 1960 yıllarına kadar motor gelişim alanında önemli bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Bu yıllarda motor gelişim Biyomekanik ve Egzersiz fizyolojisi gibi alanlarda, gelişim psikolojisi ve sosyal psikoloji de olduğu gibi ayrı bir alan olarak kabul edilmiştir. Eckert, Espenschade, Glassow, Halverson ve Rarick gibi beden eğitmcilerin motor gelişim çalışmaları ile ilgilenmeleriyle beraber beden eğitmciler için motor gelişim ayrı bir alan olarak kabul edilmiştir (Özer ve Özer 2005).

Gelişimin psikologları, motor gelişimle sadece bilişsel gelişimin görsel bir belirtisi olması nedeniyle; sosyal psikologlar ise, hareketin sosyal ve duygusal gelişim üzerindeki etkisi nedeni ile ilgilenirler.

Bütün bu çalışmalar motor gelişimini, hem beden eğitiminde hem de çeşitli psikoloji alanlarında araştırma ve inceleme alanı olarak yerini almasını sağlamıştır. Psikologlar ve beden eğitmciler tarafından günümüze dek yapılan araştırmalar motor gelişim alanı ile ilgili önemli bilgi birikimi sağlamıştır.

2.1.3 Motor Gelişimi Etkileyen Faktörler

Gelişim ve hareketlerin ustalık kazanma süreci ve ürünü çok farklı ve karmaşık şekillerde etkilenebilmektedir. Hem süreç hem de ürün bireyin kalıtım ve geçmiş deneyimlerinden etkilenir.

2.1.3.1 Doğum Öncesinde Motor Gelişimi Etkileyen Faktörler:

KALITIM: Gelişim kalıtım ve çevre arasındaki etkileşimin ürünüdür. Çocuğun gelişimi, önemli derecede onu dünyaya getiren ilk hücre tarafından belirlenir. Çocuğun kalıtsal yetenek ve sınırlılıklarını göz önüne alıp, kapasitesinin üzerinde beklentilerden kaçınmak gerekmektedir. Kalıtım ve çevre etmenleri arasındaki etkileşim aslında doğumdan önce başlamaktadır. Genotip ve fenotip kavramları, insan yapısında açığa vurulan ve vurulmayan özellikleri belirtmek için kullanılır. Genotip kavramı bir kişinin

kalıtsal yapısını meydana getiren bütün elemanlar yani tüm genetik donanımı içermektedir. Fenotip ise kişinin açığa vurulmuş tüm nitelik ve özelliklerini kapsar ve kişinin kalıtsal güçlerinin hangi ölçüde ve ne dereceye kadar gerçekleştiğini belirtir. Boy, beden yapısı, göz rengi gibi fiziksel özelliklerde kalıtımın önemi büyüktür. Kromozoma ve gene bağlı özürler doğum öncesi dönemde motor gelişimi etkileyen kalıtım ile ilişkili faktörlerdir.

Kromozoma Bağlı Bozukluklar: İnsan hücresinde normal olarak bulunması gereken 46 kromozom yerine 47 kromozom bulunması ve buna belirgin fiziksel özelliklerin eşlik etmesi Down Sendromu olarak adlandırılmıştır. Anne ya da babanın yaşının ilerlemiş olmasını en büyük etken olarak bilinmektedir. Down sendromlu çocuklar tipik fiziksel görünüşe, orta derecede fiziksel engelle sahiptirler ve enfeksiyonlara karşı dayanıksızlık, kalp-solunum yolu problemleri, orta kulak iltihabı ve diş problemleri sıklıkla karşılaştıkları sağlık sorunları arasında yer almakta olup lösemi çok sık rastlanan hastalıklardandır (Özer ve Özer, 2005).

Gene Bağlı Bozukluklar: İnsan vücudunda iki tür hücre vardır. Somatik (Vücut) ve Germinal (Cinsiyet) hücreleri. Kalıtım özelliklerini, germ hücreleri taşır. Bu hücrelerin üzerinde kalıtım özelliklerini taşıyan ipliğe benzer kromozomlar bulunur. Kromozomların kalıtsaldeki önemi, genlere sahip olmalarından ileri gelir. Her çocuğun büyüme örneği, büyüme oranı, boyunun maksimum düzeye ulaşma zamanı ve hızı, cinsiyet ve kemik yönünden olgunlaşması genler tarafından belirlenir. Kan grubu, göz rengi vb. özellikler yine genler aracılığı ile olur. Bu bilgilere karşın her şeyi genetik yönden sınıflamak ve önceden söyleyebilmek mümkün değildir (Muratlı, 1997).

ÇEVRE: Radyasyon doğum öncesi dönemde motor gelişimi etkileyen çevre ile ilişkili faktördür.

Radyasyon: Radyasyon, doğum öncesinde ciddi biçim bozukluklarına ve ölüme neden olabilmektedir. Gebeliğin ilk üç ayında alınan küçük doz radyasyon bile, embriyoya ciddi bir şekilde hasar vermektedir. Nagazaki ve Hiroşima da atomik radyasyon patlaması sırasında gebe olan Japon kadınların çoğu düşük yapmış, doğanların çoğu ilk yılda ölmüş, birçok bebekte zihinsel gerilik ve organ anomalisi görülmüştür. Doğum öncesi gelişim sırasındaki radyasyon, foetal ölüm, iskelet

bozuklukları, büyüme geriliği, anensefali (beynin olmayışı) ve microsefaliye (beynin küçük oluşu) neden olmaktadır (Gander ve Gardiner, 2010).

TIBBİ PROBLEMLER: Cinsel yolla bulaşan hastalıklar, annenin enfeksiyonu, hormonal ve kimyasal dengesizlikler, kan uyuşmazlığı, annenin duygusal stresi, hamilelik yaşı ve gebelik toksemisi, gebelikte doğum öncesi dönemde motor gelişimi etkilemektedir.

Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar: Gallahue ve Omzun (2006) son yıllarda cinsel yolla bulaşan hastalıkların üzerinde hassasiyetle durulmaktadır. AİDS, Klamidya, cinsel organda uçuk, bel soğukluğu ve frengi gibi cinsel yolla bulaşan ve anneden çocuğa geçen hastalıklar, yeni doğan bebekler üzerinde ciddi etkiler bırakmaktadır. AİDS'in yeni doğan bir bebekteki etkileri ateş, kilo kaybı, uyuşukluk, ishal, zatürree ve hatta ölüm olarak gözlemlenebilir. Klamidya kendini erken doğum, ölü doğum, zatürree, göz enfeksiyonları veya körlük olarak gösterebilir. Cinsel organda uçuk bebeklerde beyin hasarına veya ölüme, bel soğukluğu ise dış gebelik ve gözlerde hasara yol açabilir. Anneden bebeğe geçen frengi ise şiddetli hastalıklara, sinir sisteminde hasara ve hatta ölüme neden olabilmektedir (Mülazımoğlu Ballı, 2006).

Annenin Enfeksiyonu: Gebelik döneminde enfeksiyon geçiren annelerin çocuklarının gelişimleri olumsuz olarak etkilenmektedir. Verem, sıtma, tifo, frengi gibi birçok bulaşıcı hastalık anneden çocuğa geçmektedir. Annenin sağlık durumu bebeğin aşırı kilolu veya çok zayıf doğmasını etkileyen önemli bir faktördür.

Avcı (2003), Ünver (2007) hamilelikte, özellikle ilk üç ayda annenin geçirdiği kızamıkçık gibi hastalıklar organ gelişimini etkilemektedir. Kullanılan ilaçlar organ eksikliklerine ya da işlev bozukluklarına neden olmaktadır (Aral ve Baran, 2011).

Kan Uyuşmazlığı: Anne ile doğacak olan çocuğun kan uyuşmazlığı ceninin hücrelerinde bazı zararlara neden olur. Bu da düşüklere, erken doğumlara, doğduktan hemen sonra çocuk ölümlerine veya kalıcı sakatlıklara neden olabilmektedir. Anne Rh (-), baba Rh (+) ise, ceninin kanı Rh (+) olabilmektedir. Normal olarak annenin kanı ve ceninin kanı birbirine karışmamakta ancak kılcal damarlardaki küçük çatlaklar karışmaya yol açabilmektedir. Annenin kanı, Rh (+) faktörü yabancı bir madde

gibi algılayarak yok etmek için antikorlar üretmekte, antikorlar plasentadan geçince cenine kan taşınmasında çok önemli olan kırmızı kan hücrelerine saldırmaktadır. Hemoliz çok yüksek olursa cenin ölebilmekte ya da anemi (kansızlık), şiddetli sarılık ve ödem meydana gelebilmektedir. AB0 kan uyuşmazlığında ise, anne 0 grubu, bebek ise A veya B grubu kan taşımaktadır. Doğumdan hemen sonra, bebeğe, 0 grubu Rh (-) kan transfüzyonu yapılmalıdır. Henüz anlaşılamayan nedenlerle kan uyuşmazlığı her zaman böyle kötü sonuçlar vermemektedir. Annenin bedeni antikorları yavaş ürettiği için, ilk gebelikte tehlike çoğu zaman ortaya çıkmamakta, ancak sonraki gebeliklerde tehlike yaratabilmektedir. Önlem olarak, gebelik öncesi anne ve babanın kan testleri, antikorların üretimini engelleyen iğneler ve ceninin tehlikede olduğu durumlarda doğum öncesinde kanın değiştirilmesi gerekmektedir (Özer ve Özer, 2005).

Annenin Duygusal Stresi: Dölllenmiş yumurtanın en yakını olan annenin ruhsal sağlığı, dış çevreden aldığı her türlü etkinin bedenine yansması direk olarak embriyoyu etkilemektedir. Gebelikte annenin duygusal durumu da embriyoyu etkilemektedir. Bebek doğduğunda hiçbir etkileşim yokmuş gibi görünse de 40 yaşına geldiğinde gizil bir etki olarak ortaya çıkabilir (Yıldız ve Temiz, 2005).

Hamilelik Yaşı: Ana babanın yaşı gebe kalmada ve doğum öncesi gelişimde bir etken olabilir. Örneğin düşüklerin, ölü doğumların, doğum kusurlarının, gebelik ve doğum sırasındaki sorunların yüzdesi, özellikle ilk doğumlarada, yirmi yaşın altındaki ve otuzbeş yaşın üstündeki kadınlarda biraz daha yüksektir. Bunun nedenleri, ergen kızın üretim sistemleri henüz gelişmemiştir. Bir çok ergen gebeliklerinde bulunan duygusal baskılar da rol oynayabilir. Otuzbeş yaşın üzerindeki kadınların fiziksel durumu ise daha genç kadınların durumu kadar iyi olmayabilir (Gander ve Gardiner, 2010).

Gebelik Toksemisi: Gebeliğin hem ikinci (3-6 ay) hem de üçüncü üç aylık döneminde (6-9 ay) görülebilir. Preeklamsi ve eklampsi olmak üzere iki türü vardır. Preeklamsi; gebede kan basıncının yükselmesi, ayak ve ayak bileklerinde, göz kapaklarında ödem, idrarda hiyalen silendir görülmesi hastalığın belirtileridir. Bulanık görme, kulaklarda uğultu, çınlama, baş ağrısı, şiddetli bulantı ve kusma hastanın başlıca yakınmaları arasındadır. Bedende su ve tuz tutulması nedeniyle, hastanın beden ağırlığı normalden çok fazladır. Tedavinin yeterli olmadığı durumlarda plasentanın ayrılması

sonucu cenin ölebilmektedir. Gerekirse anneyi ve bebeği kurtarmak için sezaryen ile doğum yaptırılır (Özer ve Özer 2005).

Gebelikte Teşhis ve Tanı: Gebelik boyunca bakım ve takibin kimin tarafından yapılacağına karar vermek önemlidir. Gebelik tasarlanırken belirlenen doktorun takibi anneyi rahatlatacak ve doktorun işini kolaylaştıracaktır. Tutulan kayıtların düzenli olmasını sağlamak ve problem çözmenin hızlı olacağı bir ortam hazırlamak annenin kendisini güven içinde hissetmesini sağlayacaktır (Yıldız ve Temiz, 2005).

BESLENME VE KİMYASALLAR: Annenin midesine giren herşey doğum öncesi dönemdeki bebek için önemlidir. Yetersiz beslenme, annenin kullandığı ilaçlar, alkol ve sigara gibi zararlı maddelerin etkileri miktarı, dozu, hamileliğin hangi döneminde olduğuna göre henüz doğmamış olan bebeği etkilemektedir.

Annenin Kullandığı İlaçlar: Doktor kontrolü ve tavsiyesi dışında kullanılan ilaçların fetusun gelişimini olumsuz olarak etkileyebileceği bilinmektedir. İlaçların çocuk üzerindeki etkisi, ilacın gebeliğin hangi döneminde alındığına, dozajına, kullanma süresine, fötüsün kalıtsal eğilimine ve bu faktörlerin karşılıklı etkileşimine göre değişmekte olduğu bilinmektedir.

Alkol ve Sigara: Gebelikte fazla alkol kullanımı, bebeklerde zihinsel, fiziksel ve davranış anomalilerine neden olmaktadır. Buna "Fötal Alkol Sendromu" denmektedir. Neyzi ve Ertuğrul (2002), bu sendromun alkolik kadınların % 30-40'ının çocuklarında görülmekte olduğunu, bu çocuklarda neonatal dönemde uyarılara yanıt eksikliği, titreme ve emme bozukluğu gözleneceğini belirtmektedir. Ayrıca; gebe kadınlarda alkol için güvenli bir eşik düzeyi bilinmemektedir. Bu nedenle çoğu bilim adamı gebelik süresince alkol kullanımının tamamen yasaklanması görüşündedir. Alkol kullanımından ciddi biçimde etkilenen bebeklerde doğum öncesi ve sonrası büyüme yetersizlikleri, yüzde düzensizlikler, küçük baş, kalp, eklem, kol ve bacak kusurları ve zihinsel gerilik görülebilir. Alkol plasentayı hızla geçerek fetüste anneden daha uzun süre kalmakta, bu da kalp-damar ve merkezi sinir sistemi bozukluklarına neden olmaktadır (Mülazımoğlu Ballı, 2006).

2.1.3.2 Doğum Sırasında

Avacı (2003), Ünver (2007)'e göre doğum sırasında bebeğin oksijensiz kalması, vakum ve forseps gibi araçların doğru şekilde kullanılmaması ve bebeğin başının çok fazla basınçla karşılaşması, kordon dolanması gibi durumlar özellikle beyin gelişimini olmak üzere bebeğin gelişimini etkileyen ve sınırlandıran durumlardır (Aral ve Baran, 2011).

2.1.3.2 Doğum Sonrası

Doğum sonrasında motor gelişimi etkileyen faktörler bireysel, çevresel ve fiziksel faktörler olmak üzere üç ana başlık altında incelenebilir.

Bireysel Faktörler: Gelişimin yönü, gelişimin hızı, farklılaşma-bütünleşme, hazır bulunuşluk, kritik-hassas öğrenme dönemi, kişisel farklılıklar ve filogeni-ontogeni tüm yaşam boyunca motor gelişimi etkileyen bireysel faktörler olarak sıralanabilir.

Gelişimin Yönü: Motor gelişim düzenli bir sıra izler. Baştan ayağa ve merkezden dışa doğru gelişir. Gelişimin ikinci yönü merkezden dışa gelişimdir. Merkezden dışa gelişim, çocuğun kaslarının merkezden en uzak noktalara doğru kontrol alındığını ifade eder. Örneğin el bileği, el ve parmaklardan daha önce kontrol kazanır (Yalçın, 2010).

Gelişimin Hızı: Bireylerin büyüme hızının herkes için evrensel olan ve dış etkenlere karşı dirençli tipik bir seyri vardır. Büyüme hızı hastalık gibi nedenlere bağlı görülen büyüme duraklaması durumunda, çocuğun yaşitlarının düzeyine gelmesini sağlamaktadır. Örneğin gelişimdeki bu esneklik, şiddetli bir hastalık, çocuğun boy, kilo ve hareket yeteneği kazanmasını geciktirir ve çocuk hastalıktan sonra kendi büyüme örneğine dönebilecektir (Özer ve Özer, 2002).

Farklılaşma ve Bütünleşme: Olgunlaşmadan dolayı, çocuğun hareket modellerinin kabadan inceye doğru derece derece ilerlemesi farklılaşma, kas grupları ile duyu sistemlerinin beraber ve uyumlu olarak çalışması ise bütünleşme olarak tanımlanır. Çocuk kontrol kazanmaya uzanma, yakalama ve bırakma becerilerinden, yazma, makasla kesme, blokları üst üste koyma ve müzik aleti çalma gibi becerilere doğru gelişim gösterir (Yalçın, 2010).

Hazır Bulunuşluk: Gallahue ve Omzun (2006) hazır bulunuşluk, belli becerilerin yapılabilmesi için gerekli olan görev gerekliliklerinin, bireyin biyolojik yapısının ve çevresel şartların birleşimi olarak tanımlanabilir. Birçok faktörün birleşimi sonucunda hazır bulunuşluk ortaya çıkmaktadır. Yani bireyin belli becerileri yerine getirebilmesi için gerekli tüm şartların hazır olmasıdır. Fiziksel ve zihinsel olgunlaşma, motivasyon ile etkileşim, öğrenme için gerekli ön koşullar ve zenginleştirilmiş çevre hazır bulunuşluğu etkileyen faktörlerdir (Mülazımoğlu Ballı, 2006).

Kritik ve Hassas Öğrenme Dönemi: Kritik veya hassas öğrenme dönemi kavramı, çevresel etkenlerin gelişimi nasıl engellediğinin anlaşılması açısından büyük önem taşımaktadır. Ceninin oluşması sırasında her organ, belli zamanlarda gelişir, bu dönemde dışardan bir etki olursa gelişim süreci bozulabilir ve yaşamın hiçbir döneminde telafisi mümkün olmayan hasarlar bırakabilir. Örneğin, prenatal (doğum öncesi) dönemde beynin oluşması sırasında dışardan yapılan bir etki (radyasyon, alkol, kimyevi maddeler) kalıcı hasar nedenlerindendir. Çocukta da her yeteneğin ortaya çıkma zamanı farklıdır, bu dönemde uygun ortamlar ve uygun etkileşimler olmazsa normal gelişim engellenebilir. Örneğin, beslenme yetersizliği, baskı, kararsız annelik, çevre yoksunluğu çocuğun gelişiminde (özellikle 0-6 yaşlarda) olumsuz etkileri olan faktörlerdir. Bir başka deyişle, küçük yaşlar zihinsel, sosyal, duygusal, fiziksel ve dil gelişimi yönünden kritik dönem olarak kabul edilir (Özer ve Özer 2005).

Kişisel Farklılıklar: Motor davranışlar çok basit reflekslerle başlar. Üst düzeyde koordine edilmiş motor becerilerle sonuçlanır. Farklı yaşlardaki çocukların beceri kazanma yetenekleri ve performansları da farklıdır. Bilindiği gibi zeka da yaşa bağlı olarak gelişir. Piaget, hareketin zekanın bir ürünü olduğunu, çocuğun yaşamındaki ilk yılda zihinsel gelişiminde duyu ve motor deneyimlerin önemli rol oynadığını belirtir (Mengütay, 2005).

Filogeni ve Ontogeni: Bebeklerin birçok ilkel becerileri ve küçük çocukların birçok temel hareket yetenekleri, filogenetik beceriler olarak düşünülmektedir. Filogenetik beceriler; kendiliğinden otomatik olarak ortaya çıkar ve önceden saptanmış bir sıra içinde olgunlaşma süreci boyunca gözlenebilirler. Filogenetik beceriler, çevresel etkenlere direnç gösterirler. Temel el becerilerinin (tutma, bırakma), büyük kas kontrolünün ve temel lokomotor yeteneklerinin (yürüme, koşma, atlama vs.)

kazanılması filogenetik becerilere örnek gösterilebilir. Ontogenetik beceriler ise, öncelikle öğrenme ve çevresel fırsatlara bağımlıdır. Örneğin, yüzme, bisiklete binme, buz pateni, tenis gibi beceriler, kendiliğinden ortaya çıkmadıkları ve bireysel çalışma gerektirdikleri için ontogenetik beceriler olarak adlandırılırlar. Birçok filogenetik beceri, çevresel etmenlerden de etkilenebilir. Herhangi bir hareket yeteneğinin (yürüme, koşma) düzeyi, niteliği bir bakıma ontogenetik veya çevresel faktörlere dayalıdır. Alıştırma, destekleme, cesaret verme gibi etkenler, motor beceri gelişimine önemli derecede yardım ederler (Özer ve Özer, 2005).

Çevresel Faktörler: İnsanın genetik ve biyolojik yapısı ancak uzun süre uygun çevre koşulları ile karşılaştığı taktirde yapının gerektirdiği düzeye ulaşabilmektedir. Bu genetik yapı belli sınırlar içinde değişmezlik gösterir. Normal ya da anormal genetik özelliklerin önemli bir bölümü, çevre koşulları ile olumlu ya da olumsuz yönde etkilenebilir (Muratlı, 1997).

Bağlanma: Feud'a göre, bebeğin erken dönemde annesiyle kurduğu bağ, daha sonra yaşamındaki tüm ilişkilerinin oluşmasına temel teşkil etmektedir. Bu teorinin en ağırlıklı noktasını beslenme oluşturmaktadır. Bu görüşe göre anne babanın aslında bebeğe bakmak için yaptığı bebeği besleme gibi şeyler bağlılığın oluşmasında rol oynamaktadır (San Bayhan ve Artan, 2005).

Uyarıcı Zenginliği ve Yoksulluğu: Birçok araştırmacı, kurumlardaki bebeklerin hareket yeteneklerini ve davranışını, uyaran sağlayan çevrelerdeki bebeklerinki ile karşılaştırmışlardır. Kurumlardaki bebeklerin stereotipik yuvarlanma davranışı dışında kesinlikle hareketsiz olduklarını bulmuşlardır. Normal evlerdeki, dokunulmaya, tutulmaya alışık bebekler bedenlerini onları tutanlara ayarlarlar. Kurumlardaki bebekler bunu yapamazlar. Bununla birlikte normal çevrelerdeki bebekler ile kurumlardaki bebekler arasındaki farklar yalnızca dört-beş ay sonra göze çarpar hale gelir. Kurumlardaki bebekler oturma, emekleme ve yürüme gelişiminde geç kalmışlardır ve hareket eşgüdümüleri zayıftır (Gander ve Gardiner, 2010).

Fiziksel Faktörler: Prematüre doğum, beslenme, yeme bozukluğu, hastalık, iklim, egzersiz ve sakatlık, yaşlanma ve yaşam tarzımızdan kaynaklı fizyolojik

değişimler tüm yaşam boyu motor gelişim sürecini etkileyen önemli fiziksel faktörlerdir.

Prematüre Doğum: 37 haftadan önce doğan bebeklere prematür (olgunlaşmamış) bebek denir. Gebelik süresini tamamlamamış (38-40 hafta) olduğu halde doğum ağırlığı 2500 g'ın altında doğan bebeklere doğum ağırlığı eksik bebekler denir. 35. haftadan erken doğanlara klinik yardım gerekmektedir. Yeni doğan bebeğin, soluk alma, vücut ısını kontrol etme, emebilme gibi birçok görevi yapabilecek durumda olması da önemli bir değerlendirmedir (Yıldız ve Temiz 2005).

Beslenme: Beslenmenin, çocukların özellikle fiziksel gelişimleri üzerinde önemli bir etkisi vardır. Çocukluk çağında enerji ve besin öğelerine olan gereksiminin karşılanamaması beslenme yetersizliği ve dengesizliğine bağlı olan çeşitli sağlık sorunlarına yol açmaktadır. Yapılan çalışmalar protein alımı ile büyüme arasında bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Proteinli besinler kemiklerin uzaması ve iskeletin olgunlaşması için gereklidir (Aral ve Baran, 2011). Yetersiz beslenme yalnız büyümeyi geciktirmekle kalmayıp, zihinsel ve motor becerilerin gelişimine de olumsuz yönde etkiler. Yetersiz beslenmenin etkisi ne zaman, ne kadar süre ile ve ne yoğunlukta olduğuna göre değişir (Deniz, 2010).

Bu nedenle özellikle büyümenin hızlı olduğu okul öncesi ve ergenlik döneminde çocukların dengeli beslenmesine özen gösterilmelidir. Çocukların yaşına göre günlük besin gereksinimi belirlenmeli ve bir günlük münüde her besin grubundan besine yer verilmelidir (Aral ve Baran, 2011).

En yaygın yeme problemi, şişmanlığa yol açan yiyeceklerin aşırı tüketilmesidir. Çok az yeme çok yaygın değildir fakat ciddi bir problemdir. Bu hastalık anorexia diye adlandırılır ve ölümle sonuçlanabilir. Sık rastlanan problemler ise bazı yiyecekleri sevmeme veya sevmeme, titiz davranma vb. biçimlerde ortaya çıkar (Üre vd., 2006).

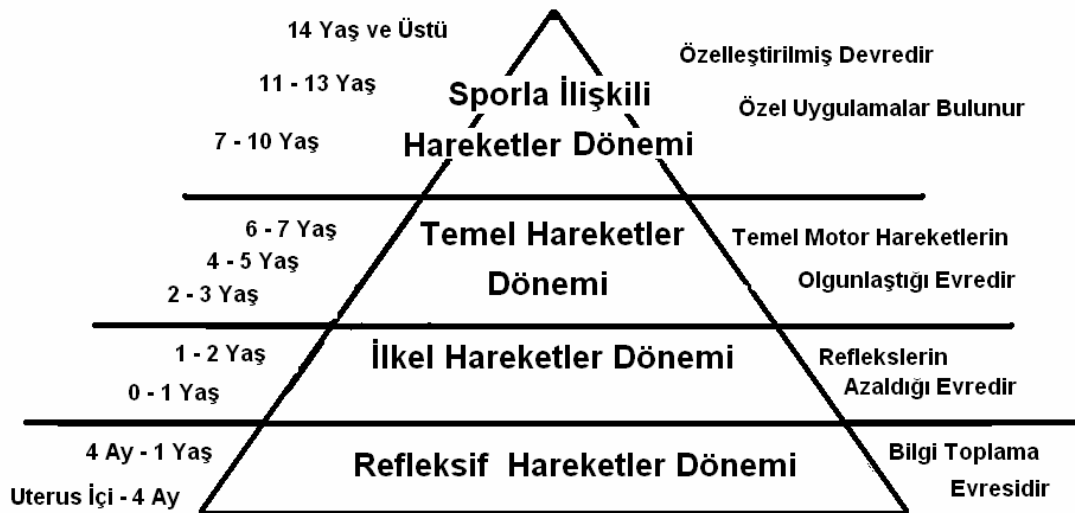
Hastalık ve İklim: Standart çocuk hastalıkları (suçiçeği, kızamık, kabakulak, soğuk algınlığı) çocuk gelişimini etkilemez ancak hastalığın zamanlaması, süresi ve ciddiyeti gelişimi erteler. Eğer ki dengesiz beslenme ile birleşmişse gelişimin önemli ölçüde gerilemesine neden olabilir. Literatüre farklı iklimlerdeki çocukların boy, kilo,

ergenlik başlangıç tarihlerinde farklılıklar olduğu saptanmıştır ancak burada beslenmenin ve sağlığın yanı sıra genetik faktörlerde etkileşim içerisinde. Bu nedenle iklim ile ilgili faktörleri ayırt edebilmek güçtür.

Egzersiz ve Sakatlık: Çocuklara uygulanan etkinlikler, bir amaca yönelik olarak yapılan çok fonksiyonlu hareket çeşitlerini içeren etkinliklerdir. Kendine özgü bir karakterleri vardır. Çünkü çocukların etkinliklerinin hatta gençlerin yaptığı antrenmanların içeriği bir yetişkin antrenmanı niteliğinde değildir. Etkinlikler uygulanırken, çocukların gelişim özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır (Muratlı,1997).

2.1.4 Motor Gelişim Dönemleri

Gallahue (1982), “Understanding motor development in children” kitabında motor gelişimi çocukluk dönemi ile sınırlayarak incelemiş ve kuramını piramit modeli ile açıklamıştır. Bu modele göre her bir motor gelişim dönemi diğerinin üzerine kurulmaktadır. Şekil 1’de görüldüğü gibi motor gelişimin temelini refleksif hareketler dönemi oluşturur. Bu dönemi ilkel hareketler dönemi ve temel hareketler dönemi izler. Motor gelişimin son aşamasını piramitin zirvesinde yer alan spor hareketleri dönemi oluşturmaktadır.

Şekil 1: Gallahue'ye göre Motor Gelisim Dönemleri (1982).

2.1.4.1 Refleks Hareketler Dönemi

Gelişen fetüsün ilk hareketleri refleksiftir. Bunlar vücudun isteksiz hareketleridir. Reflekslerin bir çoğu sonradan ortaya çıkacak olan istekli hareketleri andırırlar ve postüral refleksler olarak isimlendirilirler. Örneğin yakalama ve adım atma gibi.

2.1.4.2 İlkel Hareketler Dönemi

Bebeğin ilk istekli hareketleri ilkel hareketler olarak adlandırılır. Gelişmemiş hareket yetenekleri çocuğun hayatının ilk iki yılı boyunca gelişen hareketlerdir. Bebeklik boyunca gelişmemiş hareketlerin etkili ve yeterli gelişimi ilerideki zor hareket formları için temel yapının oluşumuna yardım eder.

2.1.4.3 Temel Hareketler Dönemi

Hayatın ilk iki yılı boyunca geliştirilmiş, geliştirilecek olan hareket modellerinin bir uzantısıdır. Genellikle 3. yılda (2 yaş) gelişmeye başlar ve 7.yaşa kadar devam eder. Bu yıllar çocukların kendi vücutlarının hareket potansiyellerini koşarken, sıçrarken, fırlatırken, yakalarken ve vücutlarını dengede tutarken denedikleri ve keşfettikleri yıllardır.

Temel Motor Beceriler, ileri düzeydeki özelleşmiş-spor beceri için bir temel oluşturmaktadır. Temel motor beceriler, çocukların vücutlarını kontrol etmesine, daha karmaşık becerilerin oluşturulmasına, sporda yer alan hareket kalıpları ve diğer eğlenceli aktiviteleri icra etmeye yardımcı olmaktadır (Davis ve Burton, 1991; Pane ve Isaacs, 2002; Seefeldt, 1980). Seefeldt, temel motor becerilerdeki yetersizlik durumunda, çocukların kendilerini yeterli görmediklerinde ve bu sayede spor ve oyun aktivitelerine katılmada istekli olamayacaklarını belirtmektedir. Bu becerilerdeki zayıf performans fiziksel aktivitenin geleceğini tehlikeye sokar. Bu nedenle temel motor beceriler fiziksel eğitimin ve erken çocukluk yıllarının ana konusu olmalıdır (Tepeli, 2007).

Temel motor beceri gelişimi, bir yere doğru vücudu hareket ettirme (lokomotor), yer çekimi gücüne karşı dengeyi koruyabilme (denge) ve bir nesneden güç alma veya verme (nesne kontrol) gibi becerileri kapsamaktadır.

2.1.4.3.1 Temel Lokomotor Beceriler

Lokomotor beceriler, vücudu dik bir pozisyonda bir noktadan diğer noktaya yatay veya dikey yönde sürükleyen vücut hareketleridir. Yürüme, koşma, sıçrama, atlama, at yürüyüşü, sekme, yana kayma gibi hareketler genellikle temel lokomotor beceriler olarak düşünülür. Bu hareket becerileri, çevremizi kontrol etmemiz ve spor, dans gibi eğlenceye dayalı aktivitelere katılabilmek için gereklidir.

Lokomotor beceriler otomatik olarak gelişmezler. Birkaç temel lokomotor hareketin başlangıç noktasında genetik faktörün etkili olduğu düşünülmesine rağmen hareketin esas kısmı çevresel faktörlere bağlıdır. Çevresel faktörler içerisinde uygulama, cesaretlendirme ve eğitim gibi şartlar lokomotor hareketin olgunlaşmasında önemli rol oynamaktadır. Olgunlaşan bu motor becerilerin gelişimindeki başarısızlık, lokomotor beceri gelişiminin özelleşmiş-spor hareketler safhasında yapılması gerekli performans düzeylerinin elde edilmesinde büyük zorluklara neden olur (Tepeli, 2007).

Çocukların genellikle 6 veya 7 yaş civarında çoğu temel lokomotor beceriyi olgunlaşmış düzeyde icra etmek için gelişimsel bir potansiyellerinin olduğu düşünülmesine rağmen bu durum söylenildiği gibi değildir. Birçok faktörden dolayı ilkökul çocukları sıklıkla olgunlaşmamış temel hareket kalıpları sergilerler. Genel bir kural olarak 1. sınıf ve okulöncesi dönemdeki çocuklar, temel lokomotor beceri gelişimi ile ilgili bir eğitim programına tabi tutulur. Buna rağmen üst sınıflarda ki birçok çocuğun olgunlaşmamış düzeyde lokomotor beceri sergiledikleri tespit edilmektedir.

2.1.4.3.1.1 Yürüme

Çocuk, büyüyen vücudunu taşıyabilmek için yürümeyi dener. Eğer normal bir fiziksel gelişim gösterebiliyorsa bunu başarır. Nesnelere uzanmak, dokunmak, koklamak, tanımak, keşfetmek ve onları daha yakından tanımak için adımlar atar, yürür.

Çocukların yürümeyi öğrenme yaşları farklı olsada, yürümeyi öğrenmede geçirdikleri aşamaların dizilişi aynıdır. Ayaklar paralel, ağırlık dış tarafta, topuğun önce yere temas ettiği, ağırlığın topuktan parmak ucuna verildiği itme yeteneği kazandırma yürümeyi meydana getirir. Yürüme, önce dengeyi kaybetme ve dikey bir pozisyonda ileri doğru hareket ederken dengeyi kazanmanın lokomotor sürecidir. Yürümede kollar ve bacaklar zıt yönde hareket eder. 3-4 yaşındaki çocukların çoğu yumuşak ve kontrollü yürüme olgunluğuna erişmemişlerdir. Yürümeyi yeni öğrenen çocuk, ayakları ve kollarını zıt bir şekilde hareket ettiremez. Kolları dirsekten bükülü, avuçları kapalı ve ön kol yukarıdadır. Yürüme sıklaştığında kolların durumu zamanla ayak hareketlerine otomatik olarak eşlik eder (İnan, 2004).

Yürümenin gelişimi büyük ölçüde ilk bir yıl içinde olmaktadır. İlk serbest adımlar sıkça süt döneminin sonlarına doğru atılmaktadır. Sonraki dönemde serbest yürüme çok hızlı gelişmektedir. İlk başarılı denemeden yaklaşık 14 gün sonra çocuk yön değişimi ile birlikte 20 adıma kadar mesafe kat edebilir. Yürümedeki hareketler geniş adımli, elastikiyetsiz ve kontrolsüzdür. Çocuk kollarını dengenin bozulması ihtimali ile hazırda tutar. 3 yaşın sonunda adımlar düzelmiştir. Harekete tam hakimiyet ise 4-7 yaş civarında gelişir (Çoban ve Nacar, 2006).

2.1.4.3.1.2 Koşma

Koşma, çocuğun yürüme becerisinde yeterli düzeye ulaşmasından sonra ortaya çıkan bir yerden bir yere gitme şekillerinden biridir. Çocuğun koşabilmesi için tek bacağı üzerinde, herhangi bir desteğe gereksinim duymadan kendisini yukarı ve ileri doğru iterek yeterli bir güce sahip olması gerekir. Aynı zamanda koşma sırasındaki hızlı hareketleri kontrol edebilmesi için de koordinasyon ve dengeye sahip olmalıdır.

Gesell'e göre, bu yetenekler 18 ay civarında gelişmeye başlar. Bu yaşta vücudun ayaklardan destek almadığı faz yoktur. Topuk-ayakucu süreci henüz kazanılmamıştır. Bu nedenle ilk koşu şekli, hızlı yürümeye benzer ve gerçek koşu olarak kabul edilmez. Ancak 2 yaşta en düşük standardı başarabilecek kadar koşabilirler. Koşunun gelişimsel aşamaları aşağıda belirtilmiştir:

1. Aşama; Kollar omuz yüksekliğinde yana açılır. Diz çok az bükülür, ayak tabanı yere temas eder. Ayaklar zemine yakındır.

2. Aşama; Kollar bel yüksekliğindedir. Ayak tabanının tamamen yere temas etmesine rağmen, yere basma anı hareketlerle gerçekleştirilmektedir. Diz, daha fazla bükülmektedir.

3. Aşama; Kollar artık denge sağlamak amacıyla kullanılmaz. Kollar bükülerek ters dönüş hareketi yapar. Ayağın yerle teması, topuk parmak ucu şeklinde olur. Sıçrama mesafesi artar, ayakların hareketi uyumlu hale gelir. Öndeki bacak 90 derecelik açı yapacak şekilde bükülür.

4.Aşama; Ayak yere topuk-parmak ucu ile temas eder (Özer ve Özer 2005).

2.1.4.3.1.3 At Yürüyüşü (Galop Sıçrama)

Bir ayak önde diğer ayak onu takip edecek şekilde ve kollar büküktür. Kollar bel hizasında bedenden ayrı olacak şekilde tutulur. Öndeki ayak üzerinde sekilir. At yürüyüşü becerisi doğru kısımları 4 yaşında ortaya çıkar ve 5 yaş ile birlikte de beceri olgunlaşır.

2.1.4.3.1.4 Sekme

Sekme becerisi, ritmik bir şekilde tek ayak üzerinde sıçrama ve bir adım yürüme hareketinin sıra ile birleştirilmesini içerir. Bu becerinin temeli, yürüme ve koşma hareketlerine dayanır. Olgun düzeyde bir sekme becerisinin gelişimi etkili bir koşmaya bağlıdır. Koşma ile benzerlik gösteren sekme becerisi durağan bir pozisyondan veya koşunun ön hareketlerinden kaynaklanır. Fakat bir sıçrayıştan bir sonraki sıçrayışa geçişteki kısa duraksama-çok mükemmel oluşturulan sıçramaların dışındakilerde kolaylıkla fark edilebilir (Tepeli, 2007).

Sekme daha büyük denge gelişimi gerektirdiğinden okulöncesi çocuklarında en geç kazanılan bir beceridir. Bu dönemde çocukların, her iki ayağı üzerinde ayrı ayrı sıçraması oldukça zor bir beceridir. Bu beceriyi, ancak 6 yaş çocukları çok iyi bir şekilde başarırlar. Bununla birlikte nadiren 4 ve 5 yaş çocuklarının da bu beceriyi başardığı gözlenmiştir. Literatürde, kız çocuklarının bu beceriyi oyunlarında oldukça sık

kullandıkları ve bu nedenle erkek çocuklarından daha başarılı oldukları belirlenmektedir.

2.1.4.3.1.5 Sıçrayarak Atlama (Tek Ayak Sıçrayarak İleri Atlama)

Sıçrayarak atlama, iki temel hareketin birleşmesinden oluşan bir hareketi gerektirdiği için temel lokomotor becerilerin en zorudur ve en son gelişen beceridir.

Sıçrayarak atlama da, kalçanın dizin ve ayak bileğinin fleksiyonu (bükme hareketi) ve vücudun açılması prensibi vardır. Yere yumuşak inişlerde ayak bileği, diz ve kalça fleksiyonları (bükme hareketi) devreye girer. Kollar ise dengeyi sağlar (Mengütay, 2005).

2.1.4.3.1.6 Yatay Atlama (Çift Ayak İleri Doğru Atlama)

Yürüme ve koşma becerisi kazanıldıktan sonra dengenin gelişmesi, kuvvetin artmasıyla birlikte atlama becerisi kazanılır. Yatay atlama becerisi, iki ayak üzerinde ileriye doğru sıçrama olarak tanımlanan, aslında yukarı ve ileri uçuş olarak tarif edilebilen bir harekettir (Altınkök, 2006).

Yatay atlama, dört aşamaya ayrılabilir. Bunlar; hazırlık aşaması, havalanma, uçuş ve iniştir. Hareketin başlangıcında, kollar dirseklerden bükük bir şekilde bel hizasında tutulur. Harekete başlanmasıyla bükük pozisyonu bozulmadan sıçramada güç almak için kullanılır.

2.1.4.3.1.7 Tek Ayak Üzerinde Sıçrama

Tek ayak üzerinde sıçrama, bir bacağın kuvvetiyle bedenin havaya doğru itilmesi ve bir ayak üzerinde yere iniş şeklindeki motor beceridir. Bu beceriyi yapabilmek için dengeli bir şekilde ağırlığın bir ayağtayken yine aynı ayağa transfer edilmesi gerekir. Dinamik bir hareket olduğu için tekrar eden adımlara genellikle 3 yaşından sonrasına kadar rastlanamaz. 3.5 yaşındaki çocukların çoğu genellikle 1 ya da 3 kez tek ayak üzerinde sıçrama yapabilir. 5 yaşındaki çocuklar artarda 8-10 sıçrama yapabilir. Ancak gelişmiş tek ayak üzerinde sıçrama modeli 6 yaş ve sonrasında görülebilir. Araştırmalar, bu harekette gelişimsel bakımdan kızların erkeklerden daha ileri seviyede olduğunu ortaya koymaktadır (Kerkez, 2006).

2.1.4.3.1.8 Yana Kayma (Yana Adım)

Yana kayma becerisinde, vücut düzgün şekilde olmalıdır. Kollar rahat bir şekilde vücudun yanında tutulur. Ayaklar bitişik ve aynı çizgide olacak şekildedir. İlk adım, yürüyüşün gerçekleşeceği yöne, o yöndeki ayakla yana doğru yapılır. Daha sonra, diğer ayak yana kayan ayağı yanına getirilir ve ilk pozisyon alınmış olur. Beceri ayakların bu şekilde kaydırılması ile gerçekleştirilir.

3-4 yaş gibi çok küçük yaşlarda gerçekleştirilebilmektedir. Beceri 5 yaşında olgunlaşabilmektedir.

2.1.4.3.2 Nesne Kontrol Beceriler

Bu beceriyi uygulayan çocuk, nesnelerle ilişki içindedir. Onlara kuvvet uygular ve onlardan kuvvet alır. İtici hareketlerde nesnelere kuvvet uygulayarak vücuttan uzaklaştırır. Fırlatma, top yuvarlama, yakalama, vurma, dripling, vole yapma gibi hareketler bu tür temel hareketlerdendir. Emici hareketlerde ise (bükülme ve adım atma hareketlerinin kullanıldığı beceriler), vücut veya bir vücut parçası, cismin hareket rotasına giderek nesneyi durdurmaya veya yansıtmaya çalışır. Örneğin yakalama (Mengütay, 2005).

2.1.4.3.2.1 Duran Bir Topa (Beyzbol Sopası ile) Vurma

Gallahue, 1996'ya göre bir beyzbol sopası, iki eli kullanarak güç yardımıyla duran bir topa vurulması şeklinde seyreden bir beceridir. Bu beceri genellikle el-göz koordinasyonu gerektirir. Bu koordinasyonun sağlanmasında şunlar önemlidir. Topa sopa ile vurma için gerekli olan güç, sopanın düzgün bir şekilde geriye doğru salınmasına bağlıdır. Vurulacak olan topa, maksimum hız tarafından sağlanan uygun bir güçle temas edilmelidir. Beyzbol sopası vurulmak istenen topa doğru yönelmelidir. Aynı zamanda beyzbol sopası topa doğru açıda temas etmelidir. Sopayı sallama esnasında kalça ve omuz dönüşü hareketinin yapılması ve vücudun ağırlığının öndeki ayağa doğru transfer edilmesi gerekir (Tepeli, 2007).

2.1.4.3.2.2 Top Sektirme

Bir topu avuç içini kullanmadan parmak uçları yardımıyla ve topu tutmadan yapılan, topu sıçratma hareketidir. Bu beceri basketbol ve voleybol gibi spor becerileri için önemlidir. Tek el kullanarak topu sektirmek (dripling yapmak), araştırma literatüründe fazla ilgi görmemiş olan temel bir hareket modelidir. Dripling, hassas mesafe, kuvvet ve rota ayarlamaları gerektiren karmaşık bir görevdir. Etkili bir dripling iyi bir derinlik anlayışı gerektirir (Mengütay, 2005).

2.1.4.3.2.3 Yakalama (El Altından Atılan Topu Yakalama)

Davis (1984), Davis ve Burton (1991)'e göre yakalama performansını etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bunlar hacim, biçim, renk, yapı, ağırlık, yorgunluk, hız ve işaret gibi kavramlardır. Pozitif ve negatif yöndeki öğrenim deneyimleri yakalama performansı üzerine önemli etkiye sahiptir. Ayrıca çevresel faktörler yakalama performansında önemli bir rol oynamaktadır. Görsel deneyim miktarı, test esnasındaki gürültü, test esnasındaki sıcaklık ve ışık yakalama performans üzerine etkili değişkenlerdir.

Yakalama öncesi deneyimlerin, yakalama becerisinin gelişimine büyük katkısı vardır. Çocukların ilk yakalama deneyimleri; bacakları açık durumda oturarak yuvarlanan topu elleri ya da ayakları ile durdurmalarıdır. Bu ilkel başlangıçtan sonra, zaman-mekan ilişkisinin kazanılmasına paralel olarak top yakalama becerisi gelişmeye başlar. Yakalamada olgun form Seefeldt, Reuschlein ve Vogel'e göre beş aşamada kullanılır.

1. Çocuk kollarını dirsekleri gergin, avuçları birbirine ya da yukarıya dönük durumda önde tutar. Top ellerine ya da kollarına değdiğinde, dirsekler bükülür. Çocuk kolları ve elleri ile topu göğsüne bastırır.

2. Çocuk topu yakalamak için dirseklerini hafifçe bükerek, top eline değmeden kollarını harekete geçirerek topu kolları ile yakalar.

3. Çocuk, topu yakalamak için kollarını bükerek hafifçe omuzlarına yaklaştırır. Dirsekler öndedir. Çocuk, topu bileklerini bükerek yakalamaya çalışır.

a. Ara Aşama; Çocuk, top temas ettiğinde topu göğsünde, kolları ile kucaklar.

b. Ara Aşama; Çocuk, topu elleri ile yakalamaya çalışır. Ancak düşürmemek için topu elleri ile göğsüne yaklaştırır.

4. Çocuk dirseklerini yanda bükülü tutar. Topu yakalarken ellerini önde birleştirir. Top, sadece ellerle yakalanır. Diğer beden parçalarına temas etmez.

5. Kol hareketleri, 4. aşamadaki gibidir. Ancak çocuk bu aşamada topu yakalamak için hareketli hale gelir (Tepeli, 2007).

2.1.4.3.2.4 Topa Ayakla Vurma

Topa ayakla vurma, bir topa ayağı kullanarak güçlü bir şekilde vurma ile karakterizedir. İlk topa ayakla vurma hareketleri, koşma yeteneğinin kazanılmasından sonra yaklaşık 2 yaş civarında görülür. Bu yaşta çocuğun dengesi, tek ayak üzerinde dururken diğer ayak ile topa kuvvetini verecek şekilde gelişmiştir.

Topa ayakla vurma, hedefe yöneltilmiş bir nesneye kuvvet vermek için ayağın kullanıldığı bir tür vuruştur. Çocuk bacakta ayarlamalar yapıp kol ve gövdeyi hareketin içine katarak topa ayakla vurma hareketinde hassas değişiklikler yapabilmektedir. Bu hareket el ve kolların direk olarak katılım göstermediği vuruş hareketidir (Mengütay, 2005).

2.1.4.3.2.5 El Üstünden Top Fırlatma

Haywood, 1993'e göre el üstünden fırlatma becerisinde yer alan esaslar diğer fırlatma tiplerine de uygulanabilmektedir. Fırlatma becerisinin erken aşamasında çocuklar kollarını ileri doğru uzatırlar ve topu sevk ederler. Bu esnada ayaklar sabir kalır. Daha sonraki aşamada kol ile aynı tarafta olan ayak ileri doğru adımlanır ve top başın gerisinde tutulur. Kol geride olacak şekildedir. Hareketin olgun aşamasında zıt istikametteki dirsek denge sağlamak amacıyla kaldırılır. Vücut fırlatma yönüne doğru çevrilir. Fırlatma esnasında denge diğer zıt ayağın adımlanmasıyla sağlanır. El üstünden top fırlatma becerisinin gelişimi çocuklara uygulanan hareket eğitimine bağlıdır (Tepeli, 2007).

2.1.4.3.2.6 El Altından Top Yuvarlama

Topu yerden yuvarlama becerisi, topa güç verme ile birlikte topun belli bir hedefe yönelerek zemin üzerinde yuvarlanmasıdır.

2.1.4.3.3 Denge

Bilir vd (1998); Binbaşıoğlu, (1985); Özer ve Özer, (2007)' ye göre denge belli bir yerde bir hareketi, pozisyonu sürdürmek olarak tanımlanır. Denge aslında tüm hareketlerde önemli bir faktördür. Çünkü vücudun ağırlık merkezini bulabilmek için, vücut kısımlarının etkili kullanılması gerekir. Vücut kısımları etkili bir şekilde kullanılmadığında denge bozulabilir. Bu durum da bireyin yaşamını tehlikeye düşürebilir. Ancak çocuklar tüm hareketlerinde dengeyi sürdürme, kaybetme ve yeniden kazanma yeteneklerine sahiptir (Aral ve Baran, 2011).

2.1.4.4 Uzmanlaşmış Sporla İlişkili Hareketler Dönemi

Motor gelişimin sporla ilişkili hareketler dönemi, temel hareketler döneminin doğal bir sonucudur. Bu dönemde hareket günlük yaşamda, rereasyonda ve sporda çeşitli aktivitelere uygulanan bir araç olmaya başlar. Dengeleme, lokomotor ve manipülatif becerilerin giderek mükemmelleştirildiği, birleştirilerek çeşitli etkinliklerde kullanıldığı bir dönemdir. Örneğin sekme ve sıçrama temel hareketleri artık ip atlama, halk oyunları, üç adım atlama vb. gibi etkinliklerde uygulanmaktadır (Özer ve Özer, 2005).

Geçiş Evresi: Gökmen vd (1995); Özer ve Özer (2002); Gallahue ve Omzun, (2006)'ya göre bu evre yaklaşık olarak yedi-sekiz yaşlarında başlamakta ve 10 yaşına kadar sürmektedir. Bireyin olgun hareket kalıplarını birleştirerek, spor ve rekreasyon ile ilişkili becerilerde kullanmaya başladığı evredir. İp köprü üzerinde yürüme, ip atlama ve futbol oynama geçiş becerilerine örnek olarak verilebilir. Geçiş hareket becerileri, temel hareket becerilerinin daha doğru ve kontrollü olarak yapılmasından oluşur. Bir önceki evrede gelişen temel hareket yetenekleri çeşitli oyunlarda ve günlük yaşam etkinliklerinde daha doğru ve kontrollü olarak uygulanmaya baslar. Doğruluk ve kontrolün önem kazandığı geçiş becerilerinde temel hareketler daha karmaşık ve özel biçimlere uygulanmaktadır (Mülazımoğlu, Ballı, 2006).

Uygulama Evresi: Dodson (1997); Yiğit (1999)'a göre ön ergenlikte çocuk konuşkan, hareketli ve meraklıdır. Evin içinde sürekli dolaşır, kapıları vurur, gürültü yapar. Bu yaşta duygusal patlama ve değişimler kendini gösterir. Harekete yönelik iştahın artması, çocukta yeni deylere ve ilişkilere girmek için büyük istek uyandırır. Fiziksel kapasitesinin ve sınırlılıklarının farkına varmaya başlayan çocuk, zihinsel yetenek ve deneyimlerle spor branşlarından birine odaklaşmaya başlar. Sunulan spor etkinliklerine katılır (Aral ve Baran, 2011).

Bu evrede çocuk belirli etkinliklere katılırken, bazılarını da katılmamaya başlar. Performansın biçimi, doğruluğu ve becerili yapılması önem taşır. Bu nedenle becerinin üst düzeyde gelişmesinde alıştırma (tekrar) önem kazanır.

Yaşam Boyu Kullanma Evresi: Bu evre kendinden önceki dönem ve evrelerin birikimidir. Ama bununla birlikte yaşam sürecinin devamı olarak da görülmelidir. Eğitimin amaçlarından biri sağlıklı, mutlu, topluma yararlı, bireylerin gelişimine katkıda bulunmaktır. Bu amaç hiç bir zaman göz ardı edilmemelidir. Hareket yeteneklerinin aşamalı gelişimi, uzmanlaşma evresine uzanan yol olarak görülmelidir. Çocuklara, fizyolojik, psikolojik olarak kapasitelerinin üzerinde yüklenilmemelidir. Gelişim düzeylerine uygun, anlamlı hareket deneyimleri seçilmelidir. Temel hareket kalıplarında çocuğun olgunluk düzeyine ulaşmasını engellemek koşuluyla spora erken başlanmalıdır. İlkokul beden eğitimi derslerinde amaç, hareket etmeyi öğrenme ve hareketler yoluyla öğrenmenin bilincinde olarak, çocuğu, uzmanlaşma evresine kadar basamak basamak getirmek olmalıdır. Bu yaş grubu çocuklarla çalışan antrenörler de de aynı bilinç geliştirilmeli; programlar yapılırken bilimsel veriler göz ardı edilmemelidir.

2.2 ÇOCUK VE OYUN

Oyun, esas itibariyle doğumdan ölüme kadar devam eden bir olaydır. Değişen sadece oyunun oynanma şeklidir. Oyunun fonsiyonları gereği her yaş grubunda ve her oyun türünde belli bir öneme sahip olmasına rağmen, özellikle gelişim çağındaki çocuklar da daha çok önemlidir. Her şeyden önce çocuk için oyun bir ihtiyaçtır. Hareket ihtiyacını karşıladığı bir metottur. Çocuk oynarken iki şeyin etkisindedir. Birincisi, içinde bulunduğu aile, doğal ve kültürel çevre, ikincisi ise genetik olarak taşıdığı zeka, algılama yorumlama, yaratma ve sosyal reaksiyon özellikleridir. Bu sebeple oyun, pek

çok bilim adamına göre çocuğu tanımada ve tahlil etmede en iyi yoldur. Örneğin, Freud ve Piaget çocuk gelişimi teorilerinde oyunu, çocuğun aklına açılan bir pencere olarak değerlendirirler. Yani çocuğun içinde bulunduğu ruhsal durum dinamikleri, zeka yapısı, sosyal olayları değerlendirmedeki tutarlı durumu oyuna yansır. Oyun içerisinde bunları gözlemek ve incelemek mümkündür (Hazar, 2000).

Eastman, (2000)'e göre küçük çocukların fiziksel aktiviteleri sıklıkla onların sonraki aktif yaşamlarının neler içereceğini belirler. Bu yüzden, genç yaşlardaki aktif yaşamda elde edilen pozitif deneyimler kişisel yaşamın kalitesini önemli ölçüde geliştirebilir. Çünkü ilk çocukluk dönemi eğitimcileri eğitim sürecinde anahtar rolü görür, onlar çocukların aktif yaşamlarının değerinin kritikliğini bilirler.

Çocuğun aktif (hareketli) olmasının yararları aşağıda sıralanmıştır.

1. Hareket çocuğun duygusal, zihinsel ve fiziksel gelişiminin önemli bir parçasıdır.
2. Hareket çocukların merak duygusunu tatmin eder.
- 3.Çocuklara anne babalarıyla ve öğretmenleriyle beraber yaptıkları fiziksel aktiviteler ve beraber oynadıkları oyunlar iyi şeyler hissettirir.
4. Aktif olmak çocukların kendilerini iyi hissetmesini sağlar.
5. Oyunlar ve etkinlikler çocuğun diğer çocuklarla karışmasını sağlar, bu da sosyal becerileri geliştirir.
6. Çocuklar araştırma, inceleme başarı elde ederler ve problemlerin i çözerler.
7. Düzenli aktivite çocuğun bedensel olarak formda olma düzeyini geliştirir.
8. Aktif çocuklar pozitif ve sağlıklı bir yaşam deneyimine sahip olurlar.
9. Fiziksel aktivite kalp hastalıkları, eklem hastalıkları ve diğer hastalıkların riskini azaltır.
10. Fiziksel aktivitenin sayesinde çocuklar stresle başa çıkabilirler.
11. Aktif çocuk çok yüksek bir enerji seviyesine sahiptir.
12. Aktif performansı yüksek olan çocuklar zihinsel görevlerde çok başarılı olurlar.

13. Aktif çocuklar kendilerini iyi hissettikleri için çok iyi bir konsantrasyona ve disipline sahiptir (Kuru, 2009).

Oyun, çocukların sağlığının temelidir. Bugünün çocuklarının hayatlarında yoğun bir manevi baskı devam etmektedir. Oyun da bu yüzden çok kritik olamaya başlamıştır. Oyun akranlar arasında bağlantıyı artırır, tansiyonu düşürür, zihinsel gelişimi artırır, inceleme, araştırma hissini artırır ve potansiyel tehlikeli davranışlardan korunmayı sağlar. Oyun sıklıkla çocukların aralarında birbirini etkilemelerini ve sohbet etmelerini artırır. Bu etkileşim sırasında çocuklar gelecekteki muhtemel yaşamlarını, rollerini pratik ederler (Kuru, 2009).

Oyun sağlıklı bireylerin gelişiminde önemli bir öğedir. Çocuğun isteyerek ve hoşlanarak yer aldığı fiziksel, bilişsel, dil, duygusal ve sosyal gelişiminin temeli olan oyun, gerçek yaşamın bir parçası ve etkin bir öğrenme sürecidir. Yüzyıllar boyunca kuramcılar tarafından incelenmiştir. Oyun ve oyuncak özellikleri çocuğun gelişiminden etkilenirken, onun gelişimine de etki etmektedir. Çocukta iki yaş dolaylarında dramatik oyun başlar. Yetişkinin taklit edilmesi ve yaratıcı öğeleri olan dramatik oyun yoluyla çocuk, bağımlılık-bağımsızlık çatışmalarını çözümler ve öz denetim kazanır. Ayrıca çevresinde gördüğü ve yaşadığı olayları tekrarlayarak gerçek yaşamda kendisine konulan sınırları dener ve doğru-yanlış kavramlarını pekiştirir. 2-4 yaş arasında konuşma ve sembolik düşünce gelişir. Buna paralel olarak çocuk, eşya ve değişik nesnelerle konuşur. Sembolik oyun, çocuğun sorular sorup, yanıtlar almasını sağlar. Sonuçta çocuğun düşünme sistemi gelişir (Aslan, 2000).

Oyun, dıştan bir etki ve baskı olmadan kendi kendine oluşan içgüdüsel bir etkinliktir. Çocuk, bedensel ve ruhsal gelişiminin en belirgin özelliği olan bu etkinliklerle bilinçsiz ve amaçsız bir şekilde koşar, oynar, güler, bağırır ve tırmanır. Böylece oyun çocuk için neşe ve mutluluk kaynağı olur. Aynı zamanda çocuğun yönelimleri doyurulup geliştirilerek iş hayatına, sosyal ve gerçek hayata basamak basamak hazırlanması sağlanır (Güneş, 2004).

Küçük çocuk çevresini, oyunda ne yapabilirse öyle tanır. Gelişim süreci içinde deneyimlerini artırır. Objelerle olaylar arasında ilişki kurar. Daha sonra algıda değişmezlik, anlam verme gelişir ve böylece kendi çevresini kavrama ve düzene koyma

yeteneğine ulaşır. Çocukta kavramlar sistemi, kendi yaptıkları, algıladıkları, aldığı bilgiler diğer kişilerinkilerle uyduğu zaman oluşur. Düşünme tarzı benmerkezcilikten uzaklaşır. Sosyal düşünce gerçekleşir (Özdoğan, 2009).

Jones (2007)'ye göre çocuklar 3-5 yaşlarına geldiklerinde, ev içinde ve dışında oynadıkları fiziksel oyunlar, onların koordinasyon gücünü geliştiren ve deşarj olmalarını sağlayan etkinliklerdir. Çocuklar artık çok sayıda aktivitenin üstesinden gelebilmektedirler. Yükseklerle tırmanabilmekte, düşmeden nesnelerin üzerinden atlayabilmekte, salıncakta kendisini ileriye doğru ittirebilmekte ve zıplayabilmektedirler. Yakından izlenmesi gerekse de kendi becerilerinin ve yeteneklerinin artık daha çok farkındadırlar. Çocukları, her fırsatta tırmanma merdivenleri, kaydırak, salıncak, kaldıraç ve benzeri yapıları olan oyun sahalarına götürmek, eğlenceli olmanın yanı sıra onların fiziksel becerilerinin ve kendilerine olan özgüvenlerinin artmasına sebep olur.

Çocukları en önemli ihtiyaçlarından biri olan sosyal yaşantısı da oyun oynarken şekillenmektedir. Oyun ile çocuk, gelecekteki rollerini öğrenmeye başlar. Oyun arkadaşlarına uyum sağlar, onları daha iyi tanır ve ilişkileri güçlenir. Genelde çocuk oyunları evcilik, blok oyunları, hayali oyunlar ve dramatik oyunlardan oluşur. Yetişkin yaşantısına yöneliktir. Çocuğun yaşı büyüdükçe, doğal bir şekilde oyun sırasında arkadaşlarıyla daha olumlu iletişim içine girer (Poyraz, 2003).

2.2.1 Okul Öncesi Dönemde Oyun

Oyun hakkında ilk geliştirilen kuramlar, insanlarda ve hayvanlarda neden oyun oynama gereksinimi olabileceğini açıklamakla başlamıştır. Sonraları oyunun dinamiği üzerine duran kuramlar geliştirilmiştir. Rousseau, Montessori, MacMillan kardeşler, Suzan İsaacs çocukları yetişkinlerden farklı gereksinimleri olduğunu ve bunların yaşlara göre de değişim gösterdiğini öne sürerek toplumu uyarmaya çalışmışlardır. Bu akım son yıllarda batı dünyasında kendi içinde bir ekol haline gelmiş olup, bazı okullarda çocuk eğitiminin sadece oyun ortamında verilebilecek şekilde eğitim programları düzenleme yollarına gidilmiştir (Sevinç, 2004).

Vandalen ve Bennett (1971)’e göre medeniyetler tarihi ve arkeoloji gibi disiplinler çocuk oyununun kültürler kadar eski olduğunu desteklemektedir. Yapılan araştırmalar Amerika yerlileri, Afrika yerlileri ve Avustralya aborjinlerinde çocukların oyun aktiviteleri içinde yetişkinleri taklit ederek eğitim aldıklarını göstermiştir. Hayatta kalmayı sağlayacak becerilerin oyun etkinliklerinde çocuklara öğretildiği ayrıca tarikat ayinlerinde erkek çocukların motor beceri testleri, fiziksel cesaret, kuvvet ve dayanıklılık becerilerini dans gösterisi ve ateş eşliğinde gösterdikleri belirlenmiştir (Kerkez, 2006).

Çocuk oyunlarının eğlenceli ama amaçsız olduğunu düşünülür. Gerçekte ise çocuklar oyunda duyu-hareket ve biliş becerilerinin bir çoğunu vurgular ve denetler. Kavramları, toplumsal farkındalığı ve toplumsal davranışı geliştirirler. Yalnızca plajda, okul yolunda koşma ya da atlayıp zıplama bile eşgüdümlemeyi ve dengeyi artırır. Aynı etkiyi daha incelmış yollarla, buz kayağı yapma, paten kayma, havada sopa çevirme, uzun değnekler üzerinde yürüme, bisiklete binme, firizbi oynama da sağlar (Gander ve Gardiner, 2010).

“Okul öncesi çağ” adı da verilen 3-6 yaş arası çocukluğun en önemli dönemlerinden biridir. Bu döneme “oyun dönemi” de denilir. Çocuk bu dönemde konuşkan, cıvıl cıvıl, yaşam dolu, sevimli bir varlıktır. Durmadan sorar. Her şeyi bilmek, tanımak ister. Durmadan konuşup sorduğu gibi, gün boyu yorulmadan, usanmadan oynar. Oyunlarında arkadaş arar. İkili ve üçlü oyunlar başlar. Yaşıtları ile ilişki kurmaya, birlikte oynamaya ve paylaşmaya yatkındır. Başka bir deyişle toplumun küçük bir üyesi olma yolundadır (Seyrek ve Sun, 1999).

Okul öncesi eğitim kurumları, çocukların sözel faaliyetlerine önem veren ve onlara hareket imkanı hazırlayan kurumlar olmalıdır. Bu kurumlarda renk, sayı ve kavramlar çocuğun düşüncesine uygun bir şekilde somuta indirgenerek verilir. Parmak boya ve resim faaliyeti, su oyunu, kum oyunu, ritmik jimnastik, bloklarla oynama önde gelen oyun dizileri arasında sayılabilir. Çocukların en hoşlandıkları dramatik oyun köşeleri doktorculuk, bebekçilik, bakkalcılık köşeleridir. Çocuk en iyi ve örgütlü oyun ortamını kurumda bulur. Böyle özgür ve duyguların rahatlıkla ifade edildiği ortamda da çocuğun gizil güçleri kolayca ortaya çıkar (Yavuzer, 2011).

Oyun kapasitesi her çocukta mevcuttur. Çocuğun oyun kapasitesi ailesinden, toplumdan, kültürden ve önceki deneyimlerinden etkilenir. Bu nedenle okulöncesi dönemde ebeveyn ve eğitimcilerin tüm çocuklara yararlı oyun ortamları oluşturmaları çocuğun kendisini geliştirmesinde önem arz eder (Kerkez, 2006).

2.2.2 Oyun ve Gelişim

Oyun çocuğun fiziksel ve zihinsel yeteneklerini geliştirici, hayatına zevk veren, dil ve sosyalleşme becerisini geliştiren etkinliklerdir. Çocuğun gerçek hayatıdır. Oyun oynayan çocuk kendinden geçer ve gerçek kişiliğini ortaya koyar. İzleyene kendini her yönüyle tanıtır. Liderler, pısrıklar, mızıkçılar, kavgacılar, idareciler, tembeller, çalışanlar gibi kişilik özellikleri oyun yardımıyla ortaya çıkar.

İyi bir öğretmen çocuğun davranışlarını gözlemleyerek, onun kişiliğini oyun yardımıyla en iyi biçimde değerlendirme olanağına kavuşabilecektir. Çocuk, oyun oynarken içinde bulunduğu çevrenin, ailesinin, genetik olarak taşıdığı zekanın, algılama, yorumlama ve yaratıcı olma özelliklerinin etkisi altındadır. Okul çağına geldikçe oyunlar daha bilinçli ve düzenli hal alır.

Aslında oyun, motor, bilişsel veya duyuşsal olsun ya da olmasın, gelişimin tüm yönlerine katkıda bulunur. Bu açıdan bakıldığında oyunun, çocukların büyüme ve gelişmesine yaptığı bütün katkılar açısından ele alınması gerekir. Hayatın ilk yıllarında bebeklerin oyunu, kendi vücutları, diğerlerinin vücutları ve somut nesneler etrafında toplanır. Oyun sayesinde bebek, kendi dünyasını tanır, bilişsel, duyuşsal ve psikomotor yeteneklerini geliştirir. Bebeklerin oyunu yakın çevreyi daha iyi tanımak, bu çevrede daha iyi fonksiyon görmek için duyu kullanımlarının gelişmesini içine alan, daha ziyade şekillerle, renklerle ve seslerle temasa geçmeyi içeren aktivitelerdir (Mengütay, 2005).

Sınıfta oturarak ve ya bahçede hareket halinde oynanan oyunların, çocuğun gelişimini olumlu yönde etkilediği görülür. Oyun içinde çocuk kendini bağımsız ve özgür hisseder. Eğitimci oyun yolu ile çocuğu en doğal halinde tanıma fırsatı bulur. Oyun, sportif uğraşların ve eğitimin temelini oluşturur. İnsan yaşamında, kişiliğin gelişiminde büyük rol oynamaktadır. Yaşamın ilk yıllarına egemen olan etkinlik oyundur. Çocuk oynayarak çevreyi ve dünyasını tanır. Oyunun, toplumsal ilişki kurma

ve toplumsallaşma bakımından da ayrı bir önemi vardır. Ahlak gelişimi, sosyal davranış ve bedenin eğitimi oyun ile kazanılır. Üç yaşına kadar çocuklar kendi başına ya da ailesi ile oynarken, üç yaşından sonra yaşlıları ile oynamak isterler (Akandere, 2006).

Oyun çocuğun tüm gelişimini doğrudan doğruya etkilediği bilinmektedir. Bu etki, her oyunun özelliklerine göre farklılık kazansa da çocuğun gelişimini bir bütün olarak etkilediği kabul edilen bir gerçektir.

2.2.2.1.Fiziksel ve Motor Gelişim Üzerine Etkileri

Bireyin ruhsal yaşamı ile bütünleşen hareketlerine psiko-motor davranışlar denilir. Çocuk doğduğunda, tepkiye hazır olma, hız, durgun hareket, eşgüdüm, dinamik dikkat ve esneklik gibi psikomotor yeteneklere sahiptir. Oyun ortamı bu yetenekleri sağlıklı bir şekilde geliştirir.

Oyun sayesinde psikomotor becerileri artar, büyük-küçük kaslarını denetim altına alır, organları eşgüdüm ve denge sağlar, kaslarında güç, dayanıklılık, hareketlerde esneklik ve çeviklik artar (Seyrek ve Sun, 1999).

Hareketli bir oyunu ilk kez oynayan bir çocuk, bir yandan zihniyle öğrenirken, bir yandan da kaslarıyla öğrenir. Aynı oyunu her oynayıpta, hem zihin hem de kaslar, o oyuna ilişkin hareketleri biraz daha pekiştirirler. Bunun sonucunda, bir çeşit kas belleği oluşur. Hareketli bir oyunu, pek çok kez oynamış olan bir çocuk, bir süre sonra, o oyuna ilişkin hareketleri zihnini fazla kullanmadan, kas belleğinin yardımıyla kolayca yapabilir. Kaslar, daha önce öğrenmiş oldukları hareketleri bilmedikleri hareketlere göre, daha kolay yaparlar. Bu rahatlık kas gelişimini hızlandırır, güçlendirir. Gelişimini sağlıklı kılar (Kuru, 2009).

Büyümede çocuğun fiziki gelişimi söz konusu iken, gelişimde psikomotor gelişim sözkonusudur. Oyunla, özellikle koşma, atlama, tırmanma gibi fiziki güç gerektiren oyunlarla, çocuğun solunum, dolaşım, sindirim vs. sistemlerinin düzenli çalışması sağlanır. Vücutta fazla yağın yakılması, kasların güçlenmesi, iç salgı bezlerinin düzenli çalışması, çocuğun hareket ihtiyacını karşılayan oyunla sağlanır. Hareketli oyunlarla gelişimi hızlanır (Akandere, 2006).

Çocukların küçük ve büyük kas becerilerini kazanmaları için onlara deneyim kazandıran oyun etkinliklerine katılmalarına zemin hazırlanmalıdır.

2.2.2.2. Duygusal - Sosyal Gelişim Üzerine Etkileri

İlk çocukluk yaşantıları onun okul dönemindeki sosyal ve duygusal gelişiminin temelini oluşturur. Küçük çocukluk ya da özerklik döneminde kazandığı yürüme ve konuşma becerileri çocuğu bebeklik dönemi çaresizliğinden kısmen de olsa kurtarır. Yeni kazandığı bu becerilerin keyfini çıkarırken, özgürlüğün farkına varmaya başlar. Ancak kendini korumaya yönelik, hiç düşünmediği yasaklar devreye girer. Onlara yetenekleri çerçevesinde serbestlik tanınırsa, sağlıklı bir gelişim beklenebilir. Okul öncesi ya da oyun dönemi, çocukluğun en renkli çağlarından biridir.

Çocuk oyunda araştırır, keşfeder ve öğrenir. Başkalarıyla bir araya gelir ve akranları ile ilişki kurar. Aynı zamanda korkularından, kaygılarından ve saldırganlık duygularından arınma olanağı bulur. Doğaçlama sosyo-dramatik oyunlar hayal gücünü, üretkenliğini ve akıl yürütmeyi destekler. Oyun toplumsal davranışları pekiştirme aracı olarak da işlev görür (Sevinç, 2004).

Çocuğun, kendini başkasının yerine koyması ya da başkasının gözü ile kendini görme yeteneğini kazanması sosyal gelişimin en zor aşamasıdır. Bu gelişim için taklit etme, gerçeğin hayal dünyasında değiştirilmesi, ilişki kurma yeteneği, konuşma ile ilişki kurma niteliklerinin bulunması gerekir. Özellikle son iki özellik “rol oyunları” için geçerlidir (Özdoğan, 2009).

Oyun içerisinde çocuk farklı kültürlerden ve farklı ortamlardan gelen diğer çocuklara karşı hoşgörülü olmak, onlarla iyi ilişkiler kurmak zorundadır. Çünkü birlikte oyun oynamanın sürekliliği buna bağlıdır. Çocuk, oyunda uyumlu olmayı öğrenmenin yanında, bireylerin oluşturduğu ve kendisinin de içinde bulunduğu toplumu da tanır. Oyunda çocuk sosyal rolleri ve meslekler hakkında bilgi kazanır (Hazar, 2000).

Poyraz (2003)’e göre çocuk, oyun oynarken oyunun amacını ve ona neler kazandıracağını düşünmeden, kendisini tümüyle oyuna verir ve oyun yoluyla farkına

varmadan kazandığı deneyimler çocuğa ilerideki yaşamında çok yarar sağlar. Oyun, çocuğa bir şey yaparken, bundan karşılık beklememeyi, sevinç duymayı öğretir. Bunu öğrenen çocuk, büyüdüğünde fedakârlık etmeyi zaman zaman ön planda veya geri planda kalmayı bilir.

Patrick (1996)'e göre oyun sosyal becerileri geliştirir. Sosyal becerilerdeki eksiklik genellikle davranış problemlerine sebep olur. Oyun bastırılmış duyguların üzerinde durur. Çocuk korkularını, kızgınlıklarını, hırslarını oyunda aktiviteye dönüştürebilir. Oyun bireyi stresten kurtarıcı önemli bir aktivitedir. Oyun sayesinde çocuk kişilik özelliklerini öğrenir ve başkalarının bakış açılarını anlar. Onlar adaleti, kurallara uymayı, ortak çalışmayı, arkadaşlığı oyun yoluyla öğrenirler. Bu sosyal yetenekler onların özsaygılarını geliştirir (Kuru, 2009).

Çocuklar oyun oynarken o oyunun nasıl yaratıldığını kendilerine hiçbir zaman sormazlar. Birçok durumda oyunların ve oyuncakların kesin bir başlangıç noktası yoktur. Fakat toplumun, geleneklerin ve etnolojinin önemli bir rol oynadığı doğal bir gelişim süreçleri vardır. Bir oyunun son biçimine gelmesi uzun bir sürecin sonucudur. Ama birçok oyun ve oyuncuğun yapı açısından yüzyıllar boyu pek değişmediğine de dikkat etmek gerekir. Oyun; çocukların mevcut ve gelecekteki ilişkilerini etkileyen sosyal ve bilişsel becerilerini geliştirmesini sağlayan doğal bir araçtır. Oyun olgusunun gelişim ve fonksiyonlarının araştırılması, çocukların gelişimi için uygun ortamlar yaratılması ve çocuğun yaşadıklarının anlaşılması için gereklidir (Öğretir, 2008).

Oyunla çocuk, duygusal tepkilerini denetim altına almayı, sorunlarından uzaklaşmayı, kendine güveni, sevinç ve haz almayı sevgi ve beğenilme duygularını geliştirir. Bu da duygusal gelişim için önemli bir katkıdır (Akandere, 2006).

2.2.2.3. Psikolojik (Kişilik) Gelişim Üzerine Etkileri

Oyun ne kadar basit olursa olsun, oynayanlar üzerinde mutlaka bazı etkileri vardır. Çocuklar başkalarına saygıyı öğrendikleri kadar, kendilerine de saygıyı öğrenirler. Başkalarının haklarına saygılı olurken, kendi haklarını korumak için mücadele verirler ve saygıyı gerçekleştirirken mücadele etmeyi de öğrenmiş olurlar. Böylece mücadele azimleri gelişir. Grup oyunlarında yönetmek ve yönetilmek söz

konusudur. Bu gibi durumlarda bazı çocuklar kendi fikirlerini kabul ettirmek, diğerlerini yönetmek isterler ve karşılıklı etki altına alma savaşı başlar. Bu çocuklar da, yöneticilik, liderlik özelliklerini geliştirir. Oyunlar içerisinde çocuklar, dürüstlüğü tercih edilmesinden dolayı, kişiye saygınlık kazandırdığını öğrenerek dürüstlüğü benimserler. Oyunu kazanmak için oyuncular farklı seçenekler denemek, farklı teşebbüslerde bulunmak zorundadırlar. Bu özelliğiyle oyun, pasifleri aktifleştirir, korkakları cesaretlendirir. Kendine güven, kendini denetleme, çabuk karar verme, işbirliği yapma, doğruluk, haklarını koruma ve disiplin gibi kişisel özellikler de oyun içerisinde kazanılır (Hazar, 2000).

Çocuk oyunla cinsel kimlik kazanır, aile bireylerinin rollerini üstlenerek sorumluluklarını ve o bireylerin kişiliklerini öğrenir. Oyunla çocuk meslek gruplarını ve onların rollerini kavrar. Birlikte problem çözmeyi öğrenirler (Akandere, 2003).

Oyun, çocuğun kendi kişiliğini ortaya koymasında ve bazı olumlu özellikleri kazanmasında da yararlıdır. Özellikle doğru davranışların pekişmesi oyun aracılığı ile daha kolay sağlanabilir. Çocuğun olumlu özellikleri, uygun oyun ortamında artar ve pekişir. Çocuk oyun aracılığı ile empati yapmayı, başkalarına saygı göstermeyi, karşılıklı diyaloglarda kendi sorumluluğunu fark etmeyi, sabırlı olmayı, kurallara uymayı, stresle baş etmeyi, problem çözmeyi ve liderlik özelliklerini pekiştirmeyi öğrenerek kişilik gelişimini olumlu yönde pekiştirir.

2.2.2.4. Zekâ (Zihinsel) Gelişimi Üzerine Etkileri

Oyun bir iletişim aracıdır. Sosyalleşme ile birlikte çocuk, grubun kural ve değerlerine uymayı öğrenir. Bu öğrenme doğumdan ölüme dek tüm yaşam boyunca devam eder ve bu süre içinde bireyin çevredeki insanlarla ilişkileri ve uyumunda önemli rol oynar. Çocuk oyun oynarken kendi çevresindeki araçları kullanır. Oyuncakların, araç ve gereçlerin kullanımı sırasında çocuk vücut organlarını ve kaslarını kontrollü kullanmayı, ayrıca neyi nasıl kullanacağını, nasıl oynayacağını öğrenir. Yaş ilerledikçe çocuklar daha çok başkaları ile birlikte oynamak, onlarla etkileşim kurmak isterler.

Oyunun zihinsel gelişime en başta gelen etkisi, öğrenmedir. Çocuk oyunda her çeşit nesneyi ve kavramı tanıyarak, kullanma özelliklerini, görevlerini öğrenir. Bu

öğrenme, zihinde bir bilgi birikimi ve çalışma açısından gelişmedir. Oyun anında çocuk sürekli olarak düşünme, algılama, kavrama ve simgeleme gibi zihinsel yönden, soyut yetenekler açısından bir faaliyet gösterir. Bu da zihinsel gelişimi destekleyen önemli faktörlerdendir (Hazar, 2005).

Çocuklar oyun oynarken birçok bilişsel yeteneği de geliştirirler. Karar verme, bellek, strateji, gözlem, mekansal akıl yürütme, problem çözme ve yaratıcı düşünce bu önemli bilişsel becerilerden bazılarıdır. Birçok masa oyunu (dilmece, kıзма birader, iskambil) ile harfleri, rakam ve renkleri tanımayı, hecelemeyi, okumayı ve saymayı geliştirir (Gander ve Gardiner, 2010).

Poyraz (2003)'e göre çocuk çevresi ve toplumun birçok niteliğini, gerçeklerini oyun yoluyla öğrenir. Oyun sırasında çocuğun duyguları çok iyi çalışır. Hareket becerileri zeka ve mantık yürütme merak, anlama ve becerileri gelişir.

Oyunun bilişsel gelişim için mükemmel bir düzen olduğunu savunur. O, özellikle oyunun kurgulanmış ve sembolik taraflarıyla ilgilenir. Mesela bir sopayı, bir atın yerine geçiren bir çocuk gibi... Çocuklar için hayali durumlar gerçektir. Ebeveynler bu gibi hayali oyunları için çocukları cesaretlendirmelidir. Çünkü çocukların bilişsel gelişimlerini özellikle yaratıcı düşüncelerini ileri düzeye çıkarır. Arnold (1995) ana baba ve çocuk tarafından paylaşılan tüm tecrübeler çocuğun bilgi deposunu genişletir. Bunlar eğer imkan varsa oyunda yer almalıdır (Kuru, 2009).

Daha önce yatar konumda olan 1-3 yaş dönemindeki çocuklar yürümeye başlamaları ile çok hareketlenir. Bu dönemdeki zihinsel gelişimlerinin artması ile de deneme-araştırma özellikleri önem kazanır. Çocuklar deneme-yanılma yoluyla da basit sorunları çözmeye başlar (Aslan 2000).

Oyun faaliyetleri çocuğun yaşı ilerledikçe okuma yazma sürecini giriş için de bir başlangıç sayılabilir. Yapılan birçok çalışmadan sonra oyun ve oyuncakların üretici düşüncenin geliştirilmesinde çok faydalı olduğu ortaya çıkmıştır (Poyraz, 2003).

Piaget'ye göre mantıklı düşünme sadece çocukların nesnelerle ilgilenmeleri ile olmaz. Diğer çocuklarla oynamaları ile gelişir. Birlikte çalışma, bir grup içinde çaba sarfetme, birlikte konuşma zihinsel gelişim için önemlidir (Özdoğan, 2009).

Oyunda ki özgür ortam çocuğun zihin gelişimine de etki etmektedir. Oyun içerisinde karşılaşılan problemlerin yine oynayanlar tarafından çözülmesi çocukların problemleri çözmeye yetilerinin dolayısıyla da zekanın gelişimine yardımcı olmaktadır.

2.2.2.5 Dil Gelişimine Etkisi

Çocuklar görerek, söyleyerek ve yaparak gerçekleştirilen parmak oyunlarını çok severler. Çünkü bir şeyi öğrenmenin yanında yapmanın da ayrı bir özelliği vardır. Parmak oyunları, sözle hareket arasında bağlantı kurarak yapılan ve dramatik oyuna hazırlıkta önemli rol oynayan bir etkinliktir. Etkili bir biçimde kullanabilmek için öğretmenin sözcüklerini, buna bağlı hareketleri, ezberlemesi gerekir. Çocuklar öğretmenle birlikte sözleri tekrar ederken hareketleri de yaparlar. Parmak oyunları, çocukların bazı kavramları öğrenmesinde etkilidir (Yalçın, 2010).

Oyun, çocuklarda ifade edebilme, anlatma gelişimine de büyük katkı sağlar. Elindeki çingırağı, topu vb. şeyleri oynayan çocuğun sevinç ve kızgınlığını belirtmek için çıkardığı sesler onun ilk konuşmalarıdır. Anlamsız çıkarılan bu sesler zamanla anlamlı hale dönüşmeye başlar. Dört-beş yaşlarında akranlarıyla oynarken aldığı role uygun konuşmaya çalışır. Beş yaşından sonraki oyunların tamamında çocuklar birbiriyle diyalog kurarlar. Bütün bu yapılanlar çocukların dil gelişimini olumlu yönde etkiler.

Toplu halde oynanan grup oyunları, çocuk öykülerinden esinlenen sosyo-dramatik oyunlar, kuklalar, tekerlemeler, bilmece ve şiirler, rondlar, öykü kitabı hazırlama gibi dile dayalı oyunlardır. Sosyalleşme sürecinde ağırlık kazanan bu oyunlar çocuğun bilişsel alanda gelişimini olumlu etkilemektedir. Oyun ortamında dil gelişimi, çocukların deneyimleri hakkında fikirlerini ilettikleri hareketlerden doğar. Dil, çeşitli hareket, mimik, taklit, gülüşme, merak soruları ve ani keşiflerle dolu olan bir sürecin ifade yoludur (Sevinç, 2004).

2.3 ÇOCUK VE HAREKET EĞİTİMİ

2.3.1 Çocuğun Gelişiminde Hareketin Önemi

Güven (1987)'e göre okulöncesi çocuklarının en belirgin özelliklerinden biri hareketli olmalarıdır. Harekete yönelik uyarı ortamının okulöncesi eğitim kurumlarında

mutlaka olması gerekmektedir. Çocuklar bu çağda hareketi görerek algılar. Yaşamın ilk yıllarında, çocuğun kazandığı hareketler ileride kazanılacak hareketlerin temelini oluşturmaktadır. İlk beş yılda çocuklar büyük kaslarla ilgili kontrolü kazanırken beşinci yıldan sonra küçük kasların hareketleri önem kazanmaktadır (Arıkan ve Müniroğlu, 2002).

Hareket eğitimi, çocuğun problem çözme yeteneğini geliştirmesi ve kendi benliğini ifade etmesi için yeni yollar ve yaratıcı çözümler aramasına yardım eder. Hareket eğitimi, hareketin keşfedilmesi ve üretilmesi olarak tanımlanabilir. Dikkat etme, düşünceyi bir noktada toplama gibi temel hareketleri geliştirmek için kullanılır. Çocuklara duygusal ve sosyal kazançlar sağlar. İyi planlanmış bir hareket eğitimi çocuğun, diğer çocukların farkına varmasına yardımcı olur ve onlarla uyum içinde hareket etme ve işbirliği kurma yeteneğini geliştirir (Özer ve Özer, 2005).

Bilir (1993)'e göre 6 yaşına gelen bir çocukta gövde, kol ve bacak hareketleri uyum içindedir. Kol uzantısı, eğilme ve gövde bükme kolay bir hareket halinde yapılır. Kol hareketlerinde hızlı ve dengelidir. Kendilerine 1m kadar uzaktan atılan topu tek elle tutabilir. Yine bu yaşlarda çoğu çocuk top atma becerisini başarır. Doğal olarak bu beceride topun büyüklüğü, atma yöntemi ve topun kat ettiği uzaklığı etkiler. Önce iki elle tutarak top atma sonra tek el tutarak top atmaya dönüşür. Top yakalamada kız çocuklar erkek çocuklara göre daha başarılıdır. Top yakalamada çocuklar bazı aşamalar gösterir; Önce çocuk topu yakalamak için tüm bedenini kullanır, sonra yalnızca kollarını, en son aşamada ise ellerin ya da tek elin kullanılmasını öğrenir (Altınkök, 2006).

Çocuk büyüdükçe hareketliliği azalır, daha çok zihinsel becerilerle beden uyum içinde çalıştığı oyunlara yönelir. 6 yaşındaki çocuk kaybetmekten hiç hoşlanmadığı halde, sürekli olarak yarışmalı, çekişmeli oyunları tercih eder.

2.3.2 Okul Öncesi Dönemde Hareket Eğitimi

Smith (1986)'ya göre hareket eğitimi, belli hareketlerin öğretilmesi olarak algılanmamalı, çocuğun stresten uzaklaştırılması ve ruhsal dengesinin sağlanması için araç olarak da kullanılmalıdır. Hareket eğitimi denince hareketin keşfedilmesi ve üretilmesi anlaşılmalıdır. Çocuğun problem çözme yeteneğinin geliştirilmesi ve kendini

ifade etmesi için yeni keşifler yapmasına, yaratıcı çözümler üretmesine yardımcı olmak için de hareket eğitiminden yararlanılabilir. Hareket eğitimin asıl amacı; dayanıklılık, esneklik, çeviklik, kuvvet, sürat, denge, beceri ve koordinasyon gibi fiziksel uygunlukları geliştirmektir (Çelebi, 2010).

Okulöncesi dönem, çocukların gelecekteki yaşantıları için temel oluşturan bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor alanda yeterli düzeye erişebilmeleri açısından çok önemli bir dönemdir. Okul öncesi eğitimde gerek program olarak gerek eğitim ortamı olarak en az yer verilen eğitim faaliyeti hareket eğitimi ve oyun çalışmalarındır (İnan, 2004).

Yüzyılımızda hızla ilerleyen teknoloji nitelikli, bireyler yetiştirmeyi zorunlu kıldı. Bunun da iyi bir okul öncesi ile başlayacağı artık tartışılmaz bir gerçektir. Öyle ki bu yıllarda verilen eğitim gelecekteki yaşamın temeli olmaktadır. Okul öncesi eğitimde çocuk yetiştirirken bize yardımcı olacak en büyük etkense oyun ve bedensel hareketlerdir. Çocuğun hareket etmesi kendini ifade edebildiği en dolaysız, en kolay, en anlamlı yoldur. Çocuk yaptığı hareketlerle fiziksel, bilişsel duyuşsal ve sosyal gelişimini sağlar. Kısacası bedensel hareket, çocuklar için yaşamı öğrenme aracıdır (Göde ve Susar, 1997).

4–5 yaş çocukları, topu atarken vücudunu sağa ve sola çevirebilir. Topu atarken ayaklarını hareket ettirebilir. Topu sağ eliyle atıyor ise atmaya başlarken vücudunu sağa çevirir ve ağırlığını sol bacağına verir. Sonra sağ bacağıyla öne doğru bir adım atar. Topu çift elle tutar (San Bayhan ve Artan, 2005).

5–6 yaş çocukları iki ya da daha fazla hareketi birleştirme becerisine sahip olurlar. Koordinasyon becerileri de diğer yaş gruplarına göre oldukça gelişmiştir. Karmaşık hareket becerilerini yapabilecekleri gibi takım oyunları ve yarışmalar da ilgilerini çekecektir (Mengütay, 2005).

Çocuğa okul öncesi dönemde verilecek olan sistemli ve programlı bir hareket eğitimi, ona sağlıkla ilgili alışkanlıkları, düzenli olmayı, iradesini kullanmayı ve iş birliği yapabilmeyi kazandıracaktır. Daha sonraki yaşamında spor yapma alışkanlığının temelleri bu eğitimle atılmış olacaktır. Kas kuvveti, dayanıklılık, esneklik ve çeviklik gibi temel beceri unsurları okul öncesi dönemdeki eğitimle gelişecektir (Muratlı, 1997).

İnan (1998) 'e göre çocukların okul öncesinden başlayarak, sportif aktivitelere yönlendirilmesi; bencilce hareket etme huylarının değişmesine, kendi aralarındaki sosyal uyumu bozmadan rekabet edebilme yeteneğini kazanmasına ve mücadele duygusunun aşılmasına etki edecektir. Çocuklar, fiziksel aktivitelere ve okul öncesinde önemli bir yeri olan hareketli oyunlara katılarak; iş birliğini, yardımlaşmayı, hoşgörüyü, paylaşmayı, arkadaşlarına ve oyunun kurallarına saygılı olmayı ve duygularını kontrol etmeyi öğrenir. Çocuk bu aktiviteler sırasında vücudunu ve yeteneklerini tanır, kendini ifade etme fırsatını bulur. Yaratıcılık ve problem çözme gibi yeteneklerini geliştirir. Bunun sonunda fiziksel aktiviteler, hareketli oyunlar sonucu elde edilen başarı, çocuğun kendini yeterli hissetmesine, dolayısıyla olumlu bir benlik tasarımı geliştirmesine de katkıda bulunur. Çocuklar kendilerini hareket içerisinde denerler, düşündüklerini oyun şeklinde veya oyun içerisinde sergilerler.

Çocuklar, içinde bulundukları sosyal çevrede çok çeşitli uyarıcıların etkisinde kalırlar. Çocuğun gelişimi, fizyolojik olarak kendi sahip olduğu kapasiteyle şekillenmeye hazırlanırken, dışarıdan aldığı uyarıcılar onun gelişimini olumlu ya da olumsuz yönde etkiler. Okul öncesi çocuğu, içinde bitmek tükenmek bilmez bir enerji ile çevresiyle etkileşim hâlinde. Kararlarında bazen çok ısrarlı, bazen çok değişkendir; kendine güven ile güvensizlik arasında gidip gelen bağımsızlık ve bağımlılık boyutlarında ilişkilerini düzenler. En popüler uğraşı oyun aktiviteleri, en güvendiği kişi ise oyun arkadaşlarıdır (Kırıcı, 2008).

2.3.3 Okul Öncesi Dönemde Hareketin Önemi

Okul öncesi yaşlarda çocuk, büyük ve küçük kaslarını işletecek çeşitli hareketleri tekrar tekrar yapar ve ezberler. Sonuçta çocuğun büyük kaslarıyla ilgili (yüzme, koşma, atlama, tırmanma ve diğer hareketler) ve küçük kaslarıyla ilgili (yoğurma maddeleri ile oynama, makasla kesme, kağıt katlama vs.) elgöz koordinasyonunu geliştirir. Kaslar, öğrenilen hareketleri, bilmedikleri hareketlere göre daha kolay yaparlar. Bu da kas gelişimini hızlandırır ve güçlendirir. Okul öncesi dönemde büyük ve küçük kasların gelişimine yararlı olan tırmanma merdivenleri, kayma olukları, atlama ipleri, bisikletler büyük kasların gelişmesine, denge tahtası, bloklar, el işleri ve benzeri araç gereçlerle yapılan çeşitli etkinlikler de küçük kasların gelişmesine yardımcıdır (Poyraz, 2003).

Smith (1986) hareket, sadece benliğin bir görüntüsü değil aynı zamanda bilincin gelişmesinde de kaçınılmaz bir etkidir. Benliği dış gerçekle açık seçik ilişkilendiren araç, hareketten başka bir şey değildir. Çocuk hareket ederek büyüdüğü için, beden hareketi ona alacağı besin kadar gereklidir. Bu bakımdan onun koşmasına, tırmanmasına, zıplamasına, atlamasına uygun bir ortam hazırlamak ve bunları yapabilmesi için çocuğa izin vermek zorunlu görünmektedir. Gerek evde gerekse okulda çocuğu zorla hareketsiz bırakmak ailenin ve okulun yaptığı en büyük hatalardan biridir. Oysa biyolojik bir anlam taşıyan hareket, doğal bir istektir. Eğitimciler el göz hareketleri, konuşma ve yazma sistemi arasındaki ilişkiyi önemli bulurlar. Hareketler insanın davranışlarının gelişmelerine yol açmış el kol koordinasyonu ile alet kullanma davranışlarındaki araştırmaya yönelik olgulara yol açmıştır. Dolayısıyla tüm bilinçli davranışların temeli kaslarının gelişmesi ve kontrolü sonucu ortaya çıkar. Hareketin, insan gelişimindeki önemini tartışmaya bile gerek olmadığını düşünen Montessori, hazırladığı eğitim programında çocukların serbestçe hareket edebilmelerini önemsediğini, kullandığı materyallerde de çocuğun hareket becerisini geliştirmesine ilişkin çeşitli egzersizlere yer verdiğini belirtmiştir. Onun için önemli olan çocuğun doğal olarak yaptığı hareketleridir (Kırıcı, 2008).

Binbaşıoğlu (1990), Ülgen ve Fidan (1997) aktivite sırasında çocuğun kasları hareket halinde olduğu için, kaslardaki hareket dolaşım hızını ve solunum sayısını arttırır. Sıkışan ve derinleşen solunum sayesinde kana bol miktarda oksijen geçer. Hareket çocuğun gelişmesi, kendi bedenini ve çevresini tanıyabilmesi, gelişmekte olan kaslarını çalıştırması için gereklidir (Aral ve Baran, 2011).

2.4 KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.4.1. Okul Öncesi Dönemde Oyun ve Hareket Eğitimi İle İlgili Araştırmalar

McCloy (1997)'ye göre oyunla ilgili çalışmalar yurtdışında 1930'dan sonra yapılmaya başlanmıştır. 1934'de Mead tarafından erkek çocuklarda oyun alanının karmaşık oyun rolü gelişimindeki rolünün araştırıldığı kaydedilmiştir. Lever tarafından ise 1976'da gözlem, mülakat, anket ve oyun aktivitelerinin kaydedilmesi ile kız ve erkek çocukların oyun detaylarının araştırıldığı belirtilmiştir (n=181). Bu çalışma sonucunda erkeklerin kızlardan daha fazla açık alanda oynadıkları, erkeklerin daha

büyük gruplarda oyun oynadıkları, erkeklerin gruplarında daha çok farklı yaş grubu bulunduğu, kızların erkeklerden daha fazla erkek oyunu oynadıkları (erkeklerin kız oyunu oynamalarına göre), erkeklerin rekabet oyunlarını kızlardan daha fazla oynadıkları ve erkek oyunlarının kızlarınkinden daha uzun sürdüğü kaydedilmiştir. Kızların oyunlarının kendiliğinden ortaya çıkan, plansız, kurlsız, rekabetten çok işbirliğine dayalı oyunlar olduğu ifade edilmiştir (Kerkez, 2006).

Lindsay (1984) tarafından yapılan çalışmada oyunda cinsiyet farkını belirlemeye yönelik, 10 Alberta anaokulunda oyun alanı aktiviteleri incelenmiştir. Sonuç olarak kızların her birinin oyun içinde erkeklerden daha sosyal ve işbirlikçi olduğu, kızlar arasındaki işbirliğinin sonuçtan çok işleme odaklandığı belirtilmiştir. Erkek oyunları ise daha çok sonuca ve kazanmaya odaklı olarak bulunmuştur. Kız ve erkek çocukların karışık olduğu oyun gruplarında rekabet ve işbirliği elementlerinin dengelendiği ortaya konmuştur.

Branta vd (1987) 5-16 yaş grubu 90.000 çocuk üzerinde yapılan bir çalışmada kızların 8 yaşına kadar oyunda hemcinslerini tercih ettiklerini gözlemiştir.

Kraft (1989)'ın yaptığı çalışmada kızların sosyal ilişki derecesi oyun süresince araştırılmıştır. Bu çalışmada plansız oyun saatinden başlayarak formal beden eğitimi programlarında çocukların aktivite derecelerinin belirlenmeye çalışıldığı ifade edilmiştir. Sonuçta erkeklerin belli aktivitelerde kızlardan daha aktif olduğu kaydedilmiştir.

Zülkadiroğlu (1995) spor branşlarının fiziksel ve motor gelişime etkisini belirlemeye yönelik yaptığı araştırmada 5-6 yaş grubu çocuklarını incelemiştir. Erken yaşta başlanabilmesi nedeniyle çocukların yüzme ve cimnastik branşlarının tercih ettiğini gözlemiştir. Çalışmada, 5-6 yaş grubu kız ve erkek çocuklarda 12 haftalık cimnastik ve yüzme çalışmalarının esneklik ve kondisyonel özellikleri üzerine etkilerini araştırmıştır. Bu çalışmada anaokuluna devam eden çocukların fiziksel özelliklerden boy, kilo, uzunluk (el, kulaç), çevre (biceps, göğüs, uyluk, baldır, el bileği) ve derialtı yağ (biceps, triceps, subscapula ve suprailiac) ölçümleri alınmıştır. Kondisyonel özelliklerin belirlenmesinde çocukların esneklik, dikey sıçrama, 20 m koşu, kol çekme kuvveti, durarak uzun atlama, parmaklıkta bacak kaldırma, kulplu beygirde bacak

değiştirme testleri uygulanmıştır. Testlerin ardından çocuklar yüzme grubu, jimnastik grubu ve kontrol grubu olarak üçe ayrılmış ve 3 ay süreyle haftada 2 gün 2 saat yüzme, cimnastik çalışmaları yaptırılmıştır. 12 haftalık çalışma sonunda boy ve kilo gelişimi bakımından gruplar arasında anlamlı farklılık gözlenmemiştir. Çalışma sonucunda 12 haftalık yüzme ve cimnastik çalışmasının çocuklarda fiziksel gelişmeyi etkilemediği, esneklik, durarak uzun atlama, 20m. koşu, dikey sıçrama, parmaklıkta bacak kaldırma, barfikte kol çekme gibi bazı motorik özellikleri olumlu yönde geliştirdiğini ortaya koymuştur. Ayrıca çalışmaya katılan çocuklarda vücut yağ yüzdesi korunduğu, kontrol grubunda ise arttığının tespit edildiği belirtilerek 5-6 yaş grubu çocukların egzersize yönlendirilmesi gerektiği önerilmiştir.

Oyun ile diğer gelişim alanları arasındaki ilişki ya da etkileşimin belirlenmesine yönelik çalışmalar da mevcuttur.

Bernd (1996) yaptığı çalışmada sembolik oyunun çocuklarda problem çözme stratejilerine etkisini araştırmıştır. Bu çalışmaya 4-8 yaş arası 90 çocuk katılmış, çocukların sembolik oyun, grup oyunu ve kontrol grubu olmak üzere üç gruba ayrılmış, oyundan sonra çocuklara iki problem çözme görevi verilmiştir. Çalışma sonucunda problem çözmede daha büyük çocukların küçüklerden daha başarılı olduğu kaydedilmiştir. Sembolik oyun grubunun, diğer iki gruptan daha başarılı bulunmadığı belirtilmiştir .

Byers (1997) farklı bir yaklaşımla uygulanmakta olan temel beden eğitimi aktivitelerini inceleyerek anaokullarında uygulanacak şekilde yeniden dizayn edilmeye çalışıldığını belirtmiştir. Toplam 84 aktivitenin “algısal-motor beceriler, temel hareket becerileri, manipulatif beceriler, ritmik aktiviteler, cimnastik ve oyun” olmak üzere 6 kategoriye ayrılarak incelendiğini ifade etmiştir. Sonuçta iyi bir programın % 10.71 algısal beceri, % 13.10 temel motor beceri, % 21.54 manipulatif beceri, % 19.05 ritmik aktivite, % 9.52 cimnastik, % 26.19 oyun içermesi gerektiğini kaydetmiştir. Her kategori için ortalama % 16.7 olarak belirtilmiştir. Byers ayrıca temel beden eğitimi programının motor beceri, zihinsel öğrenme, duygusal öğrenme, ve fiziksel fitness gelişimi sağlaması gerektiğini belirtmiştir.

Lorenzi (1998) iki farklı grubun oyun ve hareket özelliklerini karşılaştırmaya yönelik olarak yaptığı çalışmada, serbest oyun sırasında normal ve zeka geriliği olan

çocukları gözlemiştir. Çalışmaya toplam 140 çocuk katılmıştır. Çalışma sonucunda; zeka geriliğine sahip çocukların aktivite sayısının normal çocuklardan fazla bulunduğu kaydedilmiştir. Her iki grupta erkeklerin aktivite sayısı kızlardan fazla bulunmuştur.

Tyson (1998)'un planlı oyun aktivitelerinin motor becerilerin gelişimine etkisini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmayı 138 denek üzerinden yürütmüştür. 138 deneğin ilk ve son test şeklinde motor test ölçümleri yapılmış, ilk testin ardından deney grubuna 31 günlük özellikle omuz ve kalça kuvvetlendirmeye yönelik oyun aktiviteleri uygulatılmıştır. Aynı ölçekler son test olarak uygulanmıştır. . Sonuçta deney grubunun motor yeterliliğinde önemli bir artış gözlenmediği ifade edilmiştir.

Al-balhan (1998) tarafından yapılan araştırmada farklı bir yaklaşımla oyun sırasında çocukların yaşlıları, aileleri ve öğretmenleriyle ilişkileri gözlenmiştir. 5 Kuveyt anaokulundan öğretmen, uzman, hemşire ve psikologlar tarafından geliştirilen programa 10 hafta süreyle tabi tutulmuştur. Program sonunda anaokulundaki çocukların bilgi ve becerilerinde önemli derecede artış gözlenmiştir.

Suveren (1998) tarafından yapılan çalışmada cimnastiğe yeni başlayan 6-7 yaş grubu erkek çocuklarda iki farklı eğitim yönteminin motor becerilerine etkisi araştırılmıştır. Eğitim yöntemi olarak birinci gruba kamera ile eğitim, ikinci gruba ise sözel eğitim uygulanmıştır. Çalışmada motor özelliklerinin karşılaştırılması amaçlanmıştır. Çalışma programına başlamadan önce ve sonra temel motor özellikleri ölçülmüştür. Çalışmalar 3 ay süreyle, haftada 3 gün ikişer saat olarak yapılmış, çalışma programı öncesi ve sonrasındaki ölçümler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Falcone (1999)'in yaptığı çalışmada ise gelişimsel eğitim programının çocuklarda kendine güvenme, başkalarına saygı duyma ve ilkokula uygun davranış geliştirme üzerine etkilerini 5 çocuk üzerinde araştırmıştır. Oyun, yazı yazma, resim yapma ve kukla şovlarından oluşan eğitim programı 3. sınıf boyunca sürmüş ve 4. sınıfta çocukların davranışları değerlendirilmiştir. Çalışma sonunda çocukların okul ortamında kendine güvenme, başkalarına ve okul kurallarına saygı duyma, akademik başarı alanlarında önemli oranda ilerlediği ve programın başarılı olduğu kaydedilmiştir (Kerkez, 2006: 69).

Küçükkaya (2001)'nin çalışmasında 5-6 yaş grubu kız ve erkek çocukların motor gelişimlerinin sağlanmasında oyunun yeri ve önemi araştırılmıştır. Çalışmaya 41 çocuğun katıldığı, kontrolsüz ön ve son test modeli kullanıldığı belirtilmiştir. Çalışmada 100 hedef davranış içeren gözlem formu oluşturulduğu, 3 ay süreyle her gün 60-90 dakikalık oyun uygulaması yapılarak hedef davranışları kazandırmaya yönelik 60 oyun oynatıldığı ifade edilmiştir. Sonuçta kazandırılmak istenen 100 hedef davranıştan % 85'i olumlu olarak kazandırıldığı, % 15'inin ise kazandırılmadığı ifade edilmiştir. Hedef davranışları içeren oyunların çocukların motor gelişimlerini sağlayan etkili bir araç olduğu kaydedilmiştir.

Kayapınar ve Pehlivan (2002)'in yaptığı çalışmada 6-7 yaş grubu çocuklarda hareket eğitimi programının el-göz koordinasyonu ve reaksiyon sürelerine etkisi araştırılmıştır. Araştırmaya anaokuluna giden 35 deneme ve 36 kontrol grubu olmak üzere 71 çocuğun katıldığı, hareket eğitiminin 8 hafta süreyle haftada 3 gün uygulandığı, her iki gruba ön ve son test uygulandığı belirtilmiştir. Çalışma sonucunda hareket eğitimi programına katılan çocukların basit reaksiyon süreleri, işitsel basit reaksiyon süreleri, görsel seçmeli reaksiyon süreleri ve el-göz koordinasyonunun daha iyi geliştiği kaydedilmiştir.

Biçer vd (2004) güç ve kuvvet egzersizlerinin zihinsel engelli çocukların hareket beceri ve yeteneklerine etkisini araştırmışlardır. Araştırmaya her biri için kişisel bilgi formları hazırlanmış 9 kız ve 17 erkek zihinsel engelli çocuk katılmıştır. Durarak uzun atlama, dikey sıçrama, el-pençe kuvveti, şnav, düz mekik, ters mekik ve otur-kalk test maddeleri bir ön test programı içinde uygulanmıştır. Sonra üç aylık bir egzersiz programı uygulanmıştır. 3 Aylık özel düzenlenmiş ve kontrolü yapılmış güç kuvvet egzersizlerinin çocukların sportif yeteneklerini ve fiziksel performanslarını olumlu yönde geliştirdiği, onların fiziksel, sosyal ve ruhsal sağlık gelişimlerine etkili olduğu sonucunu kaydetmişlerdir.

Saygın vd (2005) 10-12 yaş erkek çocuklara 16 hafta süresince uygulanan hareket eğitiminin fiziksel uygunluk parametreleri üzerine etkisinin incelenmesini amaçlamışlardır. Araştırmaya, yaşları 10 ile 12 yaş arasında bulunan, 80 deney ve 122 kontrol grubu olarak toplam 202 öğrenci gönüllü olarak alınmıştır. Hareket eğitiminin etkisini araştırmak için boy, vücut ağırlığı, kavrama ve bacak kuvveti, dikey sıçrama ve

anaerobik güç maks. VO_2 , esneklik, beden kompozisyonu ve sprint ölçüm ve testleri yapılmıştır. Sonuç olarak, uzun süreli düzenli olarak uygulanan hareket eğitimi programları 10-12 yaş çocuklarında fiziksel uygunluk özelliklerini olumlu yönde etkilemekte olduğu kaydedilmiştir.

Özbar ve Kayapınar (2006)'nın yaptığı çalışmada, 5-7 yaş grubu çocuklarında okul öncesi dönemde düzenli olarak yapılan hareket eğitimi programının, el-göz koordinasyonu üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Araştırmaya Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına giden 5-7 yaş arasında 32 deney ve 32 kontrol grubu olmak üzere toplam 64 kız ve erkek çocuk katılmış, 6 ay süre ile hareket eğitimi programı uygulanmıştır. Sonuç olarak; çalışma grubu ve kontrol gruplarının el-göz koordinasyonu sürelerinin aynı oranda gelişirken hareket eğitimi uygulanan çalışma grubunun hata sayıları daha çok azalma göstermiş, uygulanan hareket eğitiminin seyrek aralıkla olmasına rağmen el-göz koordinasyonunu olumlu yönde etkilediğini kaydetmişlerdir.

Özbar (2007) yaptığı doktora tezinde, hareket eğitimi programının 4-6 yaş grubu okul öncesi dönem çocuklarının temel motor becerilerinin ve vücut kompozisyonları üzerine etkisini incelemiştir. Çalışmasına, 35'i deney, 35'i kontrol olmak üzere toplam 70 çocuk gönüllü olarak katılmıştır. Deney grubuna 1 eğitim öğretim yılı boyunca haftada 3 gün 1'er saat süreyle hareket eğitimi programı uygularken, kontrol grubu günlük okul öncesi eğitim programına devam etmiştir. Değerlendirme her çocuk için ayrı ayrı motor beceri (denge, çeviklik, esneklik, top yakalama, top fırlatma, durarak uzun atlama, dikey sıçrama, sürat koşusu ve pençe kuvveti) ve vücut kompozisyonu (çap, çevre, boy, kilo, kulaç uzunluğu, oturma yüksekliği ve deri kıvrım kalınlığı) ölçümü yapılarak gerçekleştirmiştir. Sonuç olarak, deney ve kontrol grubu arasındaki farka bakıldığında; boy, kulaç uzunluğu, oturma yüksekliği, önkol çevresi, biceps, triceps, chest, abdominal, suprailiac, thigh deri kıvrım kalınlığı, %yaş, statik denge, dinamik denge, esneklik, yakalama, fırlatma, uzun atlama, dikey sıçrama, sürat, sağ pençe ve sol pençe kuvveti ölçümleri ortalamalarında, deney grubu lehine ($p<0,01$) düzeyinde; abdominal çevre; supscapula, calf deri kıvrım kalınlığı; beden kitle indeksi ve çabukluk ölçüm ortalamalarının gruplar arasındaki farkı ise ($p<0,05$) düzeyinde anlamlı olduğu tespit etmiştir. Kilo; biacromial, biiliac, bitrochanter, göğüs, humerus ve femur çap; baş, omuz, göğüs, kalça, biceps, uyluk ve calf çevresi ölçümlerinin

ortalamalarının gruplar arasındaki farkında anlamlılık tespit etmediğini kaydetmiştir ($p>0,05$).

Öğretir (2008)' in çocukların içinde bulundukları durumları sağlıklı bir şekilde değerlendirebilmek ve onların ne hissettiklerini öğrenebilmek için, oyunun önemi ve oyun terapisinin özellikleri gibi konularda bilgi sahibi olmak amacıyla bir çalışma yapmıştır. Çalışma sonucunda; Oyun terapisinde tamamen gelişim prensiplerine bağlı olarak, oyun yoluyla çocuğun kendini ifade becerisinin gelişmesi sağlanmaktadır. Bu yüzden çocuklarla çalışacak uzmanların (psikolog, klinisyen, sosyal hizmet uzmanı, vb.) oyun terapisi becerilerine sahip olması gereklidir. Oyun terapisi çocuklara kendilerini tam olarak ifade etme, kendisinin anlaşılacağı ve kabul edileceği güveni içinde kendini anlatma şansı sunmaktadır. Oyun terapisinde önemli faktörlerden bazıları, oyun türleri, oyun süresi ve bu sürede yapılacak gözlemlerin yeterli olup olmaması ile gözlem ile birlikte yapılması gereken görüşmelerin nitelikleri de önemlidir. Oyun olgusunun oluşumu ve olgunlaşması konusunda toplumsal yargılar mevcuttur. Bu yargılar, bireyler veya gruplar (farklı sosyal sınıflar gibi) arasında oyun açısından oluşan farklılıkların değerlendirilmesinde önemlidir. Ayrıca oyun yoluyla ortaya çıkacak terapatik bulgular için çeşitli bakım ve eğitim ortamlarının oluşturulması da bu genel yargılardan ayrı olarak ele alınmalıdır. Bir başka deyişle, oyun terapisi için gerek mekansal olarak gerek okulöncesi eğitim programları açısından yeni açılımların ve düzenlemelerin yapılması gereklidir.

Çelibi (2010)'nin okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden 5–6 yaş grubu çocukları uygulanan hareket eğitiminin çocukların fiziksel ve motor gelişmelerini etkileyip etkilemediğini incelemek amaçlı yaptığı çalışmaya, 5-6 yaş grubu 60 öğrenci katılmıştır. Deneme grubunda bulunan çocuklar 8 hafta süreyle, haftada 3 gün 45'er dakikalık toplam 24 ders hareket eğitimi programına katılmıştır. Sonuç olarak, plânlı ve uzun süreli uygulanan hareket eğitimi programı, 5–6 yaş çocukların bazı fiziksel özelliklerini (vücut ağırlığı, BKİ, biceps, triceps, subscapula) olumlu yönde etkilemiş ve motor performanslarını pozitif yönde arttırdığını kaydetmiştir.

Güryıl (2011)'in 6 yaş grubu çocuklar üzerine yaptığı, ritmik hareketlerin koordinasyon gelişimine etkisini inceleyen araştırmasında, 16 deney ve 16 kontrol olmak üzere 32 öğrenci yer almıştır. Deney grubunda 7 hafta süresince hareket

çalışmaları trampetle ritim verilerek ya da müzik ve sayı eşliğinde yaptırılmış, kontrol grubunda ise aynı hareketleri içeren çalışmalar ritim ve müzik kullanılmadan uygulanmıştır. Çalışmanın sonunda deney ve kontrol gruplarına çocuk beden koordinasyon testi ve 18 sorudan oluşan ritim algısı değerlendirme formu son test olarak uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre araştırmaya katılan deney ve kontrol gruplarında yer alan öğrencilerin ritim algısı değerlendirme ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılaşma tespit edilemediği kaydedilmiştir.

2.4.2 Okul Öncesi Dönemde Yapılan Motor Gelişim İle İlgili Araştırmalar

Yimşek (1994)'ün yaptığı yüksek lisans tez çalışmasında kurum ve aile bakımıyla yetiştirilen 4-6 yaş grubu çocukların motor performanslarının karşılaştırılmasına çalışılmıştır. Çalışmaya yatılı kurum bakımı altında 10 kız-12 erkek, ana sınıfına devam eden ve ailelerinin yanında kalan 11 kız-12 erkek olmak üzere toplam 45 çocuğun katıldığı belirtilmiştir. Motor gelişimi ölçmede, Denver Gelişimsel Tarama Testinin ince ve kaba motor bölümlerindeki 4-7 yaş grubuna ait maddelerin kullanıldığı bu çalışma sonucunda; gruplar içinde kız ve erkek çocuklar arasında ince ve kaba motor gelişimsel farklılıkları ve el kuvvetleri önemsiz olarak kaydedilmiştir. Aile yanında kalan çocukların ince ve kaba motor gelişimsel farklılıkları ve el kuvvetleri kurum bakımı yapılan çocuklardan anlamlı biçimde daha yüksek bulunduğu kaydedilmiştir.

Müniroğlu (1995)'in yaptığı doktora tez çalışmasında anaokullarına devam eden 4-5 yaş grubu çocukların motor gelişim düzeylerine etki eden bazı faktörler araştırılmıştır. Bu araştırmaya Ankara il merkezindeki resmi ve özel anaokullarından toplam 320 çocuğun katıldığı belirtilmiştir. Veri toplama amacıyla çocukların boy ve kilo ölçümleri ile sabit uzun atlama, dinamik denge, statik denge ve koşu testi uygulandığı kaydedilmiştir. Ayrıca çocukların anne-babalarına ve öğretmenlerine anket uygulanarak motor gelişimlerine etki edebilecek faktörlerin ortaya koyulmaya çalışıldığı belirtilmiştir. Sonuçta resmi anaokullarına devam eden çocukların boy-kilo değerleri ile motor performans derecelerinin özel okula devam eden çocuklardan daha yüksek olduğu, uzun atlama ve koşuda erkek çocukların kızlardan daha yüksek derecelere sahip olduğu, çocukların yaşadıkları evin büyüklüğünün, kendine ait oda, evin bahçesi olması, arkadaş sayısının fazla olması, anne babanın spor yapması ve oyun materyallerinden fazla yararlanmanın motor performansı olumlu etkilediği ifade edilmiştir. Anne-babanın eğitim durumu, alkol kullanması ve anaokuluna devam süresinin motor performansı

etkilemediği belirtilmiştir. Ayrıca fiziksel aktiviteleri beden eğitimi ve spor öğretmenin yaptırmasının ve çocukların ekstra spor etkinliklerine katılmalarının motor performansı olumlu etkilediği ifade edilmiştir

Pryde vd (1997) lokomotor becerilerde yaşa bağlı gelişim trendini araştırmıştır. Bu amaçla tümü kız, 5-7 yaş grubu 9 çocuk, 8-10 yaş grubu 11 çocuk ve 11-16 yaş grubu 4 çocuk olmak üzere 3 grup oluşturmuştur. Locomotor beceri ölçümü için iki engelsiz biri engelli olmak üzere üç koşu yolu düzenlemiştir. Bu yollardan ilki 16 metre uzunluğunda 1 metre genişliğinde düz ve engelsiz, ikincisi 16 metre uzunluğunda U şeklinde ve engelsiz, üçüncüsü ise ikinci yol ile aynı uzunlukta ve genişlikte ancak düzensiz aralıklarla 33 engel yerleştirilmiş olarak düzenlenmiştir. Çocukların çizgi dışına çıkmadan ve engellere değmeden başlama ve bitiş çizgisi arasındaki yürüme süreleri videoya kaydedilerek değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda 3. grupta hareket zamanının diğerlerinden yavaş olduğu, 1. grupta ise daha çok hatalı adım atıldığı ve gereğinden fazla adım atma eğiliminde oldukları kaydedilmiştir.

Bonfigli (1997)'nin yaptığı çalışmada ise Nevada yardım programına katılan evsiz ve evi olan yoksul çocukların gelişimini araştırılmıştır. 18 evsiz ve 18 evi olan yoksul çocuğun çalışmaya katıldığı ve çocukların toplam motor gelişimleri ile dil gelişimlerinin ölçüldüğü ifade edilmiştir. Çalışma sonucunda evsiz çocukların üçünde bireysel-sosyal, 2'sinde dil, 1'inde ince ve kaba motor gelişme geriliğine rastlandığı belirtilmiştir (Kerkez, 2006: 56).

Erman vd (1998)'in yapmış olduğu bir çalışmada, farklı bir bakış açısıyla 6-10 yaş çocukların reaksiyon süresini (RS) etkileyen motorik ve antropometrik özelliklere bakılmıştır. Bu çalışmada cimmastik sporu ile uğraşan 6-10 yaş grubu 159 kız 149 erkek sporcunun görsel ve işitsel RS'nin yaşa bağlı değişiminin incelenerek antropometrik ve motorik özelliklerle karşılaştırılmasının amaçlandığı belirtilmiştir. Çalışma sonucunda kızlarda işitsel ve görsel RS'nin yaşa bağlı olarak değiştiği ve bunun diğer özellikleri de etkilediği belirlenmiştir. Erkek çocuklarda RS'nin daha kısa olduğu fakat bu farkın her yaş grubunda değişik olduğu, ayrıca RS ile motorik ve antropometrik parametreler arasında anlamlı ilişkiler bulunduğu kaydedilmiştir.

Gillespie (1999)'nin yaptığı çalışmada 4-7 yaş grubu 92 çocuk üzerinde (46 normal 46 zihinsel engelli) atma becerisinin araştırıldığı; atma becerisini ölçmede ise Toplam Motor Gelişim Testi'nin (TGMD) kullanıldığı ifade edilmiştir. Çalışma sonunda normal çocukların zihinsel engellilere oranla çok daha az sayıda çalışma ile atma becerisini tam doğrulukla uygulayabildikleri tespit edilmiştir.

Özer vd (1999) tarafından yapılan çalışmada, eğitilebilir zihinsel engelli çocukların kuvvet, koordinasyon ve esneklik gibi motor özellikleri ve beden algıları, normal gelişim gösteren yaşlılarıyla karşılaştırılmıştır. Bu çalışma sonucunda eğitilebilir zihinsel engelli çocukların durarak uzun atlama, mekik, mekik koşusu, esneklik ve kavrama kuvveti yönünden önemli derecede yetersiz oldukları ortaya konulmuştur.

Valentini (1999) düşük motor performansa sahip anaokulu çocuklarında geliştirilmiş motor beceri egzersizlerinin motor beceri performansı ve fiziksel yeterlilik üzerindeki etkileri araştırılmıştır. 5-6 yaş grubu 67 anaokulu öğrencisinin katıldığı çalışmada 38 çocuğun deneme grubu olarak belirlendiği ve 12 hafta süreyle motor beceri çalışmalarına tabi tutulduğu belirtilmiştir. 29 çocuğun ise kontrol grubu olarak belirlendiği çalışmada, motor beceri geliştirme programının 12 hafta süreyle haftada 2 gün 35 dakikalık 24 çalışma şeklinde yapıldığı ifade edilmiştir. Her çalışmanın (a) 3 dakika giriş, (b) 30 dakika beceri gösterimi ve uygulama, (c) 2 dakika çalışmanın bitirilmesi olmak üzere 3 kısımdan oluştuğu kaydedilmiştir. Çalışma programı öncesinde ve sonrasında çocukların motor performanslarının belirlenmesinde TGMD kullanıldığı belirtilmiştir. Çalışma sonucunda deneme grubunun hem motor becerilerde hem de fiziksel yeterlilikte kontrol grubundan daha iyi dereceler aldıklarının tesbit edilmiştir. Ayrıca deneme grubunda yer alan çocuklar 6 ay süresince derecelerini devam ettirirken, kontrol grubundakilerin gerileme gösterdiği ortaya konmuştur (Kerkez, 2006: 60).

Przysucha (2000) belli gruplarda motor gelişim düzeyinin belirlenmesine veya karşılaştırılmasına yönelik çalışmada; normal ve gelişimsel koordinasyon geriliği olan çocuklarda denge becerisini araştırmıştır. Çalışmaya 6-13 yaş grubu çocuklar dahil edilmiştir. Sonuçta statik dengede iki grup arasında fark bulunmazken, dinamik denge becerisinde normal çocukların gelişimsel koordinasyon geriliği olan çocuklardan daha iyi olduğu belirlenmiştir.

Mears (2001)'in motor gelişme düzeyini artırmaya yönelik program geliştirmeyi içeren doktora çalışmasında, anaokulu çocuklarında birleştirilmiş okuma ve beden eğitimi programının seçilmiş lokomotor becerilere etkisi araştırmıştır. Çalışmaya 217 anaokulu çocuğunun katıldığı, deneklerin çalışma ve kontrol grubu olmak üzere iki gruba ayrıldığı ifade edilmiştir. Çalışmaların 6 hafta, haftada iki gün olmak üzere 12 seans uygulandığı kaydedilmiştir. Beden eğitimi programının, lokomotor becerileri geliştirmeye yönelik yürüme, koşu, sıçrama, galop, kayma gibi hareketlerden oluştuğu belirtilmiştir. Çalışma öncesi ve sonrasında uygulanan testler sonucunda her iki grubun da gelişme göstermesine karşın beden eğitimi yapılan gruptaki çocukların anlamlı bir şekilde daha iyi gelişme gösterdiklerinin tespit edilmiştir.

Martin (2001) doktora çalışmasında, anaokulu çocuklarında motivasyonu artırıcı programın motor öğrenme ve günlük yaşamdaki davranışlara etkisi araştırmıştır. Çalışmaya 57 çocuk katılmış, deneme grubu 6 hafta süreyle çalışmaya tabi tutulmuştur. Çocukların motor becerilerini ölçmede Toplam Motor Gelişim Testinin kullanılmıştır (TGMD). Çalışma sonuçları programa katılan çocukların kontrol grubundakilere oranla performanslarında önemli bir artış olduğunu ortaya koymuştur.

McKenzie vd (2002) çocuklukta motor beceri düzeyinin ergenlikte fiziksel aktivite durumunu tahmin etmedeki etkisini İngiliz-Amerikan ve Meksikalı-Amerikan 4, 5, 6 yaş grubu çocuklarda araştırmıştır. Araştırmada denge (tek ayak üzerinde bekleme), lokomasyon (durarak uzun atlama), el-göz koordinasyonu (top yakalama) ölçümlerinin alındığı belirtilmiştir. Aynı ölçümler 6 yıl sonra da tekrarlanmıştır. Çalışma sonunda hareket becerileri bakımından etnik fark olmadığı, kız çocukların sıçrama ve dengede erkeklerden daha iyi olduğu, erkeklerin ise yakalamada kız çocuklardan daha iyi olduğu, çocukların ilk ölçümlerinin 6 yıl sonraki ölçümleriyle ilgili olmadığı kaydedilmiştir. Bir başka deyişle ergenlikte fiziksel aktivite düzeyini kestirmede çocukluk motor becerileri düzeyinden yola çıkılamayacağı ifade edilmiştir.

Wang (2004) okulöncesi 3-5 yaş çocuklarda yaratıcı hareket programının kaba motor becerilere etkisini araştırmıştır. Tayvan'da yaşayan 60 çocuğun katıldığı çalışmada, ilk test-son test kontrol gruplu model oluşturulduğu, motor becerinin Peabody Gelişimsel Motor Beceri Cetveli'ne göre değerlendirildiği, deney grubunun haftada 2 kez 30 dakikalık hareket programına katıldığı ifade edilmiştir. Çalışma

sonucunda deney grubunun son-test değerlerinin kontrol grubundan istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek bulunduğu kaydedilmiştir.

Zachopoulou vd (2004) 4-6 yaş grubu çocuklarda müzik ve hareket programının motor performansa etkisinin araştırmıştır. Çalışmaya 42 kız, 48 erkek çocuk olmak üzere 90 çocuk katılmış, bunlardan 50'si deneme grubu olarak 2 aylık sürede haftada 2 kez 35-40 dakikalık müzik ve hareket programına katılmıştır. Kontrol grubu ise aynı sürede beden eğitimi derslerine devam etmiştir. Çocukların sıçrama ve dinamik denge becerilerinin ölçülmesinde MOT 4-6 kullanılmıştır. Çalışma sonucunda müzik ve hareket programına katılan çocukların sıçrama ve dinamik denge ölçümlerinin anlamlı derecede yüksek olduğu, programın bu becerileri olumlu etkilediği belirtilmiştir.

Tepeli (2007) araştırmasında, Büyük Kas Becerilerini lme Testi (BÜKBÖT)'nin Türkiye için güvenirlik ve geçerlilik çalışmaları ile Büyük Kas Becerilerini lme Testi (BÜKBÖT)'nin Türkiye norm değerlerinin elde edilmesi üzerine çalışmıştır. 3-10 yaşlarında 1600 çocuk araştırmaya katılmıştır. Sonuç olarak BÜKBÖT'n güvenilir, geçerli ve iyi standardize edilmiş bir test olduğu kaydedilmiştir.

zkan vd (2010) yaptığı çalışmada, hareket eğitiminin okulöncesi eğitim kurumlarındaki 5-6 yaş grubu çocuklarda fiziksel ve motor gelişime etkisini araştırmışlardır. Çalışmayı, 5-6 yaş grubu 30 kız ve 30 erkek toplam 60 ğrenci oluştırmaktadır. Okulöncesi ocukların motor performanslarını ölçmek amacıyla motor performans test protokolü kullanılmıştır. Test tek ayak üzerinde dengede durma, çabukluk, yakalama, durarak uzun atlama, fırlatma ve koşu olmak üzere 6 unsurdan oluşmaktadır. Sonuç olarak kız ve erkek, deneme ve kontrol grubu son test değerleri sonuçlarına göre tüm gruplarda deneme grubu lehine anlamlı bir fark olduğunu kaydetmişlerdir.

Coşkun (2010) "Küçük yaşta yoğun spor yapan çocuklarda bilişsel yapının ve motor gelişimin insan çizim ve motor gelişim testleriyle araştırılması" isimli yüksek lisans tezinde; tenis ve kayak sporu yapan ve aynı dönem içerisinde spor yapmayan küçük yaştaki çocuklarda yoğun spor yapmanın çocuklar üzerinde ne tür bilişsel, psikolojik ve motor etkiler bıraktığını araştırmıştır. 120 (56 sporcu ve 64 spor yapmayan çocuklar) kişilik katılımcı grubunun da bilişsel gelişimini incelemek için evrensel olarak çok yaygın kullanılan bir projektif test olan Goodenough Harris izim Testi'nden yararlanmıştır. Diğer taraftan yine her iki grubun motor gelişimlerini tespit etmek

amacıyla, Lincoln Oseretsky Motor Gelişim Ölçeği kullanmıştır. Araştırmanın sonunda yapılan analizlere göre iki grup (düzenli spor yapan ve düzenli spor yapmayan çocuklar) arasında motor ve bilişsel gelişim açısından istatistikî olarak bir farka rastlamamıştır. Fakat yapılan araştırmanın, niceliksel sonuçları anlamlı bir farkı işaret etmese bile, niteliksel sonuçlarda spor yapan ve yapmayan gruplar arasında farklar bulmuş ve bu farkların, projektif testlerin yorumlanması prensiplerine bağlı kalınarak yorumlandığını kaydetmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni ve örneklemini, veri toplama araçları ile toplanan verilerin değerlendirilmesinde kullanılan istatistiksel yöntemler üzerinde durulmuştur.

3.1 ARAŞTIRMA MODELİ

Bu araştırma, deneysel desene uygun olarak planlanan bir çalışmadır. Araştırmanın oyun ve hareket temelli büyük kas beceri eğitimi programları bağımsız değişkeni, 4-5 yaş arası çocukların büyük kas becerileri bağımlı değişkenidir.

Oyun ve Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitimi Programları gruplara haftada dört gün olmak üzere on iki hafta süreyle uygulanmıştır. Her uygulama yaklaşık 45 dakika devam etmiştir. 4-5 Yaş arası çocukların büyük kas becerilerini ölçmek amacıyla eğitimin öncesinde ve sonrasında “Büyük Kas Beceri Ölçme Testi” öntest -sontest olarak deneme ve kontrol gruplarına uygulanmıştır.

3.2 ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmanın çalışma grubunu, 2009-2010 eğitim-öğretim yılında Konya il merkezinde bulunan S.Ü. Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Dr. İhsan Doğramacı Uygulama Anaokulu ile Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı Selçuklu Ayşah Bağımsız Anaokuluna devam eden 4-5 yaş arasındaki çocuklar oluşturmaktadır.

Araştırmada yer alan çocukların gruplara yaş ve cinsiyetlerine göre dağılımı tablo 3.1 verilmiştir.

Tablo 3.1: Çocukların Gruplara Yaş Ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Gruplar	Yaş	Cinsiyet	N
Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim Grubu 22	4	KIZ	2
		ERKEK	5
	5	KIZ	9
		ERKEK	6
Oyun Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim Grubu 22	4	KIZ	4
		ERKEK	3
	5	KIZ	7
		ERKEK	8
Kontrol Grubu 21	4	KIZ	6
		ERKEK	2
	5	KIZ	4
		ERKEK	9
Toplam			65

Yaş ve cinsiyet açısından benzer gruplar seçilen deneme 1-2 ve kontrol grubun ön testleri incelendiğinde gruplar arası istatistiksel olarak fark bulunmamıştır. Veriler Tablo 4.1’de görülmektedir.

3.3 VERİ TOPLAMA ARACI

Çocukların büyük kas becerilerini değerlendirmek için Dale A. Ulrich (2000) tarafından Test of Gross Motor Development-Second Edition (TGMD-2) adıyla geliştirilen ve Tepeli, Arı ve Büyüköztürk (2008) tarafından Türkçeye uyarlanıp geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılan Büyük Kas Becerilerini Ölçme Testi (BüKBÖT) kullanılmıştır.

BÜKBÖT: Büyük Kas Becerilerini Ölçme Testi (BüKBÖT) iki alt testten oluşmaktadır. Bunlar, Lokomotor Beceriler alt testi ile Nesne Kontrol Beceriler alt testidir. Lokomotor Beceriler alt testinde; koşu, at yürüyüşü, tek ayak üzerinde sıçrama, sıçrayarak atlama, yatay atlama, yana kayma olmak üzere 6 beceri vardır. Nesne

Kontrol Beceriler alt testinde; duran bir topa vurma, top sektirme, yakalama, topa ayakla vurma, el üstünden top fırlatma, el altından top yuvarlama olmak üzere 6 beceri vardır. Alt testler de yer alan her bir motor beceri, performans kriteri olarak verilen 3 ile 5 arasında değişen davranış bölümlerini içermektedir. Bu davranışlar becerinin bir kısmını temsil etmektedir. Lokomotor Beceriler alt testinde toplam 24 motor beceri kriteri, Nesne Kontrol Beceriler alt testinde de aynı şekilde 24 motor beceri kriteri yer almaktadır. Her bir beceri çocuğa iki kez yaptırılır ve iki denemenin ikisi de puanlandırılır. Çocuk bir davranış bölümünü doğru olarak yaparsa; 1 puan, doğru yapamaz ise 0 puan alır. İki denemenin her birinin puanlanmasını takiben, araştırmacı her bir beceri (koşu, tek ayak üzerinde sıçrama gibi) ile ilgili bir ham puan elde etmek için iki denemenin puanlarını toplar. Beceri puanları toplanarak alt test puanları elde edilmiş olur. Her iki alt testten de alınabilecek en fazla puan 48 dir (Tepeli, 2007).

BÜKBÖT Güvenirlik ve Geçerlik Çalışmaları: Kezban Tepeli'nin doktora çalışmasında geçerlilik ve güvenirlilik çalışmalarını yaptığı ölçek bu araştırmada kullanılmıştır. 3-10 yaş çocuklarının büyük kas becerilerini ölçmek için 14 ayrı ilde yaşayan 1600 çocuktan toplanan veriler ile uyarlama çalışması yapılan Büyük Kas Becerilerini Ölçme Testi (BüKBÖT), yapılan güvenirlilik ve geçerlik çalışması sonucunda 8, 9, 10 yaş çocukları için ölçeğin ayırım gücünün düşük olduğu tespit edilmiştir. 3-7 yaş arası çocuklara yönelik güvenirlilik ve geçerlik değerleri aşağıda özetlenmiştir:

Büyük Kas Becerilerini Ölçme Testinin güvenirliliğinin belirlenmesinde, elde edilen veriler üç güvenirlilik ölçütüne göre test edilmiştir. Bunlar; iç tutarlılık, testin aralıklı tekrarı ve gözlemciler arası tutarlılıktır. BüKBÖT deki maddelerin iç tutarlılık güvenirliliği Cronbach'ın alfa katsayısı kullanılarak araştırılmıştır. Yaşlara göre Lokomotor Beceriler alt testten elde edilen alfa katsayıları 3-7 yaş için sırasıyla; .82, .78, .78, .76, .73 Nesne Kontrol Beceriler alt testten elde edilen alfa katsayıları 3-7 yaş için sırasıyla; .74, .72, .65, .77, .74 Büyük Kas Beceri toplam testten elde edilen alfa katsayıları 3-7 yaş için sırasıyla; .86, .83, .78, .85, .83 dir. İki hafta arayla yapılan testin aralıklı tekrarında, iki ölçüm arasında yaşlara göre alt test ve toplam test puanları için .92 ve üstünde korelasyon değerleri elde edilmiştir. İki puanlayıcı arası korelasyon katsayıları alt test ve toplam test puanları için .99 dur.

Büyük Kas Becerilerini Ölçme Testinin geçerliğinin belirlenmesinde, elde edilen veriler iki geçerlik ölçütüne göre test edilmiştir. Bunlar; içerik geçerliği ve yapı geçerliğidir. İçerik geçerliğinde uzman görüşü için hesaplanan İntra-Class Korelasyon Katsayısı .87 dir. İçerik geçerliği için yapılan madde analizlerinde: alt test ve toplam testten her yaş grubu için testin ortalama madde güçlük değerleri .43 ile .91 arasında değişmektedir. Madde ayırt edicilik değerlerini tespit etmek için hesaplanan düzeltilmiş madde toplam korelasyonları ise .20 ve üzeri değerlerdedir. Yapı geçerliğini test etmek için yapılan madde geçerlik çalışmasında, Lokomotor Beceriler alt testinde toplam puanla beceri puanları arasındaki korelasyonların .63 ile .86 arasında, Nesne Kontrol Beceriler alt testinde ise .69 ile .82 arasında değiştiği görülmüştür. İki alt test arasındaki korelasyon ise .76 dır. Yine testin yapı geçerliğini test etmek için yapılan bilinen alt-üst grup karşılaştırmasında tüm yaş gruplarındaki (3-7 yaş) alt ve üst gruptaki çocukların lokomotor beceri, nesne kontrol beceri ve büyük kas becerisi ham puan ortalamaları arasındaki farkların anlamlı olduğu bulunmuştur. Yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda şu değerler elde edilmiştir: BükBÖT'ün Sd: 53 Ki Karesi ise 310.80 dir. Analiz sonucunda Nispi Khi kare değeri 5.8 ve GFI, AGFI, NFI, NNFI ve CFI değerleri sırasıyla .97, .95, .96, .96 ile .97 dir. Elde edilen değerler incelendiğinde model uygunluğunun yeterli olduğu görülmektedir. Bir başka deyişle Doğrulayıcı faktör analizi sonuçları varsayılan modelin veriler tarafından desteklendiğini göstermektedir (Tepeli, 2007).

3.4 EĞİTİM PROGRAMININ HAZIRLANMASI

Bu çalışmada temel hareketler döneminde bulunan, okul öncesi dönemdeki 4-5 yaş çocuklarının motor becerilerini geliştirme düşüncesinden hareketle, araştırmacı tarafından Oyun ve Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim Programları hazırlanmıştır. Oyun Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim Programı, 4-5 yaş aralığındaki çocukların becerilerini oyun oynatarak geliştirmek temel alınırken, Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim Programında ise bu becerileri yaptırılan hareketlerle geliştirebilme temel alınmıştır.

Birinci Aşama: Oyun ve Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim Programlarının hazırlanabilmesi için öncelikle 4-5 yaş çocuklarının psikomotor gelişimlerini (küçük kas ve büyük kas motor beceriler) kapsayan literatür taraması

yapılmıştır. Her iki programa temel olmak üzere 4-5 yaş çocuklarının motor becerilerine yönelik olarak kazandırılmak istenen hedef ve hedef davranışları belirlenmiştir. Dört-beş yaş grubu çocukların psikomotor gelişimleri doğrultusunda beklenen hedefler ve kazanılması beklenen hedef davranışlarının, çocukların psikomotor gelişimlerini destekleyecek nitelikte olmasına özen gösterilmiştir. Bu hedeflerin belirlenmesinde 2006 okulöncesi eğitim programı, konu ile ilgili araştırmalar ve BÜKBÖT alt basamaklarından yararlanılmıştır. Hedef ve davranışlar listesine Çocuk Gelişimi ve Eğitimi alan uzmanları, Beden Eğitimi ve Spor dalı uzmanları ve Okulöncesi Eğitim Öğretmenleri ile gözden geçirilerek son şekli verilmiştir.

3.4.1 Oyun Temelli Beceri Eğitim Programının Hazırlanması

Oyun Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim Programı hazırlanabilmesi için öncelikle 4-5 yaş çocuklarının psikomotor becerilerini uygulayabilecekleri oyunlar için literatür taraması yapılmıştır. Geniş bir oyun birikimi yapıldıktan sonra, bu oyunlar içinden hedef ve davranışların kazanılmasını sağlayacak oyunlar seçilmiştir. Oyunlar her bir programı kapsayan ısındırıcı oyunlar, istenilen hareketlerin tekrarını temel alan oyunlar (temel hareketler) ve dinlendirici oyunlar bölümlerine yerleştirilmeden önce, oyunda harcanacak güç, kuvvet, dayanıklılık, sürat vb. göz önünde tutulmuştur. Hedef ve davranışları programa göre kazandıracak oyun bulunamadığında yeni oyunlar tasarlanmıştır. Oyunlar her uygulama için programa yerleştirilmiş ve oyunların nasıl oynandığı, gerekli materyal ve güvenlik önlemleri ayrı ayrı belirlenmiştir. Planlamada ısındırıcı oyunlara 5-7 dakika, istenilen hareketlerin tekrarını temel alan oyunlara 10-15 dakika, dinlendirici oyunlara 5-7 dakika zaman ayrılmıştır. Her uygulama planında değerlendirmelere de yer verilmiştir.

3.4.1.1 Programın Amacı

- Çocukların programda yer alan büyük kas becerilerini oyun yolu ile geliştirmek, çocukların yaş özelliklerine uygun olarak beden sağlığı, vücut kontrolü ve motor becerilerini arttırmak,
- Çocukların kendilerini, vücutlarını tanıyarak, sınyarak öz güvenlerini kazanmalarına yardımcı olmak,

- Oyun oynamayı zevkli hale getirerek mutlu olmalarını sağlamak,
- Oyunlara daha istekli katılmaları ve haz almaları için ortam oluşturmaktır.

3.4.1.2 Temel İlkeleri

Oyun Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim Programının hazırlanmasında öncelikle okul öncesi dönemde oyunun önemi, oyun ile birlikte becerilerinin uygulanması ve eğitilmesinin amaçlanması göz önünde tutularak, çocuklarda motor becerilerin kazanılmasına uygun programın geliştirilmesine özen gösterilmiştir.

Oyunların, belirlenen hareket modellerini pekiştirmeyi sağlamanın yanında temelde eğlenceli olmasına dikkat edilmiştir. Oyunlar seçilirken çocukların yaş grubunun özelliklerini taşımasına, çocukların çoğunluğunun katılabilmesi için daha çok grup oyunları ve herkesin aynı anda aynı beceriyi yaptığı oyunlar olmasına özen gösterilmiştir.

3.4.1.3 Programın Uygulanması

Oyun Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim Programı, haftada iki uygulama olmak üzere 12 haftalık uygulama planından oluşmaktadır (24 eğitim programı). Her bir uygulama Isınma Oyunları (5-7 dk.), İstenilen Hareketlerin Tekrarını Temel Alan Oyunlar (Temel Hareketler) (10-15 dk.), Dinlendirici Oyunlar (5-7 dk.) olmak üzere 45 dakika olarak planlanmıştır. Program uygulamaları çocukların istek ve ilgileri dikkate alınarak zaman da esnek davranılmıştır.

Her bir eğitim programı üç ana bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler Isınma Oyunları, İstenilen Hareketlerin Tekrarını Temel Alan Oyunlar, Dinlendirici Oyunlardır.

Isınma Oyunları (5-7 dk.): Uygulamanın ilk aşaması olan ısınma oyunları; vücut ısısı artırılarak vücudu esnetme ve germe hareketlerine hazırlayacak şekilde, programda belirtilen beceriyi geliştirecek oyunların seçilmesinden oluşmaktadır.

İstenilen Hareketlerin Tekrarını Temel Alan Oyunlar (Temel Hareketler) (10-15 dk.): İkinci aşama olan istenilen hareketlerin tekrarını temel alan oyunlarda;

daha çok güç gerektiren, ana amacı belirlenen beceriyi geliştirecek oyunların seçilmesinden oluşmaktadır.

Dinlendirici Oyunlar (5-7 dk.): Son aşama olan dinlendirici oyunlarda ise; daha az efor gerektiren çocukların dinlenmesini sağlayan oyunlardan oluşmaktadır.

3.4.1.4 Oyunlarda Kullanılan Materyaller

- Sopaya yapıştırılmış at başı (12 adet).
- Labut (5 adet).
- 2 adet kova
- Çember
- Top havuzu (içi top dolu).
- 20-25 cm çapında plastik oyun topu (22 adet).
- 10 cm çapında hafif ağırlıkta plastik top
- Basketbol (çocuk boy) topu (22 adet).
- Tenis ve futbol topu
- Trafik konisi (12 adet).
- Bant, tebeşir
- Torba-kese
- Bir torba dolusu şeker
- Beyzbol top ayağı
- Plastik beyzbol sopası
- Beyzbol topu
- Düdük
- Karton parçaları (30*40).
- Kartondan veya kağıttan çizgi kahraman figürleri
- Cimnastik minderleri, sünger bloklar

- Sepet (4 adet).
- İp-halat

Programda her uygulama için güvenlik kural ve önlemleride ayrıca yer almakradır. Programın değerlendirmesi, uygulamanın değerlendirilmesi ve çocukların değerlendirilmesi alt başlıklarında değerlendirme bölümü ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Ek-1 de bir günlük eğitim programı verilmiştir.

3.4.2 Hareket Temelli Beceri Eğitim Programının Hazırlanması

Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim Programı hazırlanabilmesi için öncelikle öncelikle 4-5 yaş çocuklarının psikomotor becerilerini uygulayabilecekleri hareketlerin alt basamakları belirlenmiştir. Bu basamaklar, her becerinin öğretimini kolaydan zora doğru yapma ve tüm basamakları birleştirme amaçlı olarak hazırlanmıştır.

Hareketler her bir programı kapsayan Isındırıcı Hareketler, İstenilen Hareketlerin Tekrarı (Temel Hareketler) ve Dinlendirici Hareketler bölümlerine yerleştirilmeden önce, hareketlerde harcanacak güç, kuvvet, dayanıklılık, sürat, esneklik, koordinasyon vb. göz önünde tutulmuştur. Hareketlerin uygulaması gerekli materyaller ve güvenlik önlemleri ayrı ayrı belirlenmiştir. Planlamada ısındırıcı hareketlere 5-7 dakika, istenilen hareketlerin tekrarına 10-15 dakika, dinlendirici hareketlere 5-7 dakika zaman ayrılmıştır. Her uygulama planında değerlendirmelere de ayrıca yer verilmiştir.

3.4.2.1 Programın Amacı

- Çocukların programda yer alan büyük kas becerilerini hareket yolu ile geliştirmek,
- Çocukların yaş özelliklerine uygun olarak beden sağlığı, vücut kontrolü ve motor beceri düzeylerini arttırmak,
- Çocukların kendilerini, vücutlarını tanıyarak, sınyarak öz güvenlerini kazanmalarına yardımcı olmak,
- Çocukların hareketlerinde bilinçli ve anlamlı olmalarını sağlamak,
- Hareket etmeyi zevkli hale getirerek mutlu olmalarını sağlamak,

- Çalışmalara daha istekli gelmeleri ve hareket etmeyi sevmeleri için ortam oluşturmak.

3.4.2.2 Temel İlkeleri

Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim Programının hazırlanmasında; temel hareket kombinasyonlarının uygulanması ve hareket becerilerinin kazandırılması temel alınmıştır. Hazırlanan programın çocukların gelişimsel ihtiyaçlarını karşılayacak derecede etkili, yeterli, uygun aktivite ve hareketleri içermesine özen gösterilmiştir.

3.4.2.3 Programın Uygulanması

Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim Programı, haftada iki uygulama olmak üzere 12 haftalık uygulama planından oluşmaktadır (24 eğitim programı). Her bir uygulama Isınma Hareketleri (5-7 dk.), İstenilen Hareketlerin Tekrarını Temel Alan Hareketler (Temel Hareketler) (10-15 dk.), Dinlendirici Hareketler (5-7 dk.) olmak üzere 45 dakika olarak planlanmıştır. Program uygulamaları çocukların istek ve ilgileri dikkate alınarak zaman da esnek davranılmıştır.

Her bir eğitim programı üç ana bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler Isınma Hareketleri, İstenilen Hareketlerin Tekrarını Temel Alan Hareketler (Temel Hareketler), Dinlendirici Hareketlerdir.

Isınma Hareketleri (5-7 dk.): Uygulamanın ilk aşaması olan ısınma hareketleri; vücut ısısı arttırılarak vücudu esnetme ve germe hareketlerine hazırlayacak şekilde programda belirtilen beceriyi geliştirici hareketlerden oluşmaktadır.

İstenilen Hareketlerin Tekrarı (Temel Hareketler) (10-15 dk.): İkinci aşama olan istenilen hareketlerin tekrarında; daha çok güç gerektiren ana amacı belirlenen beceriyi geliştirecek olan hareketlerden oluşmaktadır.

Dinlendirici Hareketler (5-7 dk.): Son aşama olan dinlendirici hareketlerde ise; daha az efor gerektiren çocukların dinlenmesini sağlayan hareketlerden oluşmaktadır.

3.4.1.4 Gerekli Materyaller

-20-25 cm çapında plastik oyun topu (22 adet).

-10 cm çapında hafif ağırlıkta plastik top

-Basketbol (çocuk boy) topu (22 adet).

- Beyzbol top ayağı
- Plastik beyzbol sopası
- Beyzbol topu
- Trafik konisi (4 adet).

Programda yer alan beceriler; yürüme, yana adım, koşma, tek ayak üzerinde sıçrama, çift ayak ileri atlama, tek ayak sıçrayarak ileri atlama, galop sıçrama, el altından atılan topu yakalama, duran topa ayakla vurma, top sektirme, el altından top yuvarlama, el üstünden top fırlatma, duran bir topa beyzbol sopası ile vurma olarak belirlenmiştir.

Programda her uygulama için güvenlik kural ve önlemleride ayrıca yer almakradır. Programın değerlendirmesi, uygulamanın değerlendirilmesi ve çocukların değerlendirilmesi alt başlıklarında değerlendirme bölümü ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Ek-1 de bir günlük eğitim programı verilmiştir.

Eğitim programı verilmeyen, kontrol grubunu oluşturan Selçuklu Ayşah Bağımsız Anaokuluna devam eden çocukların öğretmenleriyle görüşülerek, verdiğimiz eğitim programı süresince onların işlediği günlük planlarında yer alan aktiviteler alınarak eğitim programında gösterilmiştir.

Ek-1 de bir günlük eğitim programı verilmiştir.

3.5 PROGRAMIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Psikomotor gelişimlerine yönelik belirlenen hedef, hedef davranışlar ve bu davranışların gerçekleştirilmesini sağlayacak 48 eğitim planı son kez gözden geçirilerek, iki çocuk gelişimi ve bir beden eğitimi ve spor uzmanının görüşüne sunulmuştur. Uzmanlar eğitim programında yer alan hareket ve oyunların çocukların psikomotor gelişim seviyelerine, seçilen hedef, hedef davranışlara uygunluğunu gözden geçirmişlerdir. Bunun yanı sıra hareket eğitiminin kolaydan zora doğru ilerleyen bir sıra takip edip etmediğini, programın motor gelişimin yanı sıra bilişsel ve sosyal gelişime yardımcı olabilecek düzeyde olup olmadığını ve programda kullanılması düşünülen materyallerin çocukların yaş gruplarına uygun şekilde seçilip seçilmediğini değerlendirmişlerdir.

Uzmanların önerileri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılarak programa son şekli verilmiş ve uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

3.6 VERİLERİN TOPLANMASI

3.6.1 Öntest Verileri

Testin uygulama ortamı; testin uygulama zamanını minimuma indirmek ve dikkati dağıtan şeyleri ortadan kaldırmak için teste başlamadan önce ortam düzenlenmiştir. Uygulamanın yapılacağı ortam, çocukların spor saatlerinde ve farklı aktivitelerinde kullanıldığı için birçok materyal ve spor aletini barındırmaktadır. Salonda bulunan materyaller uygulamayı engellemeyecek, dikkati dağıtmayacak şekilde toplanmış ve salon testin uygulanmasına uygun hale getirilmiştir.

Test için gerekli tüm materyaller önceden hazırlanmıştır.

BüKBÖT'ün uygulanmasında çocuklar 3'er kişilik gruplar halinde uygulamaya alınmıştır. Testinin uygulamasına geçmeden önce çocuklara gerekli açıklamalar yapılmıştır. Çocuğun yapacağı beceriyi anlamasını için uygulamanın ön denemesi araştırmacı tarafından yapılmıştır. Ölçme süresince çocuğun her beceriyi iki kez yapması sağlanmış ve her denemedeki performans kriteri ayrı ayrı puanlanmıştır. Çocuk tarafından yapılan becerinin puanlanmasında; çocuk bir davranış bölümünü doğru olarak yapmışsa 1 puan, doğru yapmamış ise 0 puan verilmiştir. Uygulama her çocuk için ortalama 15 dakika sürmüştür.

Uygulama daha çok oyun karakteri taşımış, çocukların becerilere karşı ilgilerini uyanık tutmak ve onların daha fazla performans göstermelerini sağlamak için sık sık cesaretlendirilmiş ve teşvik edilmiştir. Bunu yaparken testin yöntemlerinin dışına çıkılmamıştır. Örneğin; “güçlü fırlat” veya “daha uzağa sıçra” gibi komutlar verilmiştir.

3.6.2 Eğitim Programının Uygulanması

Ön testlerin uygulanmasının ardından 01 Mart-14 Mayıs 2010 tarihleri arasında, hareket temelli büyük kas beceri eğitimi programı ve oyun temelli büyük kas beceri eğitimi programı gruplara haftada ikişer gün ve günde 45 dakika olmak üzere 12 hafta süreyle araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Uygulamalar hareket temelli büyük kas

beceri eğitimi grubuna pazartesi-perşembe, oyun temelli büyük kas beceri eğitimi grubuna ise salı-cuma günleri yapılmıştır. Uygulamalar 15: 00-16: 00 saatleri arasında gerçekleştirilmiştir. Çocukların okula devam durumları, hastalıklar nedeniyle uygulama gruplarındaki çocuk sayılarında farklılıklar yaşanmıştır. Uygulama günü okula gelmeyen çocukların uygulamaları bir sonraki uygulama günü etkinlik öncesi ya da sonrasında telafi edilmiştir.

Araştırmacı, ilk haftalar da çocukların kendisine karşı yabancılık çekmemesi için anaokuluna uygulama öncesi misafir ya da günlük rutin uygulamalarına yardımcı olarak katılmıştır. Uygulamalar sırasında çaba gösterme ve söylenen komutlara uyma karşılığında, yarışmalı oyunlarda kazanan çocuk ya da gruplara aferin, alkış, övgü ve güdüleyici sözler, şeker, çikolata, hikaye kitabı vs. gibi ödülleri verimmiştir. Ayrıca çocukların istekleri de göz ardı edilmemiş, arta kalan zamanlarda erkek çocuklarıyla futbol maçı, kızlarla ise evcilik, doktorculuk vb. oyunlar da oynanmıştır.

Araştırmacı okula gittiğinde uygulamayı gerçekleştirmek için kullanacağı malzemeleri önceden temin etmiştir. Uygulamada kullanılacak materyaller ve sınıf düzeni uygulamadan önce araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Çocuklar gruplarına göre araştırmacı tarafından sınıflarından alınarak eğitim alanına getirilmiştir. Öncelikle çocuklarla karşılıklı sohbet edilmiş, günlük yaşantıları, o günkü çalışmanın içeriği ve kendilerinin yapmak istedikleri şeyler varsa onlar hakkında bilgi edinilerek uygulamalara başlanmıştır. Uygulamaların sonunda çocukların kendilerini değerlendirmeleri ve görüşlerini açıklamaları istenmiştir.

3.6.3 Sontest Verileri

Eğitimin tamamlanmasından sonra son testler oyun temelli büyük kas beceri, hareket temelli büyük kas beceri ve kontrol gruplarına BükBÖT (Büyük Kas Becerilerini Ölçme) Testi 2010 yılı Mayıs ayının son iki haftası içerisinde ön testlerin yapıldığı aynı ortam ve koşullarda uygulanmıştır.

3.7. VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE İSTATİSTİKSEL ANALİZİ

Çalışmada elde edilen veriler SPSS-13- paket programı kullanılarak bilgisayara kaydedilmiş aynı programla istatistiki analizler gerçekleştirilmiştir. Çalışmada yer alan gruplardaki çocuk sayıları 30'un altında olduğu için; istatistiksel analizlerde parametrik

olmayan (Non-Parametric) testler kullanılmıştır. Çalışmaya alınan deneme ve kontrol gruplarındaki çocukların deneme öncesi (ön-test) ve deneme sonrası (son-test) Büyük Kas Beceri Ölçme Testinden aldıkları puanların karşılaştırılmasında Kruskal Wallis Testi, deneme ve kontrol gruplarındaki çocukların deneme öncesi (ön-test) ve deneme sonrası (son-test) puanları arasında bir farklılaşmanın olup olmadığı ise Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi ile test edilmiştir.

Kruskal Wallis Analizi sonucunda grup ortalamaları arasındaki farkın anlamlı çıkması durumunda farkın hangi gruptan veya gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için grup ortalamaları tek tek Mann Whitney U-Testi ile karşılaştırılmıştır.

Kruskal Wallis Testi: İlişkisiz ya da daha çok örneklem ortalamasının birbirlerinden anlamlı farklılık gösterip göstermediğini test eder. Analizde k tane örneklemin bir bağımlı değişkene ait puanları karşılaştırılır. Bu test;

- a) Bağımlı değişkenin en az sıralama ölçeğinde,
- b) Gözlemlerin birbirinden bağımsız olmasını gerektirir.

c) Analiz, “puanların grup değişkenine göre oluşturulan her bir alt grupta (örnekleme) normal dağılım ve varyanslarının eşitliği” varsayımlarını gerektirmediği için tek yönlü varyans analizine alternatif bir tekniktir (Büyüköztürk, 2007).

Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi: Diğer adı da Wilcoxon eşleştirilmiş çiftler testi olarak bilinen bu teknik, ilişkili ölçüm setine ait puanlar arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla kullanılır. Bu test, ilişkili iki ölçüm setine ait fark puanlarının yönünün yanı sıra miktarlarını da dikkate alır.

- a) Bağımlı değişkenin en az sıralama ölçeğinde olmasını,
- b) Gözlem çiftlerinin birbirinden bağımsız olmasını gerektirir (Büyüköztürk, 2007).

Mann Whitney U-Testi: Mann Whitney U-testi, iki ilişkisiz örneklemden elde edilen puanların birbirlerinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini test eder. U-testi,

- a) Bağımlı değişkenin en az sıralama ölçeğinde,
- b) Gözlemlerin birbirinden bağımsız olmasını gerektirir (Büyüköztürk, 2007).

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmada ele alınan denencelerin test edilmesine ilişkin bulgular sunulmuş, elde edilen bulgulara dayanılarak yorumlar yapılmıştır.

Bu çalışma Oyun ve Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim Programlarının 4-5 yaş çocukların büyük kas becerilerine etkisini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

4.1. Oyun ve Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim Programının 4-5 Yaş Çocuklar Üzerindeki Etkisine İlişkin Öntest Bulguları ve Yorum

Oyun ve Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim Programlarının çocukların büyük kas becerilerine etkisi araştırılmıştır. Uygulamadan önce her üç grupta yer alan çocuklara öntest uygulanarak büyük kas becerileri düzeylerine ilişkin öntest puanları hesaplanmıştır.

1.2. ve 3. Denenceye İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmada ele alınan;

Birinci Denence; “Oyun Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan deneme grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi öntest puan ortalamaları ile kontrol grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi öntest puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur”.

İkinci Denence; “Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan deneme grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi öntest puan ortalamaları ile kontrol grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi öntest puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur”.

Üçüncü Denence; “Oyun Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan deneme grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi öntest puan ortalamaları ile

Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi öntest puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur”.

Bu denenceleri test etmek için Oyun grubuna uygulanan Oyun Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim Programı, Hareket grubuna uygulanan Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim Programının uygulanmasından önce, deneme ve kontrol gruplarına “Büyük Kas Beceri Ölçme Testi” uygulanarak puanları hesaplanmıştır. Çalışmaya alınan deneme ve kontrol gruplarındaki çocukların eğitim öncesi Büyük Kas Beceri Ölçme Testi alt test ve toplamından aldıkları puanların Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1: Deneme ve Kontrol Gruplarında Yer Alan Çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi’nin Alt Test ve Toplamından Aldıkları Öntest Puanlarına Ait Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Grup		N	$\bar{X}$	Ss	Sıra Ort.	sd	X^2	P
Lokomotor	Oyun	22	32.45	5.12	38.14	2	2.481	.289
	Hareket	22	29.64	7.74	30.73			
	Kontrol	21	30.33	6.84	30.00			
Nesne Kontrol	Oyun	22	24.04	5.30	31.95	2	1.832	.400
	Hareket	22	25.45	4.69	37.23			
	Kontrol	21	22.62	6.03	29.67			
Büyük Kas Beceri	Oyun	22	56.50	8.38	35.52	2	.998	.607
	Hareket	22	55.09	10.05	33.50			
	Kontrol	21	52.95	11.75	29.83			

Tablo 4.1’e göre çalışmaya alınan çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi (BüKBÖT)’nin Lokomotor Beceriler alt testinden aldıkları ön-test puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir [$X^2_{(sd=2, n=65)}=2.481, p>.05$]. Oyun temelli büyük kas beceri eğitimi verilen gruptaki çocukların lokomotor ön-test puanlarının sıra ortalaması 38.14, hareket temelli büyük kas beceri eğitimi verilen gruptaki çocukların lokomotor öntest puanlarının sıra ortalaması 30.73, kontrol grubundaki çocukların lokomotor öntest puanlarının sıra ortalaması ise 30.002’dir.

Büyük Kas Becerilerini Ölçme Testi'nin Nesne Kontrol Beceriler Alt testinden alınan öntest puanlarının sıra ortalaması Oyun temelli büyük kas beceri eğitimi verilen gruptaki çocuklar için 31.95, hareket temelli büyük kas beceri eğitimi verilen gruptaki çocuklar için 37.23, kontrol grubundaki çocuklar için 29.67 olarak bulunmuştur. Bu üç grubun nesne kontrol beceri öntest puanlarına ilişkin $X^2_{(sd=2, n=65)}$ değeri ise 1.832 dir. Bu bulguya göre deney ve kontrol gruplarının nesne kontrol öntest puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur ($p > .05$).

Tablo 4.1 incelendiğinde oyun temelli büyük kas beceri eğitimi verilen gruptaki çocukların büyük kas beceri öntest sıra ortalamasının 35.52; hareket temelli büyük kas beceri eğitimi verilen gruptaki çocukların büyük kas beceri öntest sıra ortalamasının 33.50; kontrol grubundaki çocukların büyük kas beceri öntest sıra ortalaması ise 29.83 olduğu görülmektedir. Deneme ve kontrol grubundaki çocukların testin toplamından aldıkları öntest puanlarının sıra ortalamaları arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı değildir [$X^2_{(sd=2, n=65)} = .998, p > 0.05$].

Saygın vd (2005), 10-12 yaş erkek çocuklara 16 hafta süresince uygulanan hareket eğitiminin fiziksel uygunluk parametreleri üzerine etkisini incelemek amacıyla yaptıkları çalışmada; yaşları 10 ile 12 yaş arasında bulunan, 80 deneme ve 122 kontrol grubu olarak toplam 202 öğrenci almışlardır. Hareket eğitiminin etkisini araştırmak için boy, vücut ağırlığı, kavrama ve bacak kuvveti, dikey sıçrama ve anaerobik güç maks. VO_2 , esneklik, beden kompozisyonu ve sprint ölçüm ve testleri yapmışlardır. Deneme ve kontrol grubu öntest değerleri arasında, tüm değişkenlerde anlamlı farklılığa rastlanmazken, kavrama kuvveti parametresinde ($p < 0.01$) farkın anlamlı olduğunu kaydetmişlerdir.

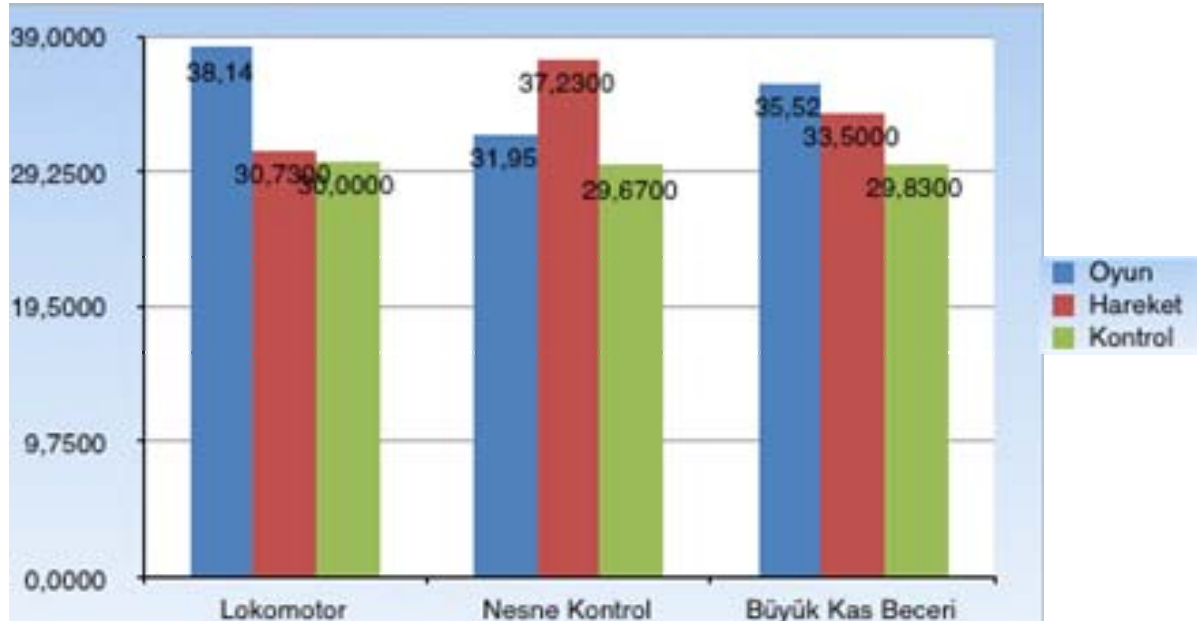
Özkan vd (2010)'nin yaptığı "Hareket Eğitiminin Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki 5-6 Yaş Grubu Çocuklarda Fiziksel ve Motor Gelişime Etkisi isimli çalışmalarında; öntest-sontest desenli deneysel yöntem uygulanmıştır. Kontrol grubu (KG) normal eğitim uygulayan grup, deneme grubu (DG) ise hareket eğitimi programına tabi tutulan gruptur. Çalışmada fiziksel ölçümler (boy, vücut ağırlığı) aynı kişi tarafından ön ve son test şeklinde alınarak bir forma kaydedilmiştir. Okulöncesi çocukların motor performanslarını ölçmek amacıyla Motris, Atwater, Williams ve Wilmore'un 1980 yılında geliştirdikleri motor performans test protokolü kullanılmıştır.

Elde edilen sonuçlara göre DG ve KG kız ve erkek deneklerin ön test değerleri karşılaştırıldığında boy uzunluğu, VA, BKİ arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Motorik parametreler incelendiğinde, DG ve KG kız deneklerin ön test değerleri göre çabukluk, tenis topu fırlatma, durarak uzun atlama, denge ve yakalama testlerinin arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > 0, 05$). Sürat testi analiz sonuçlarına göre deney ve kontrol grubu arasında anlamlı bir fark vardır ($p < 0, 05$). DG ve KG erkek deneklerin ön test değerleri göre çabukluk, sürat, durarak uzun atlama ve yakalama testlerinin arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > 0, 05$). Yalnızca denge ve tenis topu fırlatma testi analiz sonuçlarına göre deneme ve kontrol grubu arasında anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymuşlardır ($p < 0, 05$).

Aldemir (2010)'in yaptığı dans ve drama eğitiminin 10-14 yaş arındaki çocuklarda motor özelliklerin gelişimine etkisinin incelenmesi adlı çalışmasında; 10-14 yaşlarındaki 114 kız ve erkek çocukları araştırmasına dahil edilmiştir. Uygulama grubuna, 10 hafta süre ile yaratıcı drama ve dans aktiviteleri uygulamış, kontrol grubunu ise bu programa dahil etmemiştir. Verilen eğitimin etkisini araştırmak için çocukların boy, vücut ağırlığı, esneklik, dinamik denge, dikey sıçrama, durarak uzun atlama, koordinasyonu belirlemek için altıgen testi, sürat ve ivmeleme için 10m. ve 30m. sprint testi ve çabukluk için yan-yön testi ölçümlerini almıştır. Uygulama ve kontrol grubu öntest değerleri arasında, tüm değişkenlerde anlamlı farklılığa rastlanmadığını kaydetmiştir.

Bu sonuçlar araştırmadan elde edilen sonuçları desteklemektedir. Buna göre, araştırma bulgularına göre denence 1-2 ve 3 kabul edilmiştir.

Grafik 1: Deneme ve Kontrol Gruplarında Yer Alan Çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi'nin Alt Testlerinden Aldıkları Ön-test Puan Ortalamalarının Grafik ile Gösterimi

4.2 Oyun ve Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim Programının 4-5 Yaş Çocuklar Üzerindeki Etkisine İlişkin Sontest Bulguları ve Yorum

Programın çocukların büyük kas becerilerine etkisini belirlemek amacıyla Oyun ve Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim Programlarının çocukların büyük kas becerileri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çocukların büyük kas becerilerindeki farklılaşmayı ortaya koyabilmek amacıyla oyun ve hareket grubunda yer alan çocuklara 12 hafta süreyle bir gruba “Oyun Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim Programı” ve diğer bir gruba “Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim Programı” uygulanmıştır. Kontrol grubunda yer alan çocuklara ise, okulda aldıkları okulöncesi eğitim programına destek her hangi bir program uygulanmamıştır. Uygulamadan sonra her üç grupta yer alan çocuklara sontestler yapılarak büyük kas becerileri düzeylerine ilişkin puanları hesaplanmıştır.

4.5. ve 6. Denenceye İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu bölümde ele alınan;

Dördüncü Denence; “Oyun Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan deneme grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi son test puan ortalamaları ile kontrol grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır”.

Beşinci Denence; “Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan deneme grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi son test puan ortalamaları ile kontrol grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır”.

Altıncı Denence; “Oyun Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan deneme grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi son test puan ortalamaları ile hareket Temelli Kaba Motor Beceri Eğitim programına katılan çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır”.

Bu denemeleri test etmek için Oyun grubuna uygulanan Oyun Temelli Beceri Eğitim programı, Hareket grubuna uygulanan Hareket Temelli Beceri Eğitim programından sonra, oyun ve hareket grubuna “Büyük Kas Beceri Ölçme Testi” uygulanarak puanları hesaplanmıştır. Kontrol grubuna ise okulöncesi eğitim programına ek bir program uygulanmamıştır. Çalışmaya alınan deneme ve kontrol gruplarındaki çocukların eğitim sonrası Büyük Kas Beceri Ölçme Testi alt test ve toplamından aldıkları puanların Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2: Deneme ve Kontrol Gruplarında Yer Alan Çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi’nin Alt Test ve Toplamından Aldıkları Son Test Puanlarına Ait Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Grup		n	$\bar{X}$	ss	Sıra Ort.	Sd	X ²	P
Lokomotor	Oyun	22	43.18	2.06	50.98 ^a	2	37.25	.000
	Hareket	22	36.36	6.86	31.27 ^b			
	Kontrol	21	30.33	5.35	15.98 ^c			
Nesne Kontrol	Oyun	22	33.32	6.45	45.30 ^a	2	21.71	.000
	Hareket	22	28.86	4.49	34.45 ^b			
	Kontrol	21	23.38	5.53	18.60 ^c			
Büyük Kas Beceri	Oyun	22	76.50	7.46	50.25 ^a	2	36.34	.000
	Hareket	22	65.23	9.03	32.43 ^b			
	Kontrol	21	53.76	9.34	15.52 ^c			

abc: Farklı harf taşıyan sıra ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlıdır ($P<0.05$).

Tablo 4.2’de görüldüğü gibi, oyun temelli büyük kas beceri eğitim grubundaki çocukların lokomotor sontest sıra ortalaması 50.98, hareket temelli büyük kas beceri eğitim grubundaki çocukların lokomotor sontest sıra ortalaması 31.27, kontrol grubundaki çocukların lokomotor sontest sıra ortalaması ise 15.98 olarak bulunmuştur. Deneme ve kontrol gruplarının lokomotor sontest $X^2_{(sd=2, n=65)}$ değeri ise 37.247’dir.

“Büyük Kasları Ölçme Testi”nin Nesne Kontrol alt testine ait sontest sıra ortalamaları incelendiğinde oyun temelli büyük kas beceri eğitim grubundaki çocukların nesne kontrol son-test sıra ortalaması 45.30, hareket temelli büyük kas beceri eğitim grubundaki çocukların nesne kontrol sontest sıra ortalaması 34.45, kontrol grubundaki çocukların nesne kontrol sontest sıra ortalaması ise 18.60’dır. Deneme ve kontrol gruplarının nesne kontrol sontest $X^2_{(sd=2, n=65)}$ değeri ise 21.712 olarak bulunmuştur.

Çalışmaya katılan çocukların Büyük Kas Beceri sontest puanlarına ait değerlerin yer aldığı tablo 2 incelendiğinde; Oyun temelli büyük kas beceri eğitimi alan çocukların büyük kas beceri son-test sıra ortalamasının 50.25, hareket temelli büyük kas beceri eğitimi alan çocukların büyük kas beceri sontest sıra ortalamasının 32.43, kontrol grubundaki çocukların büyük kas beceri sontest sıra ortalamasının ise 15.52 olduğu görülmektedir. Deneme ve kontrol gruplarının lokomotor sontest $X^2_{(sd=2, n=65)}$ değeri ise 36.336 dır.

Tablo 4.2 incelendiğinde, üç farklı sontest puanın (Lokomotor, Nesne Kontrol ve Büyük Kas Beceri Toplam Puanı) her birinde de en yüksek sıra ortalamaya, Oyun Temelli Büyük Kas Eğitim Programına katılan çocukların sahip olduğu görülmektedir. Bu grubu takiben en yüksek ikinci sıra ortalamaya Hareket Temelli Büyük Kas Eğitim Programına katılan çocuklar sahiptir. En düşük sıra ortalamasının ise kontrol grubundaki çocuklara ait olduğu görülmektedir. Gruplar arası farkın kaynağını bulmak için Mann-Whitney U testi ile yapılan ikili grup karşılaştırmaları sonucunda üç farklı sontest puanında da grup (oyun, hareket, kontrol) sıra ortalamaları arasında farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p<0.05$).

Sevimay (1986) okulöncesi çağı çocuklarının motor performanslarını incelemiştir. Araştırma 3–6 yaş çocukların motor performanslarının saptanması amacıyla yapılmıştır. Morris, Atwater, Williams ve Wilmore (1980) tarafından geliştirilen “motor performans testi” uygulanmış ve sonuç olarak çocukların denge, çabukluk, yakalama ve atlama performanslarındaki en önemli ilerleme dört ve beş yaşları arasında, fırlatma ve koşu performanslarındaki en önemli ilerleme ise beş altı yaşları arasında meydana geldiği bulunmuştur.

Evridiki vd (2004) motor performans üzerine gelişimsel olarak uygun müzik ve hareket programının etkilerini araştırmışlardır. Gelişimsel olarak uygun müzik ve hareket programının okulöncesi çocukların sıçrama ve dinamik denge performanslarını pozitif yönde etkilediği sonucuna varılmıştır.

Altınkök (2006) 16 haftalık beden eğitimi program tasarısının, 5–6 yaş okulöncesi dönemindeki çocuklara uygulanarak, çocukların temel motor becerilerinin gelişimine etkisini incelenmiştir. Araştırması, 5–6 yaş çocuk grubundan oluşmuş, 30 öğrenci deney (15 kız 15 erkek) ve 30 öğrenci kontrol (16 kız 14 erkek) grubu olarak toplam 60 öğrenci gönüllü olarak katılmıştır. Bu programın deney ve kontrol grupları üzerindeki, dengede durma (statik ve dinamik), dikey sıçrama, sıçrama yüksekliği, esneklik, durarak uzun atlama, tenis topu fırlatma, kavrama kuvveti (hand grip), parmaklar ile sıkma kuvveti (pinç grip), çeviklik ve sürat gibi temel motor beceriler arasındaki farklılıklar incelenmiştir. Sonuç olarak, beden eğitimi program tasarısının 5–6 yaş çocuklarda temel motor becerilerini olumlu yönde etkilediğini kaydetmişlerdir.

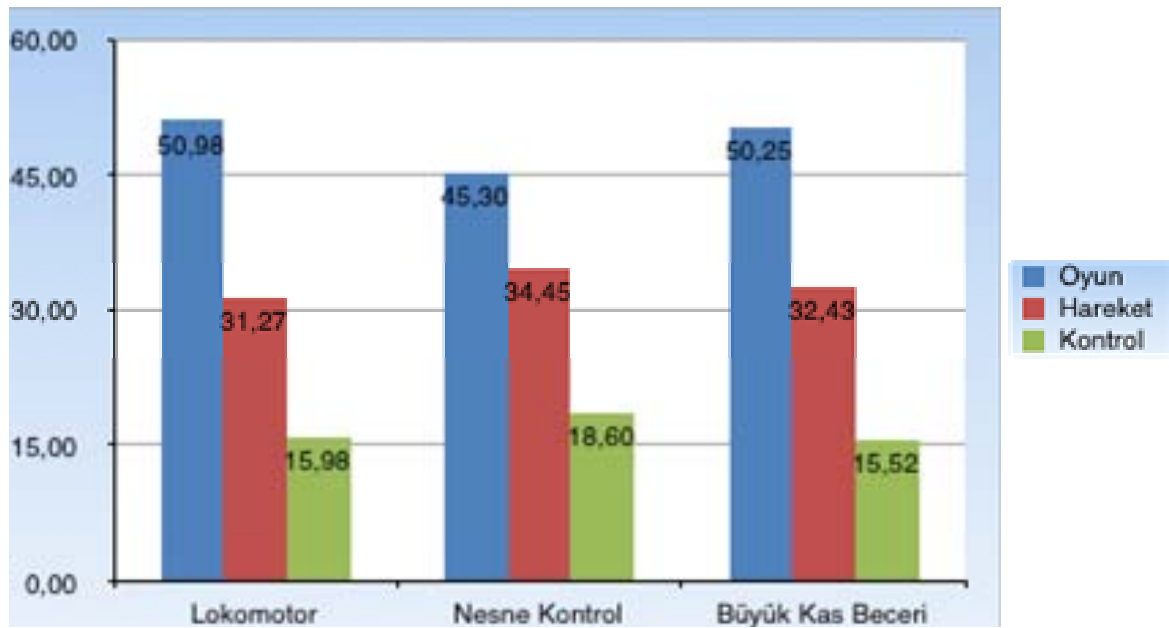
Demiral (2010)’un yaptığı çalışmasında, judo sporuyla uğraşan 7–12 yaş grubu çocuklarda (bay-bayan), judo eğitsel oyunlarının motor becerilerin gelişimine etkisini araştırmıştır. Uygulama grubu $n=40$ ve kontrol grubu $n=40$ çocuk olmak üzere çalışmaya başlamış, uygulama grubu=38, kontrol grubu $n=31$ çocuk olarak çalışmasını tamamlamıştır. Bu çalışma 12 ay sürmüştür. Çalışma sonucunda uygulama ve kontrol grubu parametreleri arasında $p<0,05$ anlamlı ve $p<0,01$ çok anlamlı düzeyinde farklılıklar tespit edildiğini kaydetmiştir.

Bu sonuçlara göre; Oyun ve Hareket Temelli Büyük Kas Eğitim Programlarının okulöncesi eğitim kurumlarında verilen eğitime göre Büyük Kas becerileri üzerinde

daha etkili olduğu söylenebilir. Ayrıca Oyun Temelli Büyük Kas Eğitim Programı, Hareket Temelli Büyük Kas Eğitim Programına göre çocukların büyük kas becerileri üzerinde daha etkilidir.

Araştırma bulgularına göre denence 4-5 ve 6 kabul edilmiştir.

Grafik 2: Deneme ve Kontrol Gruplarında Yer Alan Çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi'nin Alt Testlerinden Aldıkları Sontest Puan Ortalamalarının Grafik ile Gösterimi

4.3 Oyun Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim Grubunun Öntest ve Sontest Ölçümleri Arasındaki Farklara İlişkin Bulgular ve Yorum

Uygulamadan sonra oyun temelli büyük kas beceri eğitim grubunda yer alan çocuklara sontest uygulanarak, öntest sonuçlarıyla karşılaştırılıp büyük kas becerileri düzeylerine ilişkin puanları hesaplanmıştır.

7. Denenceye İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmada Ele Alınan Yedinci Denence; “Oyun Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan deneme grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi öntest puan ortalamaları ile sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır”.

Bu denenceyi test etmek için Oyun temelli büyük kas beceri eğitimi verilen Deneme grubu çocuklarının Lokomotor Beceri, Nesne Kontrol Beceri ve Büyük Kas Beceri öntest-sontest puanlarının farklılaşıp farklılaşmadıklarını test etmek amacıyla, grubun deneme öncesi ve deneme sonrası puanları Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi ile karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmaya ilişkin değerler tablo 4.3’de verilmiştir.

Tablo 4.3: Oyun Temelli Kaba Motor Beceri Eğitimi Verilen Deneme Grubu Çocukların Lokomotor, Nesne Kontrol ve Büyük Kas Beceri Öntest-Sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Öntest – Sontest		N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	Z	P
Lokomotor	Negatif	0	.00	.00	-4.112*	.000
	Pozitif	22	11.50	253.00		
	Eşit	0				
Nesne Kontrol	Negatif	3	3.33	10.00	-3.552*	.000
	Pozitif	17	11.76	200.00		
	Eşit	2				
Büyük Kas Beceri	Negatif	1	1.50	1.50	-4.061*	.000
	Pozitif	21	11.98	251.50		
	Eşit	0				

* Negatif sıralar temeline dayalı

Tablo 4.3’de görüldüğü üzere oyun temelli büyük kas beceri eğitimi verilen deneme grubu çocuklarının Büyük Kas Becerilerini Ölçme Testinin Lokomotor Beceriler alt testi öntest-sontest puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($z=-4.112$, $p<0.05$). Aynı şekilde nesne kontrol ($z=-3.552$, $p<0.05$) ve büyük kas becerileri ($z=-4.061$, $p<0.05$) öntest-sontest puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Üç ayrı puan (Lokomotor, Nesne Kontrol ve Büyük Kas Beceri) için fark puanlarının sıra ortalaması ve sıra toplamaları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, yani sontest puanı lehine olduğu görülmektedir.

Dadkhah (2004) 4–6 yaş seksen çocuk üzerinde yaptığı araştırmada ince motor beceriler üzerine gelişimsel oyunun etkisini incelemiştir. Çocukların El göz koordinasyonu, el-el koordinasyonu ve el beceri hızı ön test son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılarak ölçülmüştür. Araştırma sonuçları gruplar arasında farklılıkların önemli olduğunu göstermiştir.

Isenberg ve Jalongo (2001) oyun sırasında, bedeninin aktif olması gerektiğinden çocuklara ince ve kaba motor becerilerini geliştirmelerine yönelik birçok fırsat verdiği ve kademeli olarak kendi vücutları üzerindeki kontrollerini artırmalarına yardımcı olduğu ifade edilmektedir.

Kuru (2009) dokuz yaş çocuklarının psikomotor gelişimlerine oyunun etkisi isimli çalışmasında; öntest-sontest kontrol gruplu model kullanmıştır. Öntest ve sontestde çocuklara motor performanslarını ölçmek amacıyla Morris, Atwater, Williams ve Wilmore'un 1980 yılında 3-10 yaşlarındaki çocukların kaba motor yeteneklerini ölçmek üzere geliştirdikleri motor performans testi uygulanmış olup, çocukların atma, tutma, sıçrama, koşma, durma, becerileri ölçmüştür. Çalışmaya kız-erkek 146 öğrenci katılmıştır. Deney grubuna, 14 hafta boyunca 2 saatlik seanslarla beden eğitimi öğretmenin veya dersin öğretmenin gözetiminde ve yardımıyla ince ve kaba motor becerilerini geliştireceği düşünülen oyunlar oynatılmıştır. Sonuç olarak deney grubunda cinsiyet ayrımı yapılmadan oyun öncesi ve sonrası değerler arasında sontest lehine anlamlı bir fark olduğunu kaydetmiştir.

Lokomotor, Nesne Kontrol ve Büyük Kas Beceri için fark puanları dikkate alındığında, ortaya çıkan farkın sontest puanı lehine olduğu, çocuklara verilen oyun eğitiminin çocukların büyük kas becerilerini geliştirmede önemli bir etkisinin olduğu görülmektedir.

Araştırma bulgularına göre denence 7 kabul edilmiştir.

4.4 Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim Grubunun Öntest ve Sontest Ölçümleri Arasındaki Farklara İlişkin Bulgular ve Yorum

Uygulamadan sonra hareket temelli büyük kas beceri eğitim grubunda yer alan çocuklara sontest uygulanarak, öntest sonuçlarıyla karşılaştırılıp büyük kas becerileri düzeylerine ilişkin puanları hesaplanmıştır.

8. Denenceye İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmada ele alınan sekizinci denence; “Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan deneme grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi öntest puan ortalamaları ile sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır”.

Bu denenceyi test etmek için Hareket temelli büyük kas beceri eğitimi verilen Deneme grubu çocuklarının Lokomotor Beceri, Nesne Kontrol Beceri ve Büyük Kas Beceri öntest-sontest puanlarının farklılaşıp farklılaşmadıklarını test etmek amacıyla, grubun deneme öncesi ve deneme sonrası puanları Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi ile karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmaya ilişkin değerler tablo 4.4’de verilmiştir.

Tablo 4.4: Hareket Eğitimi Verilen Deneme Grubu Çocukların Lokomotor, Nesne Kontrol ve Büyük Kas Beceri Öntest-Sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Öntest-Sontest		N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	Z	P
Lokomotor	Negatif	2	11.25	22.50	-3.237*	.001
	Pozitif	19	10.97	208.50		
	Eşit	1				
Nesne Kontrol	Negatif	0	.00	.00	-3.415*	.001
	Pozitif	15	10.97	120.00		
	Eşit	7				
Büyük Kas Beceri	Negatif	1	6.50	6.50	-3.898*	.000
	Pozitif	21	11.74	246.50		
	Eşit	0				

* Negatif sıralar temeline dayalı

Tablo 4.4’de görüldüğü üzere hareket temelli büyük kas beceri eğitimi verilen deneme grubu çocuklarının Büyük Kas Becerilerini Ölçme Testinin Lokomotor Beceriler alt testi öntest-sontest puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($z=-3.237$, $p<0.05$). Aynı şekilde nesne kontrol ($z=-3.415$, $p<0.05$) ve büyük kas becerileri ($z=-3.898$, $p<0.05$) öntest-sontest puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Üç ayrı puan (Lokomotor, Nesne Kontrol ve Büyük Kas Beceri) için fark puanlarının sıra ortalaması ve sıra toplamı dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, yani sontest puanı lehine olduğu görülmektedir. Bu

sonuçlara göre, çocuklara verilen hareket eğitiminin çocukların büyük kas becerilerini geliştirmede önemli bir etkisinin olduğu görülmektedir.

Müniroğlu (1995) Ankara'daki anaokullarına devam eden dört-beş yaş grubu çocukların motor gelişim düzeylerine etki eden bazı faktörlerin incelendiği araştırmada, toplam 320 çocuğa dört aşamalı büyük motor gelişim düzeylerini saptamaya yönelik sabit uzun atlama, dinamik ve statik denge ile koşu testleri uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, resmi anaokullarına devam eden çocukların motor performans değerlerinin, özel anaokuluna devam eden çocuklarından daha iyi olduğu, beş yaş çocuklarının dört yaş çocuklarına göre motor performans değerlerinin daha yüksek olduğu, cinsiyette ise sabit uzun atlama ve koşu (çabukluk) derecelerinde erkek çocukların daha başarılı olduğu, motor performans derecelerini, ev ortamı ve çevresel şartlar, anne-babanın geçmişte spor yapma durumları ve arkadaş sayısının da etkilediği saptanmıştır.

Kayapınar ve Pehlivan (2002) 6–7 yaş grubu çocuklarda 8 hafta süre ile uyguladıkları hareket eğitimi programının, çift el-göz koordinasyonu ve reaksiyon sürelerine etkisini araştırmıştır. Araştırma sonucunda hareket eğitimine katılan çocukların el-göz koordinasyonları ve reaksiyon sürelerinde iyileşmeler tespit edilmiştir.

Şen (2004) yaptığı çalışmada, anaokuluna devam eden altı yaş çocukların motor gelişimlerine beden eğitimi çalışmalarının etkisini incelemiştir. Araştırmayı öntest-sontest kontrol gruplu deneysel desenle Ankara Üniversitesi'ne bağlı üç anaokulunun altı yaş gruplarına devam eden 20 deney ve 20 kontrol olmak üzere toplam 40 denek üzerinde yürütmüştür. Veri toplama aracı olarak Hirst et al (1986) tarafından geliştirilen okul öncesi çocukların motor performanslarını değerlendirme testini kullanmıştır. Deney grubundaki çocuklara motor becerilerin gelişimini destekleyici on iki haftalık, haftada iki gün, kırk beşer dakikalık toplam yirmi dört seanslık beden eğitimi programı uygulamıştır. Kontrol grubundaki çocuklar bu eğitim programına katılmamıştır. Sonuç olarak deneysel işlemin, deney grubu lehine sabit uzun atlama ve dinamik denge alt testi performanslarında $p<.01$, statik denge ve koşu alt testi performanslarında $p<.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık yarattığı gözlenmiştir. Ayrıca araştırma kapsamındaki çocukların motor performans değerlendirme testinden aldıkları puanlar gruplara göre

karşılaştırıldığı analiz sonuçlarında, deney grubu kız çocukların uygulanan eğitim programından erkek çocuklardan daha fazla yararlandıkları saptanmıştır.

Kırıcı (2008) özel okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden 4–6 yaş çocuklara yönelik uygulanan 8 haftalık hareket eğitiminin çocukların motor performanslarını etkileyip etkilemediğini araştırmıştır. Hareket eğitimi uygulanan grubu (deney grubu) 120 ve hareket eğitimi uygulanmayan grubu ise (kontrol grubu) 120 çocuk oluşturmaktadır. Okulöncesi çocukların motor performanslarını ölçmek amacıyla motor performans testini kullanmıştır. Deney grubuna sekiz hafta süresince, çocukların temel motorik gelişim seviyeleri ve okulöncesi eğitim hedefleri göz önüne alınarak hazırlanan hareket eğitimi programını uygulamıştır. Analiz sonuçlarına göre tenis topu fırlatma dışındaki diğer testler arasındaki farkın istatistiksel olarak önemli bulunduğunu kaydetmiştir.

Bu sonuçlar araştırmadan elde edilen sonuçları desteklemektedir. Araştırma bulgularına göre denence 8 kabul edilmiştir.

4.5 Kontrol Grubunun Öntest ve Sontest Ölçümleri Arasındaki Farklara İlişkin Bulgular ve Yorum

Uygulamadan sonra kontrol grubunda yer alan çocuklara sontest yapılarak, ön-test puanlarıyla karşılaştırılıp büyük kas becerileri düzeylerine ilişkin puanları hesaplanmıştır.

9. Denenceye İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmada Ele Alınan Dokuzuncu Denence; “Kontrol grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi ön-test puan ortalamaları ile sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur”.

Bu denenceyi test etmek için eğitim almayan Kontrol Grubu çocuklarının Büyük Kas Becerilerini Ölçme Testinin hem lokomotor hem de nesne kontrol alt testleri ön-test ve son-test puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını anlamak için veriler Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi ile sınanmıştır. Karşılaştırmaya ilişkin değerler tablo 4.5’de verilmiştir.

Tablo 4.5: Kontrol Grubu Çocuklarının Lokomotor, Nesne Kontrol ve Büyük Kas Beceri Öntest-Sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Öntest-Sontest		N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	Z	P
Lokomotor	Negatif	7	7.86	55.00	-.289*	.773
	Pozitif	8	8.13	65.00		
	Eşit	6				
Nesne Kontrol	Negatif	5	7.80	39.00	-1.793*	.073
	Pozitif	12	9.50	114.00		
	Eşit	4				
Büyük Kas Beceri	Negatif	6	10.33	62.00	-1.341*	.180
	Pozitif	13	9.85	128.00		
	Eşit	2				

* Negatif sıralar temeline dayalı

Tablo 4.5’de görüldüğü üzere eğitim verilmeyen kontrol grubu çocuklarının Büyük Kas Becerilerini Ölçme Testinin Lokomotor Beceriler alt testi öntest- sontest puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($z=-.289$, $p>0.05$). Aynı şekilde nesne kontrol ($z=-1.793$, $p>0.05$) ve büyük kas becerileri ($z=-1.341$, $p>0.05$) öntest-sontest puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Üç ayrı puan (Lokomotor, Nesne Kontrol ve Büyük Kas Beceri) için fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamaları dikkate alındığında, fark gözlenememesinden dolayı negatif sıralar, yani sontest puanı aleyhine olduğu görülmektedir. Çocuklara eğitim verilmemesinden dolayı üç aylık sürede normal gelişim süreçlerinde çocukların büyük kas becerilerinin gelişmediği görülmektedir.

Arıkan (2002) Ankara'daki Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Fiziksel Aktivite Programlarının İncelenmesi adlı araştırmada, Ankara'daki resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan fiziksel aktivite programlarının belirlenmesi ve bazı önerilerin geliştirilmesini amaçlamıştır. Araştırma 114 özel ve 70 resmi kurumda olmak üzere toplam 184 okulöncesi eğitim kurumu üzerinde yürütülmüştür. Araştırma verilerini toplamak amacıyla, uzman görüşlerine başvurularak oluşturulan gözlem formu, birebir görüşmeler yoluyla cevaplanmış ve frekans dağılım tabloları ile yüzde dağılımları tablolastırılarak yorumlanmıştır.

Gallahue (2002)'ye göre ise çocukların hareketlerinde biyolojik ve çevresel faktörlerin etkisiyle ortaya çıkan farklılıkların, süreç ve başarıdaki değişimlerini gözleyerek anlamak mümkündür. Bu çalışmada oyun ve hareket eğitimi programına katılımın çocukların motor performansları üzerindeki etkililiği, ön ve son-testte aldıkları derecelerdeki değişimler izlenerek ortaya konmaya çalışılmıştır.

Bulunan sonuçlara göre; Kontrol Grubu çocuklarının öntest-sontest puan ortalamaları arasında fark yoktur. Çocukların sadece okullarındaki müfredatta yer alan aktiviteleri uyguladıkları hatırlatıldığında verilen Eğitim Programlarının olumlu yönde etkisinin göz ardı edilemeyeceği ortaya çıkmaktadır.

Araştırma bulgularına göre denence 9 kabul edilmiştir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgulara dayalı sonuçlar ve sonuçlara dayalı öneriler yer almaktadır.

5.1 SONUÇ

Yapılan bu çalışma dört-beş yaş grubu çocuklara uygulanan Oyun ve Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim Programlarının 4-5 yaş çocuklarının büyük kas becerilerine etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmada, temel problem doğrultusunda test edilen denencelere dayalı olarak şu sonuçlara varılmıştır.

1. Oyun Temelli Büyük Kas Beceri eğitim programına katılan deneme grubu çocukların, lokomotor ön-test puanlarının sıra ortalaması 38.14, kontrol grubundaki çocukların lokomotor öntest puanlarının sıra ortalaması ise 30.002'dir. Büyük Kas Becerilerini Ölçme Testi'nin Nesne Kontrol Beceriler Alt testinden alınan öntest puanlarının sıra ortalaması oyun temelli büyük kas beceri eğitimi verilen gruptaki çocuklar için 31.95, kontrol grubundaki çocuklar için 29.67 olarak bulunmuştur. Oyun temelli büyük kas beceri eğitimi verilen gruptaki çocukların büyük kas beceri öntest sıra ortalaması 35.52, kontrol grubundaki çocukların büyük kas beceri öntest sıra ortalaması ise 29.83 olarak bulunmuştur. Bu nedenle araştırmada Oyun Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan deneme grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi öntest puan ortalamaları ile kontrol grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi öntest puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde fark olmayacağı yönünde kurulan denence 1 kabul edilmiştir.

2. Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan deneme grubu çocukların, Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitimi verilen gruptaki çocukların lokomotor öntest puanlarının sıra ortalaması 30.73, kontrol grubundaki çocukların

lokomotor öntest puanlarının sıra ortalaması ise 30.002'dir. Büyük Kas Becerilerini Ölçme Testi'nin Nesne Kontrol Beceriler Alt testinden alınan öntest puanlarının sıra ortalaması Hareket Temelli Büyük Kas Beceri eğitimi verilen gruptaki çocuklar için 37.23, kontrol grubundaki çocuklar için 29.67 olarak bulunmuştur. Hareket Temelli Büyük Kas Beceri eğitimi verilen gruptaki çocukların büyük kas beceri öntest sıra ortalaması 33.50, kontrol grubundaki çocukların büyük kas beceri öntest sıra ortalaması ise 29.83 olarak bulunmuştur. Bu nedenle araştırmada Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan deneme grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi öntest puan ortalamaları ile kontrol grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi öntest puan ortalamaları arasında önemli bir fark olmayacağı yönünde kurulan denence 2 kabul edilmiştir.

3. Oyun Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan deneme grubu çocukların, lokomotor ön-test puanlarının sıra ortalaması 38.14, Hareket Temelli Büyük Kas Beceri eğitimi verilen gruptaki çocukların lokomotor öntest puanlarının sıra ortalaması 30.73'dür. Büyük Kas Becerilerini Ölçme Testi'nin Nesne Kontrol Beceriler Alt testinden alınan öntest puanlarının sıra ortalaması Oyun Temelli Büyük Kas Beceri eğitimi verilen gruptaki çocuklar için 31.95, Hareket Temelli Büyük Kas Beceri eğitimi verilen gruptaki çocuklar için 37.23'dür. Oyun Temelli Büyük Kas Beceri eğitimi verilen gruptaki çocukların büyük kas beceri öntest sıra ortalaması 35.52; Hareket Temelli Büyük Kas Beceri eğitimi verilen gruptaki çocukların büyük kas beceri öntest sıra ortalaması 33.50 olarak bulunmuştur. Bu nedenle araştırmada, Oyun Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan deneme grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi öntest puan ortalamaları ile Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi öntest puan ortalamaları arasında önemli bir fark olmayacağı yönünde kurulan denence 3 kabul edilmiştir.

4. Oyun Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan deneme grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi son test puan ortalamaları ile kontrol grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi son test puan ortalamaları arasında anlamlı yönde bir artış görülmektedir. Oyun Temelli Büyük Kas Beceri eğitim grubundaki çocukların lokomotor son test sıra ortalaması 50.98, kontrol grubundaki çocukların lokomotor son test sıra ortalaması ise 15.98 olarak bulunmuştur. Oyun Temelli Büyük

Kas Beceri eğitim grubundaki çocukların nesne kontrol son-test sıra ortalaması 45.30, kontrol grubundaki çocukların nesne kontrol son-test sıra ortalaması ise 18.60'dır. Oyun Temelli Büyük Kas Beceri eğitimi alan çocukların büyük kas beceri son-test sıra ortalamasının 50.25, kontrol grubundaki çocukların büyük kas beceri son-test sıra ortalamasının ise 15.52'dir. Bu doğrultuda denence 4, deneme grubunda yer alan çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi son-test puan ortalamalarında öngörülen artışa ulaşıldığı için kabul edilmiştir.

5. Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan deneme grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi son-test puan ortalamaları ile kontrol grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi son-test puan ortalamaları arasında anlamlı yönde bir artış görülmektedir. Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim grubundaki çocukların lokomotor son-test sıra ortalaması 31.27, kontrol grubundaki çocukların lokomotor son-test sıra ortalaması ise 15.98 olarak bulunmuştur. Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim grubundaki çocukların nesne kontrol son-test sıra ortalaması 34.45, kontrol grubundaki çocukların nesne kontrol son-test sıra ortalaması ise 18.60'dır. Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitimi alan çocukların büyük kas beceri son-test sıra ortalaması 32.43 kontrol grubundaki çocukların büyük kas beceri son-test sıra ortalaması ise 15.52'dir. Bu doğrultuda denence 5, deneme grubunda yer alan çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi son-test puan ortalamalarında öngörülen artışa ulaşıldığı için kabul edilmiştir.

6. Oyun Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan deneme grubu çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi son-test puan ortalamaları ile Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi son-test puan ortalamaları arasında anlamlı yönde bir fark olduğu görülmektedir. Oyun Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim grubundaki çocukların lokomotor son-test sıra ortalaması 50.98, Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim grubundaki çocukların lokomotor son-test sıra ortalaması 31.27 olarak bulunmuştur. Oyun Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim grubundaki çocukların nesne kontrol son-test sıra ortalaması 45.30, Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim grubundaki çocukların nesne kontrol son-test sıra ortalaması 34.45'dir. Oyun Temelli Büyük Kas Beceri Eğitimi alan çocukların büyük kas beceri son-test sıra ortalaması 50.25, Hareket Temelli Büyük Kas Beceri

Eğitimi alan çocukların büyük kas beceri sontest sıra ortalaması ise 32.43'tür. Bu doğrultuda denence 6, deneme gruplarında yer alan çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi sontest puan ortalamalarında öngörülen artışa ulaşıldığı için kabul edilmiştir.

7. Oyun Temelli Büyük Kas Beceri Eğitimi verilen deneme grubu çocuklarının Büyük Kas Becerilerini Ölçme Testinin Lokomotor Beceriler alt testi öntest-sontest puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($z=-4.112$, $p<0.05$). Aynı şekilde nesne kontrol ($z=-3.552$, $p<0.05$) ve büyük kas becerileri ($z=-4.061$, $p<0.05$) öntest-sontest puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Üç ayrı puan (Lokomotor, Nesne Kontrol ve Büyük Kas Beceri) için fark puanlarının sıra ortalaması ve sıra toplamaları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, yani sontest puanı lehine olduğu görülmektedir. Buna göre Oyun Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan deneme grubunu oluşturan çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi öntest/sontest puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde fark olacağı yönünde kurulan denence 7 kabul edilmiştir.

8. Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitimi verilen deneme grubu çocuklarının Büyük Kas Becerilerini Ölçme Testinin Lokomotor Beceriler alt testi öntest-sontest puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($z=-3.237$, $p<0.05$). Aynı şekilde nesne kontrol ($z=-3.415$, $p<0.05$) ve büyük kas becerileri ($z=-3.898$, $p<0.05$) öntest-sontest puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Üç ayrı puan (Lokomotor, Nesne Kontrol ve Büyük Kas Beceri) için fark puanlarının sıra ortalaması ve sıra toplamaları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, yani sontest puanı lehine olduğu görülmektedir. Buna göre Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim programına katılan deneme grubunu oluşturan çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi öntest/sontest puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde fark olacağı yönünde kurulan denence 8 kabul edilmiştir.

9. Kontrol grubu çocuklarının Büyük Kas Becerilerini Ölçme Testinin Lokomotor Beceriler alt testi öntest- sontest puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($z=-.289$, $p>0.05$). Aynı şekilde nesne kontrol ($z=-1.793$, $p>0.05$) ve büyük kas becerileri ($z=-1.341$, $p>0.05$) öntest-sontest puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Üç ayrı puan (Lokomotor, Nesne Kontrol ve Büyük

Kas Beceri) için fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamaları dikkate alındığında, fark gözlenememesinden dolayı negatif sıralar, yani sontest puanı aleyhine olduğu görülmektedir. Kontrol grubunu oluşturan çocukların Büyük Kas Beceri Ölçme Testi öntest/sontest puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde fark olmayacağı yönünde kurulan denence 9 kabul edilmiştir.

Eğitim programına başlanmadan önce (öntest) alınan verilerin sonuçlarına göre her üç grup da birbirleriyle eşit düzeydedir. Deney gruplarına programlar uygulandıktan sonra (sontest), her üç grubun birbirleriyle olan karşılaştırmaları ile elde edilen veriler sonucunda Oyun ve Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim gruplarında yer alan çocukların puan ortalamalarında, kontrol grubu çocuklarının puan ortalamalarına göre, önemli ölçüde fark görülmüştür.

Grupların öntest ve sontest karşılaştırmaları ise Oyun ve Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim grubu çocuklarının büyük kas becerilerine olumlu katkı sağlamış, puan ortalamalarını etkilediğini göstermiştir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, Oyun Temelli Büyük Kas Eğitim Programlarının daha etkili olduğu araştırma sonuçları ile ortaya konulmuştur.

5.2 ÖNERİLER

Bu sonuçlar göz önünde bulundurularak okul öncesi dönem çocukların büyük kas becerilerinde daha yüksek performans göstermelerini desteklemek amacıyla anne babalara, eğitimcilere, kurum ve kuruluşlara ve araştırmacılara bazı öneriler getirmek mümkündür.

1. Eğitimciler, çocukların motor gelişim seviyesi ve yeteneklerini ölçen testler kullanarak, çocukların psikomotor gelişim durumlarını belirlemeli, yıllık ve günlük programları hazırlarken çocukların psikomotor beceri düzeylerini dikkate almalıdır.

2. Anne-baba eğitim programları çocukların psikomotor gelişimlerine ilave oyun öğretimi ve oyun çeşitleri konusunda zenginleştirilmelidir

3. Okul öncesi kurumlarında ve spor merkezlerinde erken çocukluk eğitiminden sorumlu öğretmenlerin çocukların tüm gelişim alanları ile birlikte psikomotor becerileri

ve bu becerileri destekleyen etkinlikler konusunda yeterli bilgi sahibi olmalı için eğitim programları hazırlanmalıdır.

4. Bu araştırma farklı yaşlardaki çocukları temel alarak (2-3,3-4) onların yaş ve gelişim düzeylerine göre hazırlanan programlar uygulanarak etkisi araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Akandere, Mehibe (2003). *Eğitici Okul Oyunları*. Ankara. Nobel Yayıncılık. 1. Baskı.
- _____, (2006). *Eğitici Okul Oyunları*. Ankara. Nobel Yayıncılık. 3. Baskı.
- Al-Balhan, Eisa (1998). *Training Kuwaiti Kindergarten Professionals In Knowledge of Child Development, Facilitation, Strategies And Developmental Analysis Through The Transdisciplinary Play-Based Assessment Techniques*. University of Denver, , Doctor Of Philosophy UMI, USA.
- Aldemir, Gülay Yasemin (2010). *Drama ve Dans Eğitiminin 10-14 Yaş Çocuklarda Motor Özelliklerin Gelişimine Etkisinin İncelenmesi*. İstanbul. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Altıncök, Mustafa (2006). *Temel Motor Hareketlerin Geliştirilmesini İçeren Özel Beden Eğitimi Program Tasarısının 5-6 Yaş Çocukların Temel Motor Hareketlerinin Gelişimine Etkisinin Araştırılması*. İstanbul. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı Spor Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Aral, Neriman, Baran, Gülen (2011). *Çocuk Gelişimi*. İstanbul. Ya-Pa Yayın A.Ş. Yenigüven Matbaası.
- Arıkan, Tülay ve Müniroğlu, Sürhat (2002). *Ankara'daki Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Fiziksel Aktivite Programlarının İncelenmesi*. GSGM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü. Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu yüksek lisans tezinin makalesi.

- Arıkan, Tülay Turhan (2002). *Ankara'daki Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Fiziksel Aktivite Programlarının İncelenmesi*. Ankara. Ankara Ü.S.B.E. Beden Eğitimi ve Spor ABD Yüksek Lisans Tezi.
- Arnold, Arnold (1995). *Çocuğunuz ve Oyun* (Çev. Gümüş, A.) İstanbul: Oğul Matbaacılık.
- Aslan, Filiz (2000). *1-3 Yaş Dönemindeki Çocuğun Oyun ve Oyuncak Özelliklerinin Gelişim Kuramları ile Açıklanması*. C.Ü. Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi, 2000, 4 (2).
- Avcı N (2003). *Gelişimde 0-3 Yaş "Yaşama Merhaba"*. İstanbul. Morpa Yayınları.
- Bernd, Arthur (1996). *The Effects of Play on Problem Solving, Long Island University*. Doctor of Philosophy, UMI, s.61,USA.
- Biçer, Yonca; Savucu, Yüksel; Kutlu, Mehmet; Kaldırımcı, Murat; Pala, Ragıp (2004). *Güç ve Kuvvet Egzersizlerinin Zihinsel Engelli Çocukların Hareket Beceri ve Yeteneklerine Etkisi*. Fırat Üniversitesi Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi. Cilt: 3. Sayı: 1.
- Bilir, Şule (1993). *Okul Öncesi Eğitimin Önemi ve Yararları*. Okul Öncesi Eğitim Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara.
- Bilir, Şule, Arı, Meziyet, Gönen, M., Üstün, E. ve Pekçağlayan, N (1998). *Okul Öncesi Eğitimcisinin Rehber Kitabı*. Ankara. Aşama Ltd. Şti.
- Binbaşoğlu, C (1985). *Gelişim Psikolojisi*. Ankara. Binbaşoğlu Yayınevi. 3. Baskı.
- _____, (1990). *Gelişim Psikolojisi*. Ankara. Kadıoğlu Matbaası.
- Bonfigli, Heidi (1997). *A Comparison of the Developmental Status of Homeless and Non- Homeless Low-Income Preschool Children*. USA. University of Nevada, Master of Science, s.42-48.

Büyüköztürk, Şener (2007). *Veri Analizi El Kitabı*. Ankara. Pegem A Yayıncılık. 7. Baskı.

Branta, Crystal. F., Painter, Mary and Kiger, Joy E.,(1987). *Gender Differences in Play Patterns and Sport Participation of North American Youth*. USA. In D. Gould ve M. Weiss (Eds.), *Advances in Pediatric Sport Sciences Volume 2 : Behavioral issues* Champaign, III.: Human Kinetics Publishers, s.25-42.

Byers, Margaret R (1997). *A Physical Education Activities Instructional Manual for Pk-3 Grades For Elementary Education And Physical Education Majors*. USA. Central Missouri State University, Master of Science, UMI, s.10, 14-16.

Coşkun, Arda (2010). *Küçük Yaşta Yoğun Spor Yapan Çocuklarda, Bilişsel Yapının ve Motor Gelişimin İnsan Çizim ve Motor Gelişim Testleriyle Araştırılması*. İstanbul. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi.

Çelebi, Binnur (2010). *Hareket Eğitiminin Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki 5-6 Yaş Grubu Çocuklarda Fiziksel ve Motor Gelişime Etkisi*. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi.

Çoban, Bilal ve Nacar, Eyüp (2006). *Okul Öncesi Eğitimde Eğitsel Oyunlar*. Ankara. Nobel Yayın Dağıtım.1. Basım.

Dadkhah, M.F. Asghar (2004). *The Impact Of Educational Play On Fine Motor Skills Of Children*. Tehran, Iran. Middle East Journal of Family Medicine, Vol. 6 (6).

Davis Walter E (1984). *Motor ability assessment ofpopulations with handicapping conditions: Challenging basic assumptions*. Adapted Physical Activity Quarterly. 1: 125-140.

- Davis, Walter E. and Burton Allen W (1991). *Ecological Task Analysis: Translating Movement Behavior Theory Into Practice*. Adapted Physical Activity Quarterly. V.8, 154-177.
- Demiral, Şengül (2010). *Judo Çalışan 7-12 Yaş Grubu Çocuklarda (Bay-Bayan) Judo Eğitsel Oyunlarının Motor Becerilerinin Gelişimine Etkisinin İncelenmesi*. İstanbul. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi.
- Deniz, Engin (2010). *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim*. Ankara. Maya Akademi. 2. Baskı.
- Dodson, F (1997). *Baba gibi Yar Olmaz*. İstanbul. Özgür Yayınları.
- Eastman Wayne (2000). *The Active Living Approach: A Canadian Perspective For Physically Active Young Children*. United Kingdom: London.
- Erman, Alparslan, Pınar, Salih, Odabaşı, İlhan, Tavacıoğlu, Leyla (1998). *Altı-On Yaş Çocuklarının Reaksiyon Süresini Etkileyen Motorik ve Antropometrik Özelliklerinin İncelenmesi*. Spor Araştırmaları Dergisi, 2, 1.
- Evridiki, Zachopoulou, Aggeliki, Tsapakidou and Vassiliki, Deri (2004). *The Effects of a Developmentally Appropriate Music and Movement Program On Motor Performance*. Early Childhood Research Quarterly, Volume 19, Issue 4, 631–642.
- Falcone, Giovanni (1999). *The Impact of a Developmental Guidance Program on Five Fourth Grade Students in a Suburban School District: Clinical Case Study*. Widener University, Doctor of Education, USA. UMI, s.52, 179-181.
- Gabbard, Carl (1996). *Lifelong motor development*. USA (Second ed.). Brown and Benchmark Publishers, 458 p.
- Gallahue, David (1982). *Understanding Motor Development in Children*. New York: John Wiley and Sons.: Infa.

- _____, (2002). *Motor Kontrol, Öğrenme ve Gelişme*. Antalya. 7. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Motor Gelişim Kursu.
- Gallahue, David and Ozmun, John (2006). *Understanding motor development: Infants, children, adolescents, adults*. New York (6th Ed). International Edition, McGraw-Hill Companies, 524 p.
- Gander, J.Mary and Gardiner, W.Hary (2010). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. Ankara. 7. Baskı. Çeviri: Prof. Dr. Ali Dönmez, Prof. Dr. H. Nermin Çelen, Prof. Dr. Bekir Onur. İmge Kitabevi Yayınları.
- Gillespie, Michael (1999). *The Effect of Varying Levels of Over learning On The Acquisition And Retention of The Overhand Throw For Children With and Without Mental Retardation*. USA. Ohio State University, Doctor of Philosophy, UMI.
- Göde, Osman ve Susar, Fatma (1997). *Okul Öncesi Eğitimin Önemi ile Bu Eğitimde Oyunun ve Bedensel Etkinliklerin Rolü*. Pamukkale Ü. Eğitim Fak. Derg. 1997, Sayı: 2. Sayfa 40.
- Gökmen, Hülya, Karagül, Tansu ve Aşçı, Hülya (1995). *Psikomotor gelişim*. T.C. Başbakanlık GSGM, Eğitim Dairesi Başkanlığı, Gökçe Ofset, 95 s., Ankara.
- Güneş, Ahmet (2004). *Okullarda Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi*. Ankara. 4. Baskı. Pegem A Yayıncılık.
- Günsel, Ana Maria (2004). *Okul Öncesinde Beden Eğitimi ve Uygulamaları*. Ankara. Anı Yayıncılık.
- Güryıl, Emel (2011). *6 Yaş Grubu Çocuklarda Ritmik Hareketlerin Koordinasyon Gelişimine Etkisinin İncelenmesi*. İstanbul. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı Spor Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Güven, Necip (1987). *Okulöncesi Dönemde Beden Eğitimi*. Ankara: Nüve Matbaası.

- Haywood, Kathleen M (1993). *Life Span Motor Development*. Champaign, IL: Human Kinetics Publishers.
- Hazar, Muhsin (2000). *Beden Eğitimi ve Sporda Oyunla Eğitim*. Ankara: Tutubay Yayıncılık.
- Isenberg, Joan P. and Jalongo, Mary Renck (2001). *Creative Expression and Play in Early childhood* (3rd Edition). Prentice- Hall Inc.,
- İnan, Mehmet (1996). *6-12 Yaş Grubu Normal Çocukların Lincoln Oseretky Motor Gelişim Testine Göre Psikomotor Yeteneklerinin Araştırılması*. İstanbul. Marmara Üniversitesi. Yayımlanmış Doktora Tezi.
- _____, (1998). *3-9 Yaş Çocukları İçin Uygulamalı Hareket Eğitimi Öğretmen El Kitabı*. İstanbul. Özal Matbaacılık.
- _____, (2004). *3-9 Yaş Çocuklar İçin Uygulamalı Hareket Eğitimi Öğretmen El Kitabı*. İstanbul. Morpa Kültür Yayınları.
- Jones, Maggie (2007). *Çocuk ve Oyun. İstanbul*. Çeviren: Ayda Çayır. Kaktüs Yayınları. 2. Basım.
- Kayapınar, Fatma ve Pehlivan, Aysel (2002). *6-7 Yaş Çocuklarda Hareket Eğitimi Programının El-Göz Koordinasyonu ve Reaksiyon Süresine Etkisi*. Antalya. 7. Uluslar Arası Spor Bilimleri Kongresi, Seminer Kitabı, s.48.
- Kerkez, Fatma (2006). *Oyun ve Egzersizin Yuva ve Anaokuluna Giden 5-6 Yaş Grubu Çocuklarda Fiziksel ve Motor Gelişime Etkisinin Araştırılması*. Trabzon. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Beden Eğitimi Spor Programı. Doktora Tezi.
- Kırıcı, Hasan Murat (2008). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki 4-6 Yaş Grubu Çocuklarda 8 Haftalık Hareket Eğitiminin Motor Performanslarına Etkisi*. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi.

- Kraft, Robert E (1989). *Children at Play: Behavior of Children at Recess*. JOPERD, s.4, 21-24, 60.
- Kuru, Oğuzhan (2009). *Dokuz Yaş Çocukların Psikomotor Gelişimlerinde Oyunun Etkisi*. Elazığ. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi.
- Küçükkaya, Erdal (2001). *Okulöncesi 5-6 Yaş Kız ve Erkek Çocukların Motor Gelişimlerinin Sağlanmasında Oyunun Yeri ve Önemi*. Bursa. Uludağ Üniversitesi, II. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu, s.270.
- Lindsay, Peter L (1984). *The Physical Characteristic of Playground Games in Public Elementary Schools in Edmonton*. CAPHER Journal, s.51, 2, 8-11.
- Lorenzi, David Gale (1998). *Comparison of Activity Levels During Free Play of Elementary School Aged Children With and Without Mental Retardation*. USA. University of Pennsylvania, Master of Arts, UMI.
- Martin, Ellen Henken (2001). *The Effects of A Mastery motivational Climate Motor Skill Intervention on Student Achievement and Behavior in a Naturalistic Physical Education Setting*. USA. Auburn University, Doctor of Education, UMI.
- Mears, Bradley Shawn (2001). *Effects of Combining Reading and Physical Education Skill Instruction on the Development of Selected Locomotor Movement Skills*. USA. Letter Sound Association and Sight Word Recognition in Kindergarten Students, College of Health and Human Sciences Department of Kinesiology and Physical Education, Doctor of Education, UMI.
- McCloy, Cora (1997). *A Case Study Analysis of Girls' Physical Activity in One Educational Setting*. Canada. University of Toronto, Master of Science, s.3-8, UMI.

- McKenzie, L. Thomas, James, F. Sallis, Shelia, L. Broyles, Michale, M. Zive, Philip, R. Nader, Charles, C. Berry, Jesse, J. Brennan (2002). *Childhood movement skills: Predictors of physical activity in AngloAmerican and Mexican American Adolescents?*. Research Quarterly for Exercise and Sport;73, 3, s.238.
- Mengütay, Sami (2005). *Çocuklarda Hareket Gelisimi ve Spor*. İstanbul. Morpa Kültür Yayınları.
- Muratlı, Sedat (1997). *Antrenman Bilimi Işığında Çocuk ve Spor*. Ankara. Bağırhan Yayımevi.
- Mülazımoğlu, Ballı, Özgür (2006). *Bruininks-Oseretsky Motor Yeterlilik Testinin Geçerlilik, Güvenirlilik Çalışması ve Beş-Altı Yaş Grubu Çocuklara Uygulanan Cimnastik Eğitim Programının Motor Gelişime Etkisinin İncelenmesi*. Ankara. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Ev Ekonomisi (Çocuk Gelişimi ve Eğitimi) Anabilim Dalı Doktora Tezi.
- Müniroğlu, Sürhat (1995). *Anaokullarına Devam Eden Dört-Beş Yaş Grubu Çocukların Motor Gelişim Düzeylerine Etki Eden Bazı Faktörler Üzerine Bir Araştırma*. Ankara. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ev Ekonomisi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s.31-63.
- Neyzi, Olcay ve Ertuğrul, Türkan (2002). *Pediatric*. Ankara. Nobel Tıp Kitabevi. 731s.
- Öğretir, Ayşe Dilek (2008). *Oyun ve Oyun Terapisi*. Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı: 22, s.94-100.
- Özbar, Nurper (2007). *Hareket Eğitimi Programının 4-6 Yaş Grubu Çocuklarda Motor Beceri ve Vücut Kompozisyonu Üzerine Etkisinin İncelenmesi*. İstanbul. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Doktora Tezi.

- Özbar, Nurper ve Çelik Kayapınar, Fatma (2006). *Okul Öncesi Çocuklarda Hareket Eğitiminin El-Göz Koordinasyonu Süresi ve Hata Sayısına Etkisi*. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. Cilt: 8. Sayı: 4.
- Özdoğan, Berka (2009). *Çocuk ve Oyun, Çocuğa Oyunla Yardım*. Ankara. Anı Yayıncılık. Genişletilmiş 5. Baskı.
- Özer, Dilara Neriman Aral, Kamil Özer, Alpay Güvenç, Nuradan Tatar, Ethem Hindistan (1999). *Eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocukların Motor Yeterliliklerinin Normal Gelişim Gösteren Yaşlılarıyla Karşılaştırılarak İncelenmesi*. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, IV, 3, s.3-14.
- Özer, Dilara ve Özer, Kamil (2002). *Çocuklarda Motor Gelişim*. Ankara (Geliştirilmiş 2. Baskı). Nobel Yayın Evi, 292 s.
- _____, (2005). *Çocuklarda Motor Gelişim*. Ankara (4. Baskı). Nobel Yayın No: 327. Spor ve Sağlık Yayınları Dizi: 22.
- _____, (2007). *Çocuklarda Psikomotor Gelişim*. Ankara (5. Baskı). Nobel Yayınları.
- Özkan, Hüseyin, Afyon, Yakup Akif ve Çelebi, Binnur (2010). *Hareket Eğitiminin Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki 5-6 Yaş Grubu Çocuklarda Fiziksel ve Motor Gelişime Etkisi*. 11. Uluslar arası spor bilimleri kongresi 10-12 Kasım 2010 Antalya.
- Patrick Teri (1996). *Play: An Important Component Of Preventative Behavior Management*. Arkansas. Archild Inc.
- Payne V. Gregory and Isaacs S. Larry (2002). *Human Motor Development: A Lifespan Approach* (5.Ed). Mountain View, CA: Mayfield.
- _____, (2005). *Human motor development: A life span approach*. Boston (5th ed). 497 p., McGraw-Hill.

- Poyraz, Hatice (2003). *Okul Öncesi Dönemde Oyun ve Oyuncak*. Ankara. Anı Yayıncılık.
- Pryde, Kelly, Eric, A. Roy, Aftab, E. Patla (1997). *Age-related trends in locomotor ability and obstacle avoidance*. Human Movement Science, 16, s. 507-516.
- Przysucha, Eryk (2000). *The Comparison of Balance Performance between Boys with and Without Developmental Coordination Disorder*. USA. Lakehead University, Master of Science, UMI.
- San Bayhan Pınar ve Artan İsmihan (2005). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*. İstanbul. Morpa Kültür Yayınları Ltd. Ş.
- Saygın, Özcan, Polat, Yahya ve Karacabey, Kürşat (2005). *Çocuklarda Hareket Eğitiminin Fiziksel Uygunluk Özelliklerine Etkisi*. Fırat Ü. Sağlık Bil. Dergisi, 19(3), 205.
- Seefeld, Van (1980). *Developmental Motor Patterns: Implications for Elementary School Physical Education*. In C. Nadeau, W. Holliwell, K. Newell and G. Roberts (Eds.), Psychology of Motor Behavior and Sport (pp.314-323). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Sevimay, Dilara (1986) *Okul Öncesi çağı çocukların motor performanslarının incelenmesi*. Ankara. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi.
- Sevinç, Müzeyyen (2004) *Erken Çocukluk Gelişimi Ve Eğitiminde Oyun*. İstanbul. Morpa Kültür Yayınları Ltd. Ş.
- Seyrek Hilmi ve Sun Muammer (1999). *Okul Öncesi Eğitiminde Oyun*. İzmir (Beşinci Baskı).
- Smith, Anthony (1986). *İnsan, Beyni ve Yaşamı*. İstanbul. Çev. Ebcioglu Nejat, İnkılap Kitabevi, Anka Ofset A.S.

- Suveren, Sibel (1998). *Sözel Eğitim ve Video kamera ile Eğitimin Cimnastiğe Yeni Başlayan Erkek Çocukların Motorik Gelişime Etkisi*. Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 3, 4, s.17-26.
- Şen, Müge (2004). *Anaokuluna Devam Eden Altı Yaş Çocukların Motor Gelişimlerine Beden Eğitimi Çalışmalarının Etkisinin İncelenmesi*. Ankara. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Ev Ekonomisi Anabilim Dalı (Çocuk Gelişimi). Yüksek Lisans Tezi.
- Tepeli, K (2007). *Büyük kas becerilerini ölçme testi (BüKBÖT)'nin Türkiye Standardizasyonu*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- Tepeli, K., Arı, R., Büyükoztürk, Ş (2008). *Büyük Kas Becerilerini Ölçme Testi (BüKBÖT)*. International Conference on Educational Science, Department of Educational Sciences, Faculty of Education, Eastern Mediterranean University. Famagusta North Cyprus, 1907-1922.
- Tyson, Dee Ann (1998). *The Effects of Intervention Activities on Motor Skills in Kindergarten Students*. USA. Texas A&M University, Doctor of Philosophy, s.54, UMI.
- Ülgen, G. ve Fidan, E (1997). *Çocuk Gelişimi*. İstanbul. 7. Basım. Milli Eğitim Basımevi.
- Ünver, G (2007). *Bedensel ve Devinsel Gelişim, Eğitim Psikolojisi*. Ankara (Ed.: A. Ulusoy). 48-72, 2. Baskı. Anı Yayıncılık.
- Valentini, Nadia (1999). *Mastery Motivational Climate Motor Skill Intervention: Replication and Follow-up*. USA. Auburn University, Doctor of Philosophy, UMI, s.1- 177.
- Vandalen Deobold B. and Bennett, Bruce (1971). *A World History of Physical Education Cultural Philosophical Comparative*. Prentice Hall Inc., Second Edition, Englewood Cliffs, N.J.,.

- Wang, Joanne Hui-Tzu (2004). *A Study on Gross Motor Skills of Preschool Children*. Journal of Research in Childhood Education, 19, 1, s. 32.
- Yalçın, Hatice (2010). *Çocuk Gelişimi*. Ankara. Nobel Yayın Dağıtım Tic. Ltd. Şti. 1. Basım.
- Yavuzer, Haluk (2011). *Çocuk Eğitimi El Kitabı*. İstanbul (27. Basım) Remzi Kitabevi.
- Yıldız F. Ülkü ve Temiz Gülay (2005). *Doğum Öncei Gelişim*. Konya (1.Baskı). Atlas Kitapevi.
- Yiğit, M. E (1999). *Çocuk ve Gencin Eğitimi*. Ankara. Sim Matbaacılık.
- Yimsek, Sibel (1994). *Kurum veya Aile Bakımıyla Yetiştirilen 4-6 Yaş Grubu Çocukların Motor Performanslarının Karşılaştırılması*. Adana. Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Fizyoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, s.3-76.
- Zachopoulou, Evridiki, Aggeliki, Tsapakidou ve Vassiliki, Derri (2004). *The effects of a developmentally appropriate music and movement program on motor performance*. Early Childhood Research Quarterly, 19, s. 631–642.
- Zülkadiroğlu, Zeynep (1995). *5-6 yaş grubu Kız ve Erkek Çocuklarda 12 haftalık Cimnastik ve Yüzme Çalışmalarının Esneklik ve Kondisyonel Özellikleri Üzerine Etkisi*. Adana. Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, s.36-73.

EKLER

EK-1: Tablo-1 Bir Günlük Eğitim Programı

9. HAFTA 1.GÜN(26-27 Nisan 2010)

AMAÇ VE KAZANIMLAR		EGİTİM DURUMLARI	KONTROL GRUBUNDA YAPILAN UYGULAMALAR
BİLİŞSEL ALAN Hedef1:Top sektirme becerisinin önemini kavrayabilme Hedef Davranış1: Top sektirme becerisinin önemini kendi cümleleriyle açıklama Hedef Davranış2: Top sektirme becerisini gerçekleştiremediğinde olabilecek sonuçları tartışma Hedef2: Top sektirme becerisinin basamaklarını bilme Hedef Davranış1: Top sektirme becerisinin basamaklarını sıralama Hedef Davranış2: Top sektirme becerisinin basamaklarına uymanın gerekli olduğunu söyleme Hedef3: Etkinlik materyalini tanıyabilme Hedef Davranış1: Etkinlik materyalinin özelliklerini bilme Hedef Davranış2: Etkinlik materyalini amacına uygun kullanamadığında olabilecek sonuçları tartışma PSİKOMOTOR ALAN Hedef1: Top sektirme becerisini gerçekleştirebilme Hedef Davranış1:Baskın elle, kalça mesafesinde topa temas ettirme Hedef Davranış2:Topu avuç içine deydirmeden parmaklarla itme Hedef Davranış3:Topu vücudun tercih edilen tarafında, ayağın dış ve ön kısmında olacak şekilde yüzey ile temas ettirme Hedef Davranış4:Ayakları hareket ettirmeksizin, dört ardışık sektirme süresince topu kontrol etme DUYUŞSAL ALAN Hedef1: Top sektirme becerisini yerine getirmeye isteklilik Hedef Davranış1:Etkinlik alanında zamanında bulunma Hedef Davranış2:Etkinlik kıyafetiyle hazır olma Hedef Davranış3:Eğitiminin yönergelerini dikkatle dinleme Hedef Davranış4:Eğitiminin yönergelerini dikkatle yerine getirme Hedef Davranış5:Etkinlik materyalini amacına uygun kullanma	TOP SEKTİRME	HAREKET EĞİTİMİ GRUBU GÜNLÜK UYGULAMASI Isınma Hareketleri(5-7 dakika) -Küçük adımla yürüme -Büyük adımla yürüme -Parmak ucunda yürüme -Topuklar üzerinde yürüme -Küçük adımla koşma -Büyük adımla koşma -Parmak ucunda koşu -Dizleri karna çekerek koşu İstenilen hareket tekrarları(10-15 dakika) -Hareketin yapımında nelere dikkat edileceği açıklanır ve model olarak gerçekleştirilir. -Baskın eli ile kalça mesafesinde topa temas ettirme -Topu avuç içine deydirmeden parmaklarla itme -Topu vücudun tercih edilen tarafında, ayağın dış ve ön kısmında olacak şekilde yüzey ile temas ettirme -Ayakları hareket ettirmeksizin, dört ardışık sektirme süresince topu kontrol etme Dinlendirici Hareketler(5-7 dakika) 1.Ayakta -Başı sağ sol omuza değdirmeye -Başı öne arkaya eğme -Kollarla vücudun yan tarafında büyük ve küçük daireler oluşturma 2.Oturarak -Bacaklar açık ve kapalı durumda iken öne esneme(sağa-sola) 3.Yatarak -Bacaklar havada bisiklet çevirme Güvenlik kural ve önlemleri • Çocuklar kendilerine belirlenen alanda kalmalıdır. Kullanılan araç gereçler -20-25 cm'lik oyun topu, iki adet huni Değerlendirme 1.Programın değerlendirilmesi: Belirlenen etkinlikler amaç ve kazanımlarla tutarlı, bu becerileri kazandıracak niteliktedir. 2.Uygulamanın değerlendirilmesi Uygulama çocuklar açısından eğlenceli geçti. Başarıyla söylenenleri gerçekleştirdiler. Ödül olarak 10 dk serbest oynadılar. 3.Çocukların değerlendirilmesi Çocukların dersi sevmeleri, bittiği zaman gitmek istememeleri motivasyonlarını olumlu etkiliyor. İYUN GRUBU GÜNLÜK UYGULAMASI Isınma Oyunları(5-7 dakika) Oyun ve kuralları, oyunun başında çocukların anlayacağı şekilde anlatılır. Bir deneme oyunu yapılır. El Değiştiren Top Çocuklar iki gruba ayrılır ve birbirlerine paralel arka arkaya dizilirler. Her iki grubun başındaki çocukların ellerinde birer basketbol topu vardır. Komutla aynı anda başlarlar. Öndeki çocuk topu bir kez sektirip yana dönerek arkasındaki çocuğu, o da sektirip arkasındakine... şeklinde devam eder.En kısa sürede bitiren grup kazanır. (Onay 2006) İstenilen Hareketlerin Tekrarını Temel Alan Oyunlar(10-15 dakika) Oyun ve kuralları, oyunun başında çocukların anlayacağı şekilde anlatılır.Bir deneme oyunu yapılır. Top Sürme Yarışı Çocuklar iki gruba ayrılır ve salonun bir ucunda tek sıra arka arkaya dizilirler. İki grubun arası 4-5 m olmalıdır. En öndeki çocukların eline birer top verilir. Çocuklardan komutla aynı anda top sürerek çıkmaları ve önceden belirlenen çizgiye basıp top sürerek geri dönmeleri istenir. Parkuru bitiren çocuk topu sıradaki arkadaşına verir. Aynı şekilde tüm çocuklar yapınca kadar sürer. İlk bitiren grup kazanır. Dinlendirici Oyunlar(5-7 dakika) Oyun ve kuralları, oyunun başında çocukların anlayacağı şekilde anlatılır.Bir deneme oyunu yapılır. Zıp Zıp Pas Çocuklar ikiye eşleştirilir. Eşler birbirine bakacak şekilde salon boyunca iki sıra dizilirler. Her çiftte bir top verilir. Top elinde olan çocuk iki kere sektirir ve eşine pas verir. Eşi de aynı hareketi yapar. Bu şekilde süre bitimine kadar devam eder. Topu sektiren veya pas atarken kaçırın çiftler elenir.En son kalan çift ödüllendirilir. Güvenlik kural ve önlemleri • Çocuklar kendilerine belirlenen alanda kalmalıdır. •Çocukların birbirlerine çok yakın etkinlikte bulunması engellenmelidir. Kullanılan araç gereçler İki adet 20-25cm'lik oyun topu, iki adet huni, tebeşir veya bant. Değerlendirme 1.Programın değerlendirilmesi: Seçilen oyunlar amaç ve kazanımlarla tutarlı, bu becerileri kazandıracak niteliktedir. 2.Uygulamanın değerlendirilmesi Çocuklar çok istekli ve başarılı bir şekilde dersi tamamladılar. 3.Çocukların değerlendirilmesi Çocukların dersi sevmeleri, bittiği zaman gitmek istememeleri motivasyonlarını olumlu etkiliyor.	Kontrol grubunda uygulanan program aynen alınacak PSİKOMOTOR ALAN (26.04.2010) Hedef1: Bedensel koordinasyonu gerektiren belirli hareketleri yapabileme. Hedef Davranış1: Sözel yönergelere uygun olarak koşma. Hedef2: El ve göz koordinasyonu gerektiren belirli hareketleri yapabileme. Hedef Davranış1: Yönergeye uygun çizgiler çizme. Hedef Davranış2: Malzemeleri istenilen nitelikte kesme. Hedef Davranış3: Malzemeleri istenilen nitelikte yapıştırma. PSİKOMOTOR ALAN (27.04.2010) Hedef1: El ve göz koordinasyonu gerektiren belirli hareketleri yapabileme. Hedef Davranış1: Çeşitli malzemeleri değişik şekillerde katlar. Hedef Davranış2: Malzemeleri istenilen nitelikte kesme. Hedef Davranış3: Malzemeleri istenilen nitelikte yapıştırma.

Her iki grupta da etkinlik bittikten sonra çocukların bildiği oyunlara da izin verilir.

EK-2: Tablo-2 Programda Yer Alan Beceri ve Bunlara Yönelik Oyunlar

PROGRAMDA YER ALAN BECERİ VE BUNLARA YÖNELİK OYUNLAR

	1.HAFTA		2.HAFTA		3.HAFTA		4.HAFTA		5.HAFTA	
	1.Gün	2.Gün	1.Gün	2.Gün	1.Gün	2.Gün	1.Gün	2.Gün	1.Gün	2.Gün
BECERİ	Yürüme	Yana Adım	Koşma	Koşma	Tek Ayak Üzerinde Sıçrama	Tek Ayak Üzerinde Sıçrama	Çift Ayak İleri Atlama	Çift Ayak İleri Atlama	Tek Ayak Sıçrayarak İleri Atlama	Tek Ayak Sıçrayarak İleri Atlama
OYUN	Üşüdüm Değiş Dön Dokunma	B.K.A. Varmış Y.A. Yürüyüşü Eşim Ol	Zik-zak Koş Balık Ağı Meyve Sepeti	ÇizgiyeBasma Tavşan Tazı Benimle Gel	H.Öykünmeleri Zıp Zıp Zıpla Çömel Sıçra	Ayna Sek Sek Ç.D.K.OlduMu	K.Tavşanlar B.Kim Geçer Bom	Lidere Bak Küçük Tavşanlar Taşlıkta Gezi	Çizgiden Atla Geyik Aslan Sıçra Dokun	Kedi Sıçrama Kim Hızlı Hayvan Öykünmeleri

	6.HAFTA		7.HAFTA		8.HAFTA		9.HAFTA		10.HAFTA	
	1.Gün	2.Gün	1.Gün	2.Gün	1.Gün	2.Gün	1.Gün	2.Gün	1.Gün	2.Gün
BECERİ	Galop Sıçrama	Galop Sıçrama	El Altından Atılan Topu Yakalama	El Altından Atılan Topu Yakalama	Duran Topa Ayakla Vurma	Duran Topa Ayakla Vurma	Top Sektirme	Top Sektirme	El Altından Top Yuvarlama	El Altından Top Yuvarlama
OYUN	Dön Dönelim Topla Bakalım Post. Mek.Var	Çift.Kahya Ar. Tilki ve Av K. Hayvan Öyk.	Yakala On Pas Top Bende Değil	Topu TutmaO. Topu Fırlat ve Yakala İstop	Alman Kalesi Minyatür Futbol Gol	Kule Topu Futbol Patika Yolda Top Sürme	El Değiş. Top Top Sürme Y. Zıp zıp Pas	Ebe Tavşan Eşini Bul Dairede Zıplat	LabutDevirme DoldurBakalım Topa Yetiş	Bowling DoldurBakalım Topa Yetiş

	11.HAFTA		12.HAFTA	
	1.Gün	2.Gün	1.Gün	2.Gün
BECERİ	El Üstünden Top Fırlatma	El Üstünden Top Fırlatma	Duran Bir Topa Beyzbol Sopası ile Vurma	Duran Bir Topa Beyzbol Sopası ile Vurma
OYUN	Tam İsabet Vur Beni Çember	Tam İsabet Vur Beni Çember	Kim Vuracak Uçan Top Vur Koş	Kim Vuracak Uçan Top Vur Koş

EK-3: Tablo-3 Büyük Kas Becerilerini Ölçme Testi (BüKBÖT) Protokolünün Bir Bölümü

BÜKBOT					BÜYÜK KAS BECERİLERİNİ ÖLÇME TESTİ				
BÖLÜM I. KİMLİK BİLGİLERİ									
ADI SOYADI:					Okul				
CİNSİYET:	Kız	Erkek			Sınıf				
		Yıl	Ay	Gün	Test Nedeni				
Test Zamanı					Uygulayıcı				
Doğum Tarihi					Uygulayıcının Görevi				
Yaş									
BÖLÜM II TEST PUAN TOPLAMI									
İlk Test					İkinci Test				
	Toplam Ham Puan	Standart Puan	Yüzde			Toplam Ham Puan	Standart Puan	Yüzde	
Lokomotor					Lokomotor				
Nesne Kontrol					Nesne Kontrol				
Standart Puanların Toplamı					Standart Puanların Toplamı				
BÜKBP					BÜKBP				

Beceri	Araç-Gereçler	Talimatlar	Performans Kriteri	1	2	Puan
Yakalama	10 cm.lik plastik bir top, 4.50 m.lik açık bir alan ve işaretleme bandı	4.50 m.lik ayrı iki hat çizilir.Çocuk bir hatta ve fırlatıcı diğer hatta ayakta durur.Top el altından direkt olarak çocuğun göğüs kısmı hafif bir biçimde fırlatılır.Çocuktan topu iki eliyle yakalaması istenir.Sadece çocuğun beli ve omuzu arasında yapılan fırlatışlar sayılır.Uygulama ikinci kez tekrarlanır.	1-Hazırlık aşamasında eller vücudun ön tarafında ve dirsekler bükük şekilde yer alır.			
			2-Kollar topu yakalamak için uzatılır.			
			3-Top sadece ellerle yakalanır.			
Beceri Toplam Puan						
Topa Ayakla Vurma	20-25 cm.lik plastik oyun ve futbol topu, bir top çantası, 9 m.lik açık alan ve işaretleme bandı.	Duvardan biri 9m diğeri 6m uzaklıkta olan iki hat çizilir. Duvara yakın olan hat üzerindeki top çantasının üst kısmına top yerleştirilir.Çocuğa diğer hatta durması söylenir.Çocuktan duvara doğru koşması ve topu duvara doğru güçlü bir şekilde atması istenir.Uygulama ikinci kez tekrarlanır.	1-Topa hızlı aralıksız yaklaşılr.			
			2-Topla temastan hemen önce uzun bir adım veya sıçrayış.			
			3-Topa vuruş yapmayan ayak topun hafifçe gerisinde yer alır.			
			4-Tercih edilen ayağın üst kısmı veya burun kısmı ile topa vurulur.			
Beceri Toplam Puan						
El Üstünden Top Fırlatma	Bir tenis topu, bir duvar ve işaretleme bandı ve 6 m.lik açık bir alan.	Bir duvardan 6m.uzaklıktaki bir zemin üzerine bir parça bant yapıştırılır.Çocuğun duvarı karşısına alacak biçimde 6m.lik hatın arkasında ayakta durması sağlanır.Çocuğa tenis topunu duvara doğru güçlü bir şekilde fırlatması söylenir. Uygulama ikinci kez tekrarlanır.	1-Beceri kolun-elin aşağı doğru hareketi ile başlatılır.			
			2-Fırlatma olmayan kısmın duvarla karşılaştığı noktaya omuz			
			3-Ağırlık, fırlatma elinin zıt istikametindeki ayakla adımlanarak			
			4-Köşegenel olarak vücut tercih edilmeyen tarafa doğru sallanır ve fırlatılan topun gidişi izlenir.			
Beceri Toplam Puan						
El Altından Top Yuvarlama	Bir tenis topu, iki adet trafik konisi, işaretleme bandı ve 7.50 m.lik açık bir alan.	Duvarın önünde iki adet trafik konisi ile 1.50 m. Genişlikte bir kale oluşturulur.Ayrıca duvardan 6 m. Uzaklıktaki zemin üzerine bir parça bant yapıştırılır.Çocuğa topu iki koni arasından geçirerek duvara doğru yuvarlaması söylenir. Uygulama ikinci kez tekrarlanır.	1-Göğüs konilerle karşı karşıya ve tercih edilen el vücudun arkasında, aşağıda ve geride sallanır.			
			2-Konilere doğru tercih edilen elin zıt istikametindeki ayakla ileri doğru adım atma.			
			3-Vücutu alçaltmak için dizler bükülür.			
			4-10 cm. yükseklikten daha fazla sektirme yapmasın diye top			
Beceri Toplam Puan						
			Nesne Kontrol Beceri Alt Testi Puan Toplamı			